

Univerzita Karlova

Fakulta humanitních studií

Studium humanitní vzdělanosti

**Sociologická analýza mediálních obsahů na
sociální síti Instagram během první vlny pandemie
covid-19, aneb #spolutozvladneme**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Veronika Kratochvílová

Vedoucí práce: Ludmila Maria Wladyniak, M.A., Ph.D.

Praha 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci „*Sociologická analýza mediálních obsahů na sociální síti Instagram během první vlny pandemie covid-19, aneb #spolutozvladneme*“ vypracovala samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 20. 06. 2022

Veronika Kratochvílová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce, Ludmile Marii Wladyniak, M.A., Ph.D., za odborné vedení, cenné rady, za čas, který mi věnovala a především za inspirativní přednášky, na jejichž základě jsem si zvolila téma své práce. Velký dík patří rovněž mé rodině, která mi poskytla nezbytnou oporu.

Abstrakt

Bakalářská práce s titulem „*Sociologická analýza mediálních obsahů na sociální síti Instagram během první vlny pandemie covid-19, aneb #spolutozvladneme*“ se zabývá heslem „*Spolu to zvládneme*“. Jedná se o heslo, které rezonovalo napříč českou společností v průběhu jara roku 2020, tj. v období první vlny pandemie covid-19. Toto heslo se do veřejného prostoru dostávalo nejenom prostřednictvím Instagramu či jiných sociálních sítí, nýbrž také prostřednictvím různých kampaní, běžících ať už v televizi, rádiu či na internetu, které byly vytvořeny společensky viditelnými a vlivnými aktéry.

Bakalářská práce si klade za cíl analýzu společenského významu tohoto hesla, a to za pomoci a prostřednictvím kategorie příspěvků, kterým jejich autoři na sociální síti Instagram přiřadili hashtag „#spolutozvladneme“. Práce je vystavěna z teoretické části, kde je představen teoretický interpretační rámec, dále z metodologické části, kde je popsána výzkumná strategie a metodologie, předmět výzkumu a jeho cíl a v neposlední řadě z empirické části, která přináší analýzu příspěvků, interpretaci získaných dat, odpovědi na stanovené výzkumné otázky a výsledky analýzy. Zvolený výzkumný problém je zkoumán prostřednictvím sémioticko-strukturální analýzy.

Klíčová slova

Význam, symbolická povaha jednání, každodennost, symbolický interakcionismus, covid-19, první vlna pandemie covid-19, Instagram, hashtag, „#spolutozvladneme“, interakce, metafora.

Abstract

The bachelor thesis „*Sociological analysis of the Instagram media content during the first wave of covid-19 pandemic or #spolutozvladneme (#wecandoittogether)*“ examines the motto „*Spolu to zvládáme*“ („*We can do it together*“). The motto ran across the Czech society during the spring 2020, i.e. during the first wave of covid-19 pandemic. This motto spread within public space not only through Instagram or other social networks, but also through various campaigns, running on television, radio or the Internet, which were created by socially visible and influential actors.

This bachelor thesis aims to analyse the social significance of this motto through the category of posts to which their authors have assigned to the hashtag "#spolutozvladneme (#wecandoittogether)" on the Instagram social network. The bachelor thesis consists of the theoretical part which introduces theoretical framework of interpretation, then of the methodological part, which describes the research strategy and methodology, the subject of research and its goal, and finally, of the empirical part, which brings the analysis of the posts, the interpretation of the obtained data, the answers to defined research questions and the results of the analysis. Selected research problem is being examined through semiotic-structural analysis.

Keywords

Meaning, symbolic nature of behaviour, everyday life, symbolic interactionism, covid-19, the first wave of covid-19 pandemic, Instagram, hashtag, „#spolutozvladneme (#wecandoittogether)“, interaction, metaphor.

OBSAH

Úvod.....	7
1 Teoretická část.....	9
1.1 Teoreticko-epistemologické východisko	9
1.2 Symbolická povaha jednání	11
1.2.1 Východisko symbolického interakcionismu.....	11
1.2.2 Symbolický interakcionismus – Herbert Blumer	12
1.3 Každodennost a úloha jazyka	15
1.3.1 Sociální konstruktivismus	16
1.3.2 Obrat k jazyku	18
1.3.3 Jazyk a společnost	19
1.3.4 Sociologie a jazyk.....	20
1.3.5 Sociolingvistika	20
1.3.6 Zkoumání jazyka v perspektivě interpretativní sociologie.....	21
1.4 Metafory, kterými žijeme	22
1.5 Goffmanova rámcová analýza	23
1.6 Interakce v digitálním prostoru.....	24
1.6.1 Instagram a odborný společenskovědní výzkum.....	25
1.7 První vlna pandemie covid-19 v České republice	26
1.7.1 Thomasův teorém a pandemie covid-19.....	27
1.8 Hashtag „#“ na sociálních sítích	29
1.8.1 #spolutozvladneme	30
1.8.2 Happening #neninutno.....	33
2 Metodologická část.....	35
2.1 Kvalitativní výzkumná strategie	35
2.2 Předmět výzkumu a jeho cíl.....	35
2.3 Analýza a interpretace dat.....	37

2.3.1	Analytický postup.....	38
2.3.2	Schéma analytického postupu	40
2.3.3	Počet příspěvků k analýze	41
2.4	Etika výzkumu	42
2.5	Reflexivita.....	42
3	Empirická část	44
3.1	Analýza příspěvků	44
3.2	Tabulka analyzovaných příspěvků.....	69
3.3	Interpretace analyzovaných příspěvků.....	71
3.3.1	Ochranné pomůcky.....	71
3.3.2	Výzvy	74
3.3.3	Pohyb a sport	75
3.3.4	Každodennost a pandemie covid-19.....	76
3.3.5	Ekonomický aspekt	78
3.3.6	Pivo.....	79
3.3.7	Jednota	80
3.3.8	Kontrast	81
3.3.9	Kontext	81
3.3.10	Shrnutí	81
	Závěr.....	82
	Poznámky pro další výzkumy	87
	Seznam použité literatury	89
	Seznam použitých obrázků a tabulek	97

Nebude odvážné tvrdit, že se z hesla **#spolutozvladneme** stal podobný symbol jako „**Kdo neskáče není Čech**“. (Procházka, 2020)

Úvod

Ve své bakalářské práci se zabývám heslem „*Spolu to zvládneme*“. Jedná se o heslo, které rezonovalo napříč českou společností v průběhu jara roku 2020, tj. v období první vlny pandemie covid-19. Největší pozornosti se mu dostávalo v měsících března a dubna, nicméně v povědomí společnosti se udrželo ještě značnou dobu i po konci první vlny pandemie. To do jisté míry dokládá počet příspěvků na sociální síti Instagram s přiděleným hashtagem „#spolutozvládneme“, který ještě koncem ledna roku 2021 činil přes 42 000¹.

Toto heslo se do veřejného prostoru dostávalo nejenom prostřednictvím Instagramu či jiných sociálních sítí, nýbrž také prostřednictvím různých kampaní, běžících ať už v televizi, rádiu či na internetu, které byly vytvořeny společensky viditelnými a vlivnými aktéry, jakými je například Policie a Armáda ČR, Ministerstvo zdravotnictví či České dráhy. Transparent se slovy „Spolu to zvládneme“ visel v březnu roku 2020 dokonce na budově Národního muzea či na řadě dalších státních a prestižních budov po celé České republice. Domnívám se tedy, že si toto heslo zaslouží bližší pozornost a analýzu.

Bakalářská práce si klade za cíl analýzu společenského významu tohoto hesla, a to za pomoci a prostřednictvím kategorie příspěvků, kterým jejich autoři na sociální síti Instagram přiřadili hashtag „#spolutozvládneme“. Skrze analýzu této kategorie příspěvků z období za měsíc březen a duben se zaměřím na to, ***jaký význam, respektive významy vytvářelo toto heslo v kontextu první vlny pandemie covid-19, jakou symbolickou povahu jednání vzbudilo a jak fungovalo v každodennosti ?***

Práce je vystavěna z teoretické části, kde představuji teoretický interpretační rámec, ze kterého vycházím. V průběhu celé práce nahlížím na předmět svého zájmu skrze perspektivu interpretativních přístupů. Na jejich základě se snažím poskytnout ucelený pohled na každodennost a úlohu jazyka, komunikace v mezilidské interakci, na organizování lidské zkušenosti, přesněji řečeno na symbolickou povahu jednání. V následné metodologické části popisuji výzkumnou strategii a metodologii, předmět výzkumu a jeho cíl. Předmětem výzkumu je kategorie příspěvků, kterým uživatelé na sociální síti Instagram přiřadili hashtag „#spolutozvládneme“. Empirická část přinese analýzu příspěvků, interpretaci získaných dat, odpovědi na stanovené výzkumné otázky a výsledky analýzy.

¹ Zdroj: Instagram, 2021.

Obrázek 1: fotografie Národního muzea.

Zdroj: Instagramový účet Národního muzea, 2020

1 Teoretická část

Bakalářská práce je vedena v perspektivě interpretativní sociologie. V následujících kapitolách se blíže věnuji konkrétním směrům a sociologickým způsobům myšlení, které se k interpretativním přístupům řadí. Pro intence bakalářské práce je zohledněno zejména paradigma symbolického interakcionismu. Bez povšimnutí však nezůstává ani směr zvaný sociální konstruktivismus či dramaturgická sociologie Ervinga Goffmana, přesněji řečeno Goffmanova rámcová analýza.

V teoretické části pojednávám o každodennosti a úloze jazyka, komunikace v mezilidské interakci a symbolické povaze jednání. Svou pozornost soustředím na úlohu jazyka v každodenní realitě našeho světa, na to, jak vůbec aktéři při každodenních interakcích rozumí různým významům, interpretacím a návrhům. Na jejich základě lidé následně organizují svou zkušenost. Způsob, jakým lidé přistupují ke každodennímu dění kolem sebe, jak si interpretují události, které zažívají a sledují, vede k určité povaze jednání.

Teoretická část si tak s ohledem na teoretický interpretační rámec klade za cíl poskytnout základ pro reflexi a analýzu těchto jevů v jejich konkrétní podobě, které dalo vzniknout ono heslo „Spolu to zvládneme“.

1.1 Teoreticko-epistemologické východisko

Teoreticko-epistemologické východisko, ukotvení, popřípadě teoretické paradigma představuje celkový rámec či perspektivu skrze kterou můžeme zkoumat sociální realitu. Vedle toho, že nám pro studium sociální reality poskytuje konceptuální a lingvistickou výbavu, tak se rovněž podepisuje na tom, jakou kombinaci metodologických postupů volíme pro svůj výzkumný projekt. (Špaček, 2019)

Ve společenských vědách nacházíme pestrou škálu legitimních teoreticko-epistemologických východisek, potažmo paradigmat. Ta se od sebe odlišují nejen napříč různými vědními obory, nýbrž zřetelně i uvnitř oborů samotných. Rozmanitost paradigmat můžeme kategorizovat do tří značně širokých skupin přístupů, které do jisté míry vystihují některé hlavní rozdíly. Jedná se o pozitivistické, interpretativní a kritické přístupy. (Špaček, 2019)

V rámci pozitivistických přístupů pozorujeme silnou inspiraci metodologií přírodních věd. V této perspektivě je možné realitu objektivně zachytit s použitím metodologických prostředků, jakými je například empirické měření či experiment. (Špaček, 2019)

Kritické přístupy ukazují na to, že vznik každého vědění je podmíněn danými mocenskými strukturami společnosti. Podoba vědění tak nutně odráží existující společenské nerovnosti - ať už se jedná o nerovnosti etnické, genderové, třídní či jiné - a ideologie, coby legitimizující prvky daných vztahů nerovnosti. (Špaček, 2019)

Interpretativní přístupy namítají, aby se pro studium sociální reality užívalo stejných postupů, jakých se užívá pro studium přírodní reality. Předmět zájmu společenských věd se podle nich od předmětu zájmu přírodních věd podstatným způsobem odlišuje, a proto k nim nelze přistupovat shodným způsobem. Nesouhlasí rovněž s tím, že je možné sociální skutečnost objektivně zachytit. V této perspektivě není skutečnost objektivně dána, ale je naopak sociálními aktéry neustále vyjednávaná. Interpretativní přístupy tak usilují, skrze pozorování a popis konkrétních situací, o to porozumět subjektivním zkušenostem sociálních aktérů i významům, které se svým jednáním spojují. (Špaček, 2019)

Interpretativní přístupy pokračují v odkazu Weberovy chápající sociologie, fenomenologie či symbolického interakcionismu (Špaček, 2019). Weberova chápající sociologie vyzdvihuje otázku smyslu jednání, jehož porozumění má být úkolem sociologie (Šubrt, 2015). Z interpretativních přístupů potom čerpají například přístupy sociálního konstruktivismu (Špaček, 2019).

Všechny interpretativní směry spojuje důraz na problematiku řečové komunikace. V kontextu těchto přístupů se o sociálním jednání uvažuje většinou ve smyslu řečových projevů. Právě v jejich rámci totiž dochází k formulaci, předávání a interpretaci toho, pro co Weber používá označení smysl. (Šubrt, 2015)

Pro interpretativní směry je dále charakteristické zaujetí mikroúrovně. Ač se mnohdy snaží ve svém zkoumání zohlednit i určité aspekty nadindividuální sociální reality, čehož důkazem je například zájem o intersubjektivitu, řeč, interakce, interakční rituály a řád či konstrukci sociální reality, činí tak nicméně stále z mikrosociologické perspektivy. (Šubrt, 2015)

1.2 Symbolická povaha jednání

S ohledem na teoreticko-epistemologické východisko symbolického interakcionismu zastávám následující hledisko:

Podoba světa je vyjednávána námi samotnými v každodenních interakcích. Nerodíme se do světa předem hotového, nýbrž podoba a veškeré fungování tohoto světa je závislé na našem přístupu k němu. V průběhu těchto všedních, každodenních interakcí dochází k přidělování významů, na základě kterých lidé organizují svou zkušenost, nějakým způsobem jednají. To rovněž znamená, že tento svět není nezměnitelný. Spíše naopak nelze tvrdit, že by byl někdy hotov a že je ta či ona podoba dostačující. (Keller, 2012)

Volba teoreticko-epistemologického východiska s sebou nese nejenom osvojení si konceptuální a lingvistické výbavy, nýbrž rovněž „(...) osvojení si určitého způsobu přemýšlení o (sociální) realitě“ (Špaček, 2019, s. 23).

1.2.1 Východisko symbolického interakcionismu

Termín symbolický interakcionismus zavedl v roce 1937 americký sociolog a sociální psycholog Herbert Blumer, který tímto termínem „...označil specifickou myšlenkovou tradici, jejíž geneze je spojována se jmény Ch. H. Cooley, W. I. Thomas, F. Znaniecki a G. H. Mead“ (Šubrt, 2015, s. 49).

Významný podíl na jeho formování nesou psychologové a filozofové pragmatismu William James a John Dewey. Předmětem jejich studia byly, mimo jiné, způsoby, kterými dochází k modifikování vrozených instinktů v průběhu opakujících se interakcí s druhými lidmi v každodenním životě. V tomto procesu připisují signifikanci úloze jazyka, a sice operaci se symboly. Jejich koncepty tvoří ústřední východiska symbolického interakcionismu. (Keller, 2012)

Zásadní přínos měl pro symbolický interakcionismus představitel filozofie pragmatismu a sociální psycholog George Herbert Mead (Kubina a Musilová, 2018). Právě Dewey, který byl Meadovi nejdříve učitelem a posléze kolegou, měl na jeho uvažování nejsilnější vliv (Horváth, 2014). Mead spojil svůj zájem o individuálně zaměřený americký behaviorismus se zájmem o společnost, chování a jednání člověka ve společnosti. Zaměřil se na dynamičnost sociálního aktu, životní procesy sociální skupiny a na to, jaký dopad tyto procesy mají pro vnitřní zkušenosti jedince. (Kubina a Musilová, 2018)

Řeč, a to i ve smyslu neverbálních projevů, gest a mimiky, představuje podle Meada nejvýznamnější mechanismus zprostředkování interakce. Tato řeč je založena na existenci společenského systému symbolů. Komunikaci rozumí jako výměně symbolů, přičemž tyto symboly vycházejí z určitého úmyslu interagujícího jedince a vyvolávají odpovídající záměr u druhého jedince interakce. (Petrušek, Miltová a Vodáková, 2000)

Wllliama Jamese, Johna Deweyho a George Herberta Meada spojovala Chicagská univerzita. Ta se stala nejenom centrem pragmatické filozofie, nýbrž dala vzniknout také specifické tradici sociologických výzkumů soustřeďujících se zejména na oblast sociálních problémů a městského života. S touto tradicí, označovanou po místě svého vzniku jako chicagská škola, jsou spojována taková jména jako Robert Park, William Thomas či Florian Znaniecki. (Horváth, 2014)

Tyto tři směry – pragmatismus, sociální psychologie G. H. Meada, chicagská škola – následně představují zdroj pro formulování Blumerových myšlenek. Nelze je nahlížet jako tři různé vlivy. Ač se každý z nich zaměřuje na odlišnou oblast, v mnohém se vzájemně propojují. (Horváth, 2014)

1.2.2 Symbolický interakcionismus – Herbert Blumer

Symbolický interakcionismus tvoří jeden z hlavních pilířů interpretativní sociologie. Práce raných interakcionistů usilovaly zejména o rozvinutí východisek sociologické a sociálně psychologické teorie. (Kubina a Musilová, 2018) „Dnešní pojetí symbolického interakcionismu vychází zejména z textů Herberta Blumera z 50. a 60. let minulého století.“ (Kubina a Musilová, 2018, s. 21)

Herbert Blumer stojí nejenom za vznikem samotného pojmu symbolický interakcionismus, nýbrž ve své knize *Symbolic Interactionism: Perspective and Method* (1969)² rovněž formule tři základní předpoklady tohoto směru.

3 základní předpoklady symbolického interakcionismu:

1. Lidé jednají ve vztahu k věcem na základě významů, které pro ně tyto věci mají.
2. Tyto významy vznikají v procesech sociální interakce.
3. Tyto významy se v procesech sociální interakce také mění. (Blumer, 1969, s. 2-3 cit. dle Šubrt, 2015, s. 50)

² Symbolický interakcionismus: perspektiva a metoda (1969).

Svět je plný věcí. Paradigma symbolického interakcionismu tyto věci nepovažuje za něco jednoduše daného. Všechny tyto věci nahlíží jako něco, čemu lidé připisují určité významy. A na základě toho pro sebe z těchto věcí činí objekty. Přičemž tyto významy vznikají, potažmo se mění, teprve díky lidskému jednání a jsou vyjadřovány symbolicky. Význam není dán věcem dopředu, a tak může být v procesech sociální interakce a interpretace rovněž redefinován. (Šubrt, 2015)

Onen pojem věci představuje vše, co člověk ve světě může vnímat. Může se tak jednat o materiální předměty, jako je auto či židle, dále o instituce, jakými jsou škola nebo vláda, a o jiné lidské bytosti nebo kategorii lidských bytostí, to jest například kategorie přátel/nepřátel. (Blumer, 1986)

Takovými věcmi jsou rovněž duchovní produkty, ve smyslu hodnotových představ, ideálů, teorií či dokonce světových názorů, stejně jako situace každodenního života (Šubrt, 2015).

Symbolický interakcionismus tedy předpokládá, že „(...) **sociální vztahy jsou budovány sociální interakcí na symbolické úrovni**. Tento přístup se nesnaží o kauzální vysvětlení sociálního fenoménu, ale o porozumění **významu** tohoto sociálního chování.“ (Disman, 2002, s. 294)

1.2.2.1 Význam

Blumer věnuje pozornost původu významu věci. Ukazuje na to, že první předpoklad symbolického interakcionismu sdílí několik dalších přístupů. Od symbolického interakcionismu se však odlišují právě v názoru na původ významu. (Blumer, 1986)

V tomto smyslu lze rozlišit dva tradiční způsoby myšlení. Jeden způsob myšlení shledává původ významu ve věci samotné. Význam považuje za přirozenou součást věci, za něco, co plyne ze samotné její podstaty, co jí je vlastní. Je toho názoru, že samotný význam „vychází“ z věci, uvolňuje se jejím pozorováním a na jeho utváření nemá vliv žádný další proces. (Blumer, 1986)

Druhý tradiční způsob myšlení chápe význam jako výsledek psychických procesů. Na jeho konstituci se podílí pocity, představy, vzpomínky, motivy a postoje. Všechny tyto psychické procesy se uplatňují při vnímání věci a dávají vzniknout významu. (Blumer, 1986)

Symbolický interakcionismus neshledává původ významu v podstatě věci jako takové a významem nerozumí ani psychický konstrukt jednající osoby. Význam, respektive

významy jsou v této perspektivě nahlíženy jako sociální výtvořy. Původ významu nachází v procesu interakce mezi lidmi. Význam věci pro člověka vyvstává ze způsobu, jakým věc definují ti, se kterými interaguje. Jejich jednání člověku poskytuje definici věci. (Blumer, 1986)

Pro jasnější představu lze uvést konkrétní příklad. Jídelní stůl je jídelním stolem - nese význam jídelního stolu - protože se na něj běžně servíruje hotové jídlo a my na něm snídáme, obědváme či večeříme. Stejně tak může určitá místnost našeho domu nabýt významu pracovny, protože v ní pracujeme. (Šubrt, 2015)

Tyto významy, které vznikly v procesu sociální interakce, však nejsou stanoveny pevně a nastálo. Z jídelního stolu se může stát stůl pracovní a z pracovny se může stát dětský pokoj. (Šubrt, 2015) „Tento význam je ovšem proměnlivý, vyvstává z předešlé zkušenosti aktéra a může být neustále přizpůsobován interakční situaci“ (Kubina a Musilová, 2018, s. 23–24).

1.2.2.2 Symbol

Lidé se učí symbolům i významům v procesu sociální interakce. Slova, fyzické výtvořy či fyzické činy, například v podobě zaťaté pěsti, to všechno mohou být symboly. Lidé často používají symboly k tomu, aby jejich prostřednictvím o sobě něco druhým sdělili. Jezdí v automobilu značky Rolls-Royce, aby ním dali najevo určitý životní styl, který si mohou dovolit. (Ritzer, 2011)

Symboličtí interakcionisté považují za rozsáhlý systém symbolů jazyk. Slova představují symboly, které používáme k označení věcí. Jednání, předměty, ale i další slova existují a nesou význam díky tomu, že byly a mohou být popsány pomocí slov. Symboly tedy lidem umožňují aktivně jednat. Umožňují jim pojmenovat, kategorizovat a zapamatovat si předměty, se kterými se setkávají v materiálním i sociálním světě. Tímto způsobem jsou schopni svět zbavit chaosu, uspořádat jej. Jazyk navíc lidem umožňuje, ve srovnání s jinými druhy symbolů, jako jsou například obrázky, pojmenovávat, kategorizovat a zejména si (za)pamatovat mnohem efektivněji. (Ritzer, 2011)

1.2.2.3 Symbolika významu

Blumer se rovněž zabývá nedorozuměním, kterého se ve svých pracích dopouští mnoho akademických pracovníků a žáků následujících přístup symbolického interakcionismu. Upozorňuje na to, že ačkoli se význam věci utváří v kontextu sociální

interakce, z níž si jedinec význam odvozuje, je chybné se domnívat, že následné použití významu jedincem představuje pouhou aplikaci takto odvozeného významu. Zásadním nedostatkem takových prací je opomenutí interpretace. (Blumer, 1986)

Interpretaci jednajícího si lze představit jako prostřední článek mezi podnětem a reakcí lidského jednání v průběhu interakce (Kubina a Musilová, 2018). Proces interpretace se odehrává ve dvou krocích. Nejdříve si jednající určí věci, vůči kterým jedná. V tomto kroku dochází k interagování jedince sama se sebou. Tuto interakci se sebou samým si nelze vykládat jako vzájemné působení psychických procesů, nýbrž se jedná o proces komunikace sama se sebou. Na základě této jedincovy komunikace se sebou samým může následně, to jest v druhém kroku, pracovat s významy. (Blumer, 1986)

Jednající vybírá, přeskupuje a transformuje významy v závislosti na situaci, ve které se nachází, a se zřetelem k svému jednání (Blumer, 1986). Jednající tedy pouze nereaguje na faktory, které na něj působí, ale své jednání současně konstruuje a koriguje (Kubina a Musilová, 2018). Interpretaci je potřeba nahlížet jako formativní proces, ve kterém jsou významy používány a revidovány, a jsou nástrojem pro vedení a formování jednání. S tím, že významy, které vyvstávají při komunikaci aktéra sama se sebou, hrají zvlášť důležitou roli. (Blumer, 1986)

Lidské jednání, či spíše interakce se světem může mít nicméně i ne-symbolickou podobu. Interakce, která má nesymbolickou podobu je prostou, automatickou reakcí na okolní svět. Jedná se například o reakci na přírodní úkaz. Naopak při symbolické interakci, jak již bylo výše zmíněno, se mezi impulzem (podnětem) a reakcí (jedincovým jednáním) nachází proces interpretace. (Horváth, 2014)

1.3 Každodennost a úloha jazyka

Pojmem *každodennost* mám v této práci na mysli každodenní realitu našeho světa, sociální realitu, která nás denně obklopuje. S ohledem na konkrétní směry interpretativní sociologie, v jejichž perspektivě je tato práce vedena, zastávám stanovisko, že pomocí jazyka svět nejenom popisujeme, ale rovněž a zejména vytváříme. Pomocí jazyka můžeme popsat dění kolem nás. Jazyk však neslouží pouze k pojmenování a uchopování sociální reality, nýbrž prostřednictvím jazyka tuto sociální realitu sami aktivně utváříme, podílíme se na jejím rozvrhování a formování.

V následujících kapitolách a podkapitolách se toto stanovisko snažím blíže ozřejmit a uvádím další směry a sociologické způsoby myšlení na jeho podporu.

1.3.1 Sociální konstruktivismus

Ke studiu každodenní reality významným způsobem přispěli sociologové Peter Ludwig Berger a Thomas Luckmann. Mezi jejich nejznámější dílo patří kniha, která nese název *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění* (1999). Středem jejich zájmu je zkoumání každodenního vědění v kontextu každodennosti životního světa. Toto jejich dílo se stalo jedním ze základních východisek směru označovaného jako sociální konstruktivismus. Tento směr sociologického bádání se vyznačuje tím, že všechny sociální jevy a problémy chápe, a to ať už záměrně či nezáměrně, jako sociálně konstruované výtvořiny jednajících bytostí. (Berger a Luckmann, 1999 cit. dle Šubrt, 2015)

Berger s Luckmannem dále hledají odpovědi na to, jak je lidmi toto každodenní vědění produkováno, jak je následně udržováno a předáváno. Zajímají se o to, jak se určité vědění stává společensky pevně a úspěšně zakotvenou skutečností, či jak je sociální realita produkována a reprodukována prostřednictvím symbolických praktik aktérů. (Berger a Luckmann, 1999 cit. dle Šubrt, 2015)

V jejich společném díle přistupují ke zkoumání sociální reality za opory teorií Isaaca Thomase a Floriana Witolda Znanieckého (Grygar, 2001). Společnost Berger s Luckmannem rozebírají na objektivní i subjektivní realitu. Ukazují na to, že ji je třeba chápat jako neustálý dialektický proces skládající se ze tří složek: externalizace, objektivace a internalizace. (Berger a Luckmann, 1999)

1.3.1.1 Jazyk v každodenním životě

Berger s Luckmannem se rovněž velkou měrou soustředí na jazyk. Jazyk pramení v každodenním životě a jeho primární funkcí je na každodenní život odkazovat. (Berger a Luckmann, 1999) Jazyk, jakožto nejdůležitější znakový systém lidské společnosti, „obsahuje množství nahromaděných významů a zkušeností, které uchovává v čase a umožňuje jejich předávání a opětovné vyvolání“ (Berger a Luckmann, 1999, s. 39-50 cit. dle Šubrt, 2015, s. 82).

Tomuto znakovému systému přísluší objektivnost. Jazyk nás nutí přijmout jeho vzorce. Jazyk vnímáme jako vnější skutečnost a jazyk se vůči nám projevuje jako donucovací prostředek. To znamená, že například ve chvíli, kdy hovořím anglicky, tak při

tom nemohu uplatňovat gramatická pravidla platná pro češtinu, ale musím respektovat pravidla platná pro angličtinu, chci-li se domluvit. Za další schopnost objektivace znamená, že se lidské vyjadřování může projevovat v produktech lidské činnosti. A tyto produkty jsou, coby prvky společného světa, dostupné jak jejich autorům, tak i ostatním lidem. (Berger a Luckmann, 1999)

Tyto objektivace představují více či méně trvalé znaky subjektivních procesů jejich autorů. Tímto způsobem je jejich dostupnost rozšířena mimo rámeček situace tváří v tvář, v níž jsou vnímány bezprostředně. Příkladem lze uvést subjektivní postoj hněvu. Ten je v situaci tváří v tvář vyjádřen řadou tělesných znaků, a to ať už výrazem tváře, celkovým postojem těla či určitými pohyby paží a nohou. Tyto náznaky nelze vyjádřit mimo živou přítomnost kontaktu tváří v tvář. Hněv nicméně může být objektivován pomocí zbraně. Takovou zbraní může být například pistole, která jako objekt vyjadřuje hněv, zuřivost protivníka, zkrátka subjektivní záměr násilí. Tato pistole je objektivně dostupným prvkem reality, kterou sdílím se svým protivníkem a s ostatními lidmi. Je jak produktem lidské činnosti, tak objektivací lidské subjektivity. (Berger a Luckmann, 1999)

Jazyk nám poskytuje prostředky pro neustálou objektivizaci našich různorodých zkušeností. Jazyk naše zkušenosti typizuje a umožňuje nám je utřídovat do široce vymezených kategorií, které jsou srozumitelné nejen nám samotným, nýbrž i ostatním lidem. S tím, jak jazyk zkušenosti typizuje, tak je současně i anonymizuje. A tato typizovaná zkušenost může být následně sdílena v podstatě kýmkoli, kdo spadá do téže kategorie. Příkladem lze uvést hádku s tchyní. Tato konkrétní a subjektivní zkušenost je jazykově typizována jako kategorie „problém s tchyní“. Tato osobní zkušenost nese v této typizaci význam pro mě, pro ostatní i pro mou tchyni. Tato typizace s sebou však nese současně i anonymitu. Nejsem to jen já, ale i kdokoli jiný může mít problém s tchyní. Přesně tímto způsobem jsou naše životní zkušenosti neustále tříděny do obecných kategorií podle významu a tyto kategorie jsou jak objektivně, tak subjektivně platné a reálné. (Berger a Luckmann, 1999)

Jazyk nám dává schopnost přesně pojmenovat zkušenosti, věci a skutečnosti v každodenní realitě. A tím, že jsou zkušenosti, věci a skutečnosti v každodenní realitě jazykově uchopitelné, jsou přístupné všem lidem, kteří v dané společnosti žijí a společnou realitu sdílí. Jazyk tak slouží ke stvrzování řádu každodenní reality. (Berger a Luckmann, 1999 cit. dle Šubrt, 2015)

1.3.2 Obrat k jazyku

Výraz „lingvistický obrat“ se ustálil jako označení jednoho z charakteristických rysů, lépe řečeno procesů, filozofického myšlení dvacátého století. K tomuto ustálení významně napomohl rozsáhlý sborník nejdůležitějších prací z oblasti lingvistické filozofie a filozofie jazyka. Ten byl vydán v roce 1967 Richardem Rortym pod názvem *Lingvistický obrat*. (Hubík, 1994)

Richard Rorty rovněž věnoval pozornost argumentům druhých amerických filozofů a představitelů analytické filozofie. A soudí, že tyto argumenty svědčí o jejich mínění, že svět získává konkrétní podobu a faktický tvar až prostřednictvím jazyka. Jinak řečeno, že jazyk v určitém smyslu „dělá“, vytváří lidský svět. (Peregrin, 1998)

Lingvistickému obratu či obratu k jazyku se později začne rozumět nejen jako filozofickému dění, nýbrž je obrat k jazyku chápán jako „...typizující a podstatný proces v teoretickém myšlení dvacátého století, zejména ve filozofii a v humanitních disciplínách“ (Hubík, 1994, s. 10). Jazykovou a komunikativní tematiku do kulturní antropologie přináší Boas, v sociální antropologii se objevuje s Malinowským a v sociologii s Meadem. Obrat k jazyku tak představuje proces, který probíhal po několik desetiletí a napříč několika intelektuálními oblastmi. (Hubík, 1994)

Podporu mínění, že je lidský svět v určitém smyslu vytvářen jazykem, že získává konkrétní podobu a faktický tvar až prostřednictvím jazyka, přináší dokonce některé empirické výzkumy lidských jazyků a lidských kultur. Velký přínos v tomto ohledu poskytují závěry etnolingvistů Sapira a Whorfa, známé jako Sapir-Whorfova teze jazykové relativity. (Peregrin, 1998)

Sapir-Whorfova teze jazykové relativity či Sapir-Whorfova hypotéza se zaměřuje na vztah mezi jazykem a poznávacím procesem a konstatuje, že „...jazyk je společností nejen utvářen, ale sám utváří a podmiňuje způsoby, jimiž společnost pojímá realitu, materiální a sociální svět“ (Petrusek, 2018, 1. odstavec).

Sapir-Whorfova hypotéza tedy tvrdí, že jazyk determinuje způsob našeho poznání. Čili osvojit si konkrétní jazyk znamená osvojit si konkrétní způsob myšlení. Jazyk tak představuje specifickou vizi světa, „nutí“ lidi vidět svět určitým způsobem. Striktně vzato tak lze tvrdit, že různé společnosti, dorozumívající se různými jazyky, obývají různé světy a nikoli jeden a ten samý svět, k jehož uchopování akorát každá společnost užívá odlišného jazyka. (Petrusek, 2018)

Obdobné závěry dokonce předkládají i někteří sociologové. Příkladem lze uvést Talcotta Parsonse, který pojednává o „sdílené základně normativního řádu“ (Parsons, 1997, s. 161 cit. dle Peregrin, 1998, s. 29). Tato základna představuje zdroj integrace lidské interakce a Parsons ní konkrétně míní společnou kulturu coby symbolický systém, především pak jazyk (Parsons, 1997 cit. dle Peregrin, 1998).

Švýcarský zakladatel lingvistického strukturalismu Ferdinand de Saussure a řada francouzských lingvistů v rámci tzv. psychologické a sociologické školy rovněž patřili mezi ty, co ukázali na společenský charakter jazyka (Černý, 1996).

1.3.3 Jazyk a společnost

Chceme-li odpovědět na otázku „Co to je jazyk?“, chceme-li jazyk definovat, je nezbytné si uvědomit jeho komplexnost, mnohoznačnost a rozmanitost. Vzhledem k těmto jeho vlastnostem se zpravidla rozlišují tři složky: *řeč, jazyk a promluva* (Černý, 1996).

Řeč chápeme jako obecně lidskou schopnost dorozumívát se pomocí jazyka (Černý, 1996). Je pro ni charakteristická individuální a sociální stránka, přičemž si jednu nelze představit bez druhé (Saussure, 1996). Řeč je dále nositelem zavedeného systému a zároveň i vývoje, „...v každém okamžiku je aktuální institucí i produktem minulosti“ (Saussure, 1996, s. 45).

Jazyk představuje v užším smyslu systém znaků a pravidel, pomocí kterého je mluvčí schopen sdělovat informace (Černý, 1996). Jazykem v užším smyslu tedy rozumíme lidský jazyk, eventuálně všední jazyk. Tento systém nám umožňuje opakovaně komunikovat – podmínkou jsou alespoň dva partneři – a kombinovat své znaky podle daných pravidel. (Čermák, 2013)

V širším smyslu může jazyk označovat leccos, od dopravních značek po cestě, přes státní, církevní, ideologické a jiné symboly či programovací jazyk Pascal až po vnitřní monolog (Čermák, 2013).

Promluvou se míní konkrétní sdělení vytvořené na základě znalosti a respektování systému jazyka. Všechny tyto složky jsou předmětem lingvistiky - vědy, která se zabývá studiem jazyka. V centru její pozornosti však stojí především jazyk v užším smyslu. (Černý, 1996)

1.3.4 Sociologie a jazyk

Sociologie zkoumá jazyk z hlediska jeho funkcí. Největší pozornost věnuje především jeho dvěma základním funkcím: expresivní a komunikační. Expresivní funkce jazyka přivádí sociologii k otázce vlivu jazyka na formování myšlenek a na proces myšlení jako takový. Díky komunikační funkci jazyka se členové určité společnosti vzájemně dorozumívají. Aby mohla být tato jazyková funkce realizována, je nezbytné naplnit tři základní podmínky: schopnost adekvátně se vyjadřovat v rámci určitého sociálně kulturního prostředí; schopnost pochopit kontext komunikace a znalost své pozice uvnitř konkrétního komunikačního aktu; znalost používaného jazyka. (Roll, 1988)

Při zkoumání komunikační funkce jazyka se sociologie opírá o schéma komunikačního procesu *kdo – co – jak – komu – s jakým efektem*, které ve své práci *Matematická teorie komunikace* navrhl Claude E. Shannon (Shannon, 1949 cit. dle Roll, 1988, s. 525, zdůraznění V.K.). Shannonovo schéma sociologii umožňuje, díky dosazování různých proměnných, zkoumat jakýkoli komunikační proces. Na základě dosazovaných proměnných tak lze zkoumat přímou nebo zprostředkovanou komunikaci mezi dvěma či více jedinci, zároveň se může jednat o komunikaci formální či neformální. Dále se sleduje, jakými prostředky a formami bylo dosaženo žádaného efektu. (Roll, 1988)

1.3.5 Sociolingvistika

Sociolingvistika představuje nedílnou součást moderní lingvistiky. Zformovala se v druhé polovině padesátých let a předmět jejího zkoumání tvoří jazyk v závislosti na společenských faktorech. Své zkoumání tudíž často vede s využitím metod, které byly vypracovány v sociologii, pro své potřeby si je však částečně upravuje. (Černý, 1996)

Vzájemný vztah mezi jazykem a společenskými faktory, respektive společností lze shledat především ve třech směrech:

- 1, Jazyk je společenskou institucí.
- 2, Jazyk je podmiňován nejenom externě (společnost, etnikum), nýbrž i interně (myšlení, mozek). Jazykové znaky jsou psychické povahy, jejich sídlo se nachází v mozku, jejich existence je však potvrzována společenským konsenzem, dohodou, jinak řečeno vzájemným uznáváním.
- 3, Jazyk je souborem zvyků a konvencí. (Čermák, 2013)

Na úrovni jedince sehrává jazyk signifikantní úlohu především z hlediska jeho vývoje. Jazyk patří mezi hlavní nástroje jeho socializace. Socializací je míněno formování a integrace do dané společnosti. Lidé si předávají své vědění, zvyky či zákony především jazykem. (Čermák, 2013)

Roll (1988, s. 526) upozorňuje na to, že konkrétní vztah jazyk – jedinec je nezbytné chápat dialekticky a konstatuje: „Na jedné straně je pravda, že jazyk vykonává na jedince značný sociální tlak, který je dán jeho objektivně existující závaznou normou, ale na druhé straně si musíme uvědomit, že jazyk je velice, „demokratickou institucí.““

Za příbuznou sociolingvistiky lze označit další moderní lingvistickou disciplínu, a sice etnolingvistiku. Její pozornost se upírá na jazyk a kulturu takzvaných primitivních jazykových společenství. (Černý, 1996)

1.3.6 Zkoumání jazyka v perspektivě interpretativní sociologie

Jak již bylo výše naznačeno, společenské aspekty jazyka jsou od třicátých let dvacátého století předmětem zkoumání řady tradičních společenskovedních disciplín, jakými jsou filozofie, lingvistika, sociologie a psychologie, a rovněž předmětem zkoumání některých hraničních disciplín, konkrétně například sociální psychologie, sociolingvistiky, psycholingvistiky či etnolingvistiky. (Roll, 1988)

Východisko interpretativní sociologie tvoří odmítnutí tradičního pojetí sociálních faktů. Za hlavního a nejznámějšího zastávce tohoto stanoviska bývá označován francouzský sociolog Émile Durkheim. (Roll, 1988)

Podle Durkheima se sociální fakty vyznačují vnějším charakterem, nezávislostí na jednotlivci a donucovací silou. Tato donucovací síla nespočívá v popření individuální svobody, ale v tom, že je člověk, vzhledem k charakteru sociálních faktů, přiveden k tomu je přijmout. Příkladem sociálního faktu jsou zvyky, morální principy, náboženství, právní normy či jazyk, kterým se dorozumíváme. Jazyk každého z nás předchází, není výsledkem působení individua, nýbrž je kolektivním fenoménem a jeho donucovací síla spočívá v tom, že jsme mu učeni, postupně jej přijímáme. (Petrušek, 2011)

Představitelé interpretativní sociologie naproti tomu zastávají názor, že tyto sociální fakty vznikají a jsou interpretovány v rámci každodenní sociální interakce a komunikace mezi lidmi, a to především na základě běžného jazyka (Roll, 1988). Sdílí předpoklad, že sociální skutečnost není člověku jednoduše objektivně dána. Sociální skutečnost je

předmětem nezbytné a neustálé interpretace, protože má vnitřní, imanentní smysl. (Petrušek, Milťová a Vodáková, 2000)

K interpretativní sociologii náleží několik směrů soudobé sociologie. Jedná se o fenomenologickou sociologii, kterou zakládá Alfred Schütz. Schützovi žáci, Peter Berger a Thomas Luckmann, ji následně rozpracovávají směrem k sociálnímu konstruktivismu. Její vliv je rovněž patrný v etnometodologii, již reprezentuje Harold Garfinkel. A v neposlední řadě se k interpretativní sociologii řadí symbolický interakcionismus, na který navazuje dramaturgická sociologie Ervinga Goffmana. (Šubrt, 2015)

1.4 Metafory, kterými žijeme

Společenské vědy upřely svou pozornost s počátkem osmdesátých let na výzkum metafor. Zvláště vlivnými a viditelnými se v tomto ohledu stali George Lakoff a Mark Johnson se svou knihou *Metafory, kterými žijeme* (1980). Ačkoli se v knize zaměřili na lingvistický, psychologický a metodologický význam studia metafor, je jejich dílo relevantní i pro sociologii. Při analýze materiálu věnují značný prostor výročkům, které vypovídají o sociálních institucích, o vztazích mezi lidmi či o vysoce socializovaných aktivitách, jako jsou myšlení nebo rozprava. (Voříšek, 2004)

Lakoff s Johnsonem zbourali představu o metafoře jako o něčem, co pouze zkrášluje poezii a rétoriku, a bez čeho se v běžné komunikaci bez problémů obejdeme (Lakoff a Johnson, 2002). Naopak prohlašují, že „(...) metafora prostupuje celý náš každodenní život, a to nejenom v jazyce, nýbrž i v myšlení a činnosti“ (Lakoff a Johnson, 2002, s. 15).

Lakoff s Johnsonem tuto radikální tezi staví na definici metafor: „Podstatou metafor je chápání a prožívání jednoho druhu věci z hlediska jiné věci“ (Lakoff a Johnson, 2002, s. 17). Metaforu tak představují jako spojenci mezi dvěma oblastmi naší zkušenosti. Umožňuje nám rozumět jedné z oblastí (cíl) na základě toho, co víme o druhé z oblastí (zdroj). (Drulák, 2006)

Toto lze blíže osvětlit na ukázce jedné z mnoha metafor – „Zasypal ho argumenty a ten jejich náporu neodolal“. Lakoff s Johnsonem konstatují, že způsob toho, jakým tuto svou zkušenost, tj. zkušenost toho, jak se dva lidé přou, strukturujeme, je získaný z naší zkušenosti toho, jak se dva lidé potýkají fyzicky – něčím po sobě hází, něco na sebe sypou. Ukazují, že teprve vypůjčením si struktury fyzických potyček dáváme slovním potyčkám skutečný tvar, a tím je jako takové konstituujeme. (Lakoff a Johnson, 2002)

Tuto funkci metafory, tj. poskytnutí porozumění jednoho druhu zkušenosti prostředky jiného druhu zkušenosti, zdůvodňují tím, že mnohé aspekty lidské zkušenosti jsou v tom, jak přirozeně vyvstávají pro porozumění nedostatečné a nelze jim porozumět jinak než prostřednictvím jiných entit a zkušeností, velmi často prostřednictvím vyloženě jiného druhu entit. (Peregrin, 1999)

Dílo Lakoffa a Johnsona je možné označit za lingvistickou obdobu k *Sociální konstrukci reality* (1999). Stejně jako Berger s Luckmannem pojednávají i oni o tom, jak lidé budují svůj svět prostřednictvím symbolů, jak mu rozumí právě skrze svou interakci s ním. (Voříšek, 2004)

1.5 Goffmanova rámcová analýza

Erving Goffman nese významný podíl na formování symbolického interakcionismu. Do kvalitativního myšlení zavádí koncepty jako dramaturgie, stigma a rámcová analýza. Svou pozornost zaměřuje na jevy interakce tváří v tvář či na to, jak jsou nenápadné každodenní interakce sociálně strukturované. (Hendl, 2005)

Goffman převzal termín rámec od Gregory Batesona a chápe ním jednotku organizace zkušenosti. Analýzou rámců rozumí studium organizace zkušenosti. Je tvůrcem knihy *Frame Analysis*³ (1974), která pojednává o organizaci, tedy uspořádání, zkušenosti. Tato organizace zkušenosti představuje něco, co může individuální aktér přijmout do své mysli, nejedná se o organizaci společnosti. Goffman se nezaměřuje na strukturu společenského života, nýbrž na strukturu zkušenosti, kterou jedinci zakouší v jakémkoli okamžiku svého společenského života. (Šilhanová, 2014)

Jedinci si musí v jednotlivých okamžicích svého života, de facto ve všech situacích, odpovědět na otázku „Co se tady teď děje?“. Jsou to ony rámce, které aktérům umožňují nějak lokalizovat, vnímat, identifikovat a zařadit množství konkrétních událostí. Rámce současně uspořádávají zapojení aktérů do určitých aktivit. Základními rámci, osvojovanými příslušníky určitého společenství, Goffman rozumí elementy jeho kultury. (Šubrt a Balon, 2010)

Základní rámce dělí na rámce přírodní a sociální. Přírodní i sociální rámce se vyznačují různým stupněm organizace. Zatímco jedny představují propracovaný systém entit a

³ Rámcová analýza.

pravidel, jiné, a těch je do počtu více, nemají jasně uspořádanou podobu. Situace je jasná a přehledá ve chvíli, kdy všichni účastníci interakce aplikují stejný rámec. Volbu správného rámce jim poskytuje kontext. Na základě kontextu jsou aktéři schopni vyloučit chybné interpretace. S rámcem se ovšem může pojít mnohoznačnost, která může být zdrojem chybného určení rámce, ale také zdrojem sporů s ostatními účastníky interakce, o jaký druh rámce se jedná. (Šubrt a Balon, 2010)

1.6 Interakce v digitálním prostoru

Již na samém začátku práce předkládám, že s ohledem na teoreticko-epistemologické východisko symbolického interakcionismu zastávám stanovisko, že podoba světa je vyjednávána námi samotnými v každodenních interakcích. Není zde žádný předem hotový svět, do kterého bychom se rodili, nýbrž podoba a veškeré fungování tohoto světa je závislé na našem přístupu k němu. V průběhu těchto všedních, každodenních interakcí dochází k přidělování významů, na základě kterých lidé organizují svou zkušenost, nějakým způsobem jednají. To rovněž znamená, že tento svět není nezměnitelný. Spíše naopak nelze tvrdit, že by byl někdy hotov a že je ta či ona podoba dostačující. (Keller, 2012)

Současný život se stále větší měrou integruje s digitálními technologiemi. Každodenní interakce pronikají čím dál tím více do digitálního prostoru. Rozdíl mezi online a „offline“ světem se stírá a v mnohém slévá v jedno. Digitalizací prochází nejenom řada sociálních a kulturních oblastí, nýbrž i volnočasové aktivity jako takové. Činnosti, kterým se lidé ve svém volném čase věnují, čím dál tím více prostupují do digitálního prostoru a usazují se v něm. S přechodem do digitální podoby se vyvazují z časoprostorových omezení. (Eklund, 2015)

Soudobý digitální prostor nám umožňuje provozovat skutečně pestrou škálu aktivit. To se ostatně ukázalo v průběhu samotné pandemie covid-19. Vládní opatření nastolená po vypuknutí pandemie covid-19 mnohé „uzavřela“ do svých domovů a „offline fungování“ přesunula do online fungování. Studentům základních, středních i vysokých škol byla skrze různé platformy substituovaná prezenční výuka. Spousta zaměstnanců se přesunula na home office. „Přes online platformy komunikovala polovina firem (...)“ (Český statistický úřad, 2022). „Pandemie koronaviru covid-19 změnila vztahy mezi zaměstnanci a jejich nadřízenými revolučním způsobem. Stovky tisíc lidí se ze dne na den ocitly na home office, aniž s tím měli předchozí zkušenosti oni sami i jejich šéfové“ (Dostál, 2021).

A ač v souvislosti s fungováním v digitálním prostoru vyvstala řada překážek a ne zdaleka vše mohlo být substituováno, či předáváno v patričné kvalitě, umožnil nám online svět alespoň částečně pokračovat v běžném chodu.

Nicméně už i před pandemií se nemalá část našich každodenních aktivit, lépe řečeno každodenní komunikace odehrávala v online prostoru. Se stále postupujícím rozvojem počítačově zprostředkované komunikace, která představuje fascinující sféru pro sociální výzkum, roste počet internetových studií (Sade-beck, 2004). V souvislosti s výzkumem online sociálních sítí současně vyvstává řada metodologických otázek. Při snaze zodpovědět na otázky toho *co, jak a proč* se to s přesunem části naší komunikace do prostředí online sociálních sítí proměňuje, dochází nejenom ke sběru dat a formulaci nových teorií či k přehodnocení nebo naopak potvrzení teorií starých, nýbrž znovu na povrch vystupují obecnější filozoficko-metodologické problémy. (Macek, 2012)

Vstup online sociálních sítí do naší každodennosti představuje velmi vhodnou situaci pro aplikaci kvalitativních metod. Tato sociotechnická změna v oblasti komunikace je velmi často doprovázená takovými jevy, jako je vznik nových typů sociálně institucionalizovaného jednání a oslabování či opuštění starších praxí. Paralelně s tím také obvykle dochází k proměně každodenních kontextů, v jejichž rámci je jednání situováno – kontextů domova, zaměstnání, veřejného prostoru. (Macek, 2012)

1.6.1 Instagram a odborný společenskovo vědní výzkum

Instagram představuje jednu z největších sociálních sítí s více než miliardou uživatelů, která byla spuštěna v roce 2010 (FORLIS, 2019). Tuto sociální síť denně navštíví přes 500 milionů uživatelů (Pepe, 2019). Uživatelé Instagramu zveřejní každý den v průměru 100 milionů fotografií (Ahlgren, 2022).

Motivům a způsobům užití sociálních sítí, včetně Instagramu, se již věnovala řada odborných studií. Například Ali Al-Kandari, Srinivas R. Melkote a Ahmad Sharif zveřejnili v roce 2016 závěry případové studie, která se zaměřila na motivy užívání Instagramu u studentů kuwaitské univerzity Gulf University of Science and Technology. Autoři došli k závěru, že Instagram svým uživatelům umožňuje naplnění takových potřeb a motivů, jako je sebevyjádření, sociální interakce, zábava či výměna názorů. Z výsledků rovněž plyne, že odlišné vzorce užívání Instagramu se odvíjí od takových faktorů, jako je biologické pohlaví a samotná frekvence používání. (Al-Kandari, Melkote a Sharif, 2016)

Studie Matina Gibbse a kolektivu s názvem *#Funeral and Instagram: death, social media, and platform vernacular*⁴ z roku 2014 se například zaměřila na způsoby, jakými je v online prostředí komunikovaná smrt. Tato studie analyzovala na sociální síti Instagram fotografie sdílené na veřejných profilech, které byly označené hashtagem „#funeral⁵“. Ze studie vzešlo, že většina fotografií, které jsou označené hashtagem „#funeral“, komunikuje s dalšími uživateli emocionální okolnosti a nese s sebou afektivní kontext. (Gibbs et al., 2015)

Autoři studie přichází s tvrzením, že sdílení tohoto druhu fotografií prostřednictvím Instagramu reflektuje obecnější změny, které se podepisují na vzpomínkových a pamětních obřadech. Dochází k odklonu od formálních a institucionalizovaných rituálů k neformálním a personalizovaným lidovým praktikám. Sociální média se stále více prolínají s místy, událostmi a rituály smutku, truchlení. (Gibbs et al., 2015)

1.7 První vlna pandemie covid-19 v České republice

Česká republika zaznamenala první tři případy nemocného člověka nakaženého virem SARS-CoV-2, který způsobuje chorobu covid-19, prvního března 2020. Od té doby se tato nemoc začala šířit velmi rychle i komunitně. Počáteční období šíření nákazy tohoto onemocnění se neslo ve znamení hrozivých predikcí, strachu a předpokladu o snadném šíření viru. (Karlík, 2021)

I přes řadu nejasností se na covid-19 obecně pohlíželo jako na respirační onemocnění, mezi jehož hlavní příznaky patřil kašel, horečka a dušnost. Z tohoto důvodu se od počátku pandemie prosazovala ochrana respiračního ústrojí. (Karlík, 2021)

12. března 2020 překročil počet nakažených stovku. Vláda vyhlásila nouzový stav, zakázala kulturní, sportovní, společenské či náboženské akce nad 30 lidí. V následujících hodinách nařídila uzavřít některé obchody či restaurace a došlo také na uzavření hranic Česka. S výjimkou cest za rodinou, do práce nebo na nákup začalo platit omezení volného pohybu. (Bartoniček et al., 2021)

Postupně došlo také na uzavření škol, od mateřských až po vysoké, a spousta zaměstnaných se přesunula na home office.

⁴ #Pohřeb a Instagram: smrt, sociální média, platforma a její lidový jazyk.

⁵ #pohřeb.

V průběhu měsíce dubna a května se ukázalo, že covid-19 nepředstavuje pouze respirační onemocnění, nýbrž že se zároveň jedná i o onemocnění cévní, provázené například ztrátou čichu (Karlík, 2021). Dne 8. dubna 2020 bylo v nemocnici s covidem-19 hospitalizováno 422 lidí. Toto číslo představovalo vůbec nejvyšší počet hospitalizovaných v průběhu jarní vlny. (Bartoníček et al., 2021)

Ve druhém týdnu měsíce květen se otevřela nákupní centra a zahrádky restaurací. V polovině tohoto měsíce byl ukončen nouzový stav a k jeho konci se plně otevřely restaurace. Začátek června s sebou přinesl ukončení povinnosti nosit roušky. Premiér Andrej Babiš rovněž v červnu 2020 ubezpečoval veřejnost, že na případnou druhou vlnu covidu-19 je Česká republika připravena. Od začátku pandemie až do konce měsíce června roku 2020 bylo potvrzeno celkem 11 972 případů nákazy covid-19. (Bartoníček et al., 2021)

S odkazem na výše zmíněné pracuji v bakalářské práci s první vlnou covid-19 v České republice jako s **obdobím od počátku měsíce března**, kdy byly na našem území potvrzeny první tři případy nákazy covid-19 a následně se nemoc začala šířit velmi rychle i komunitně, **do počátku měsíce června**, kdy skončila povinnost nosit roušky a začalo se debatovat o eventuální druhé vlně covid-19.

1.7.1 Thomasův teorém a pandemie covid-19

Jednu z klíčových tezí symbolického interakcionismu a celé interpretativní sociologie představuje definice situace zformulovaná W. I. Thomasem, známá pod názvem Thomasův teorém. Tato definice říká, že pokud je nějaká situace lidmi definovaná jako reálná, stává se reálnou ve svých důsledcích. (Thomas a Thomas, 1928)

Thomasův teorém tedy jinými slovy říká, že sociální realita je taková, jak si ji vysvětluje společnost či skupina. „Není podstatné, jaká realita opravdu je, nýbrž to, jakým způsobem ji vidí a chápou samotní aktéři, protože ti potom podle toho jednají, a toto jejich jednání přináší zcela reálné důsledky.“ (Thomas, 1965 cit. dle Šubrt, 2015, s. 49)

Pandemie na území České republiky ještě v zásadě nestihla ani vypuknout a v médiích už se začaly objevovat zprávy o tom, že lidem může hrozit nedostatek potravin.

„Tuzemští obchodníci s potravinami zažívají nápor. Lidé vyrazili kvůli obavám z toho, co by mohl způsobit koronavirus, na nákupy. Prodejci ale ujišťují, že je potravin dostatek.“ (mld, 2020)

Média vypustila mediální reprezentace, které očekávaly budoucí nedostatek potravin, a to vedlo k chování, které zapříčinilo, že se daná předpověď opravdu naplnila. Lidé začali v obchodních řetězcích ve velkém vykupovat trvanlivé potraviny přes mouku, droždí až po těstoviny, rýži, konzervy, či dokonce toaletní papír. Toto obstarávání si potravinových zásob skutečně vedlo k tomu, že lidé trvanlivé potraviny zcela vykoupili. V regálech potravinových řetězců tak scházela běžně dostupná mouka, těstoviny, rýže či droždí. Lidé svým vlastním chováním zapříčinili nedostatek některých trvanlivých potravin.

„Mnohé Brňany zachvátila v souvislosti s hrozbou koronaviru nákupní horečka. Třeba ve čtvrtek v hypermarketu Tesco v brněnském Králově Poli lidé vykoupili těstoviny, rýži, konzervy, mouku a vodu.“ (Požár, 2020)

*„Kauza koronavirus a selhání českých novinářů.
Za prázdné regály mohou média“ (Břešťan, 2020)*

1.8 Hashtag „#“ na sociálních sítích

Uživatelé sociálních sítí jako je Instagram, Facebook, Twitter či YouTube často používají různé hashtagy. Za hashtag se považuje slovo nebo sousloví označené dvojkřížkem „#“ (Kepková, 2020). Hashtagy lze definovat jako „(...) značky, pomocí kterých uživatelé rozvíjejí specifické konverzační vlákno nebo sami kategorizují svůj vlastní obsah“ (Caliandro, 2018, s. 568).

V obdobném smyslu se vyjadřují i Bruns a Burgess ve svém článku *The Use of Twitter Hashtags in the Formation of Ad Hoc Publics*⁶. Hashtagy rozumí uživatelem generovaný mechanismus pro tematické značkování a shromažďování online obsahu. (Bruns a Burgess, 2011 cit. dle Rathnayake a Ntalla, 2020)

Zvlášť charakteristické je potom užívání hashtagů „#“ na sociální síti Instagram (Rathnayake a Ntalla, 2020). Instagram představuje sociální síť pro sdílení fotografií, videí a chatování s přáteli. Instagram se v posledních letech stal velmi populárním a oblíbeným komunikačním prostředkem, který lidem umožňuje prostřednictvím fotografií nebo videí sdílet momenty ze svého každodenního života (Mattern, 2017). Je to sociální síť, jejíž principem je komunikace založená na vizuálních prvcích a nikoli na textu jako takovém. Na takovém principu funguje například sociální síť zvaná Twitter.

Uživatelé Instagramu dávají hashtagy najevo, že se ztotožňují s určitou komunitou, pomocí hashtagů sebe sama prezentují a docilují nimi rovněž vyšší viditelnosti svých příspěvků, a to díky kolektivní angažovanosti. (Rathnayake a Ntalla, 2020)

Caliandro (2018, s. 569) tento kolektivní aspekt hashtagů vysvětluje v souvislosti se zkoumáním hashtagu „#hipster“: „(...) Instagram není virtuální místo, na kterém se schází komunita hipsterů; Instagram funguje spíše jako veřejný prostor, jehož prostřednictvím uživatelé internetu spoluvytvářejí specifickou sociální představu související s konceptem hipsterství (...).“

I přes rozdílné užívání hashtagů napříč sociálními sítěmi obecně platí, že zvyšují engagement (míru zapojení) u příspěvků, které se tak stanou součástí konverzace na dané téma (Kepková, 2020).

⁶ Používání hashtagů na Twitteru při vytváření ad hoc publika.

Shrnuto, tím, že uživatel sociální sítě opatří svůj příspěvek hashtagem, tak z daného slova, či několika slov najednou, vytvoří klíčové slovo. Může se jednoduše podívat, kteří uživatelé na hashtag reagovali, případně se může sám do konverzace na dané téma zapojit – např. #kafe. (Kepková, 2020)

1.8.1 #spolutozvladneme

Druhá polovina dubna roku 2020 představovala období, kdy už přes měsíc „seděla“ většina Čechů doma. Facebook, Instagram, YouTube, Twitter a další sociální sítě přinesly zprávy o tom, že se výrazně zvýšila aktivita jejich uživatelů, a to i na území Česka. (Procházka, 2020)

Hashtag „#spolutozvladneme“ se na českých sociálních sítích běžně používá již několik let. Do jara roku 2020 jej tak bylo možné zaregistrovat, nejednalo se však o nijak frekventovaný hashtag. Používal se spíše okrajově, a sice při různých sportovních utkání k povzbuzení týmu, při lokálních hubnoucích výzvách nebo v souvislosti s různými sociálními kauzami. K vidění byl na Instagramu i na Facebooku v obdobné míře. (Procházka, 2020)

Velkou pozornost na sebe tento hashtag začal upoutávat 16. března 2020. Například na Twitteru se nesmírně hodil novinářům, politikům či influencerům pro komunikaci okolo koronaviru. Velice často ním své příspěvky označoval tehdejší ministr vnitra Jan Hamáček.

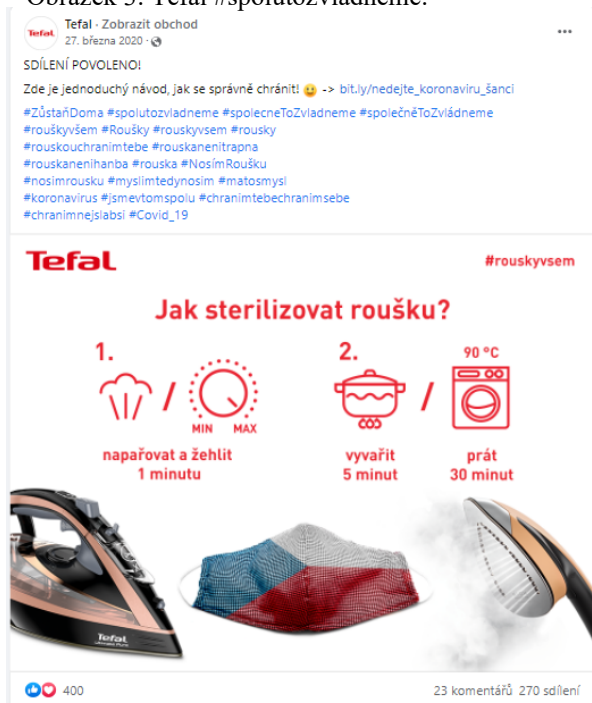
Obrázek 2: Jan Hamáček #spolutozvladneme.

Zdroj: Twitterový účet Jan Hamáček, 2020

Ve velkém s ním také pracovala celá řada značek jako Penny Market Česká republika, Shell Česká republika, Tefal či dm drogerie markt Česká republika. Značka Tefal například přišla s praktickou radou, jak správně sterilizovat roušku. (Procházka, 2020)

Obrázek 3: Tefal #spolutozvladneme.

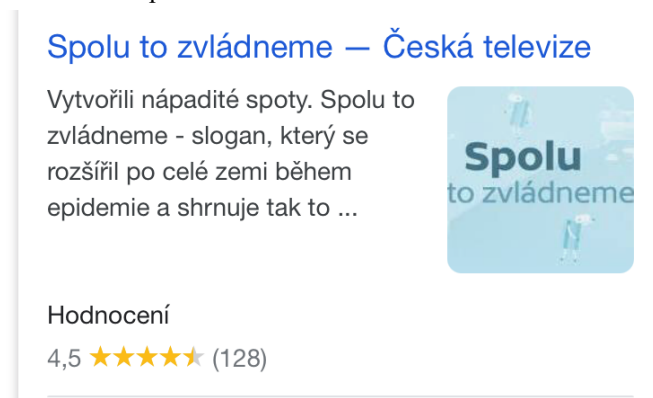
Zdroj: Facebookový účet Tefal, 2020

Významné místo zaujal „#spolutozvladneme“, lépe řečeno fráze jako taková, rovněž v produkci České televize, která na toto téma vytvořila sérii krátkých animovaných spotů, coby povzbuzující vzkazy českých tvůrců animovaného filmu k tehdejší situaci kolem pandemie covid-19. ČT je uváděla každou středu mezi pořady Nemocnice v přední linii a Linka 1212. K vidění byly (a stále jsou) i v archivu na webu ČT.

„ČT a přední animátoři bojují s trudomyslností země v době virové.

Vytvořili nápadité spoty“ (Blinková, 2020)

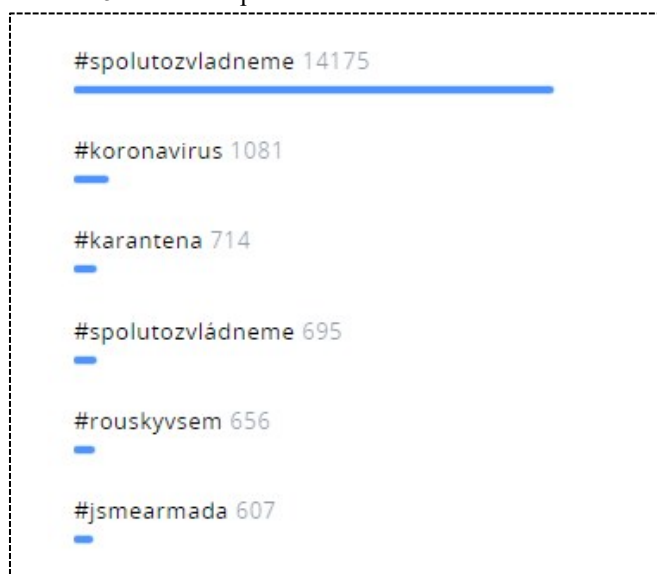
Obrázek 4: Spolu to zvládneme – Česká televize.

Zdroj: Google, 2020

Uživatelé sociálních sítí své příspěvky zpravidla označují nejedním hashtagem. S „#spolutozvladneme“ se nejčastěji komunikovala následovná témata:

Obrázek 5: Témata #spolutozvladneme.

Zdroj: Procházka, 2020

Hashtagy se zpravidla používají bez diakritiky. Diakritika vytváří jednak překážku k dohledatelnosti rádooby původního hashtagu a jednak značně snižuje šance hashtagu se udržet – jedni napíšou hashtag s háčky a čárkami, jiní si nejsou jistí správnou formou, a tak diakritiku neužijí vůbec. Diakritiku uživatelé sociálních sítí používali i v případě hashtagu „#spolutozvladneme“, bylo tomu však pouze v mizivém procentu případů. Docházelo také k obměně *spolu* a *spolecne*. (Procházka, 2020)

Obrázek 6: Diakritika a podoba #spolutozvladneme.

- Hashtag **#spolutozvladneme** bez diakritiky používalo 90,5 % uživatelů.
- Hashtag **#spolutozvládneme** s diakritikou používalo pouze 1,5 % uživatelů.
- Hashtag **#spolecnetozvladneme** = stejný význam, ale úplně jiný hashtag používalo pouze 8 % uživatelů.

Zdroj: Procházka, 2020

Obrázek 7: Hashtag #spolutozvladneme.

Zdroj: Instagramový účet Socialparkcz, 2020

1.8.2 Happening #neninutno

Přestože se nesporným fenoménem a symbolem první vlny pandemie covid-19 v České republice na jaře roku 2020 stalo heslo „*Spolu to zvládneme*“, českou společností se rovněž ozvalo heslo „*Není nutno nezpívat*.“

Hlavními osobnostmi happeningu #neninutno byli Zdeněk Svěrák a Jaroslav Uhlíř, autoři legendární písničky *Není nutno* a zároveň i její interpreti ve streamu, který koncem března roku 2020 obletěl Česko. Píseň se vysílala ve dvou desítkách živých proudů od televizí po rádia obchodních řetězců. (Šenk, 2020)

Plakát k události Není nutno nezpívat!

Obrázek 8: Plakát k události Není nutno nezpívat!

Zdroj: E15.cz, 2020

Záměrem akce, uskutečněné pod názvem „Není nutno nezpívat“, bylo vyjádřit poděkování všem „v první linii“ v boji proti šíření nemoci covid-19. „Tak si říkám, proč my se ve svízelných dobách uchylujeme k písničkám? Jiné národy si vymyslí bojový pokřik a my si zpíváme - ve čtrnáctém století, aby nás pánbůh ochránil, ve dvacátém, ať mír zůstává s touto krajinou. Pojd'me se té tradice přidržet,“ tak zněla slova Zdeňka Svěráka ve videu na webu samotné výzvy, neninutno.cz. (brainzstudios, 2020)

„Lidé sedí ve svých obývacích, sledují zprávy o počtu mrtvých a nakažených. Chtěli bychom vykřesat vlnu jedné velké kolektivní energie, kdy v jeden moment bude třeba milion lidí zpívat jednu píseň (...)“ (Český rozhlas, 2020)

„Nebojte se natočit, přidat hashtag #neninutnonezpívat #zpívajicikarantena a sdílejme radost i poté,“ vyzvali organizátoři výzvy. (Český rozhlas, 2020)

Happening sklídl velký ohlas a rovněž vlnu reakcí v podobě připojení se k výzvě. Vděk a podporu všem lidem v první linii boje s pandemií na svém Instagramovém účtu například vyjádřila společnost České dráhy.

Obrázek 9(a): České dráhy a výzva #neninutno.

Zdroj: Instagramový účet České dráhy, 2020

Obrázek 9(b): České dráhy a výzva #neninutno.

Zdroj: Instagramový účet České dráhy, 2020

2 Metodologická část

V následné metodologické části popisuji výzkumnou strategii, předmět výzkumu a jeho cíl. Představuji metodologii mého výzkumného projektu. Pojednávám rovněž o analýze a interpretaci dat a v neposlední řadě se věnuji etice výzkumu.

2.1 Kvalitativní výzkumná strategie

Ve své bakalářské práci zkoumám a analyzuji osobitý fenomén – heslo „*Spolu to zvládneme*“ – který se v české společnosti objevil v období první vlny pandemie covid-19 na jaře roku 2020. Na studium a analýzu tohoto jedinečného fenoménu jsem uplatnila kvalitativní výzkumnou strategii, jejíž podstatu tvoří snaha o porozumění jednání aktérů i sociálním strukturám, v jejichž rámci se toto jednání odehrává, stejně tak jako důraz na specifičnost a jedinečnost (Novotná, 2019a).

Kvalitativní výzkum nám umožňuje zkoumat a porozumět tomu, co lidé dělají (lépe řečeno někteří lidé, skupiny lidí či jiné subjekty výzkumu), jak o tomto svém jednání hovoří, tedy jak mu rozumějí, a jak jej prožívají. Zaměřuje se rovněž na to, jaký vliv má na významy a praxi prostředí lidské, tj. sociální, i ne-lidské, tj. příroda, lidské výtvořiny, a jak je naopak toto prostředí těmito významy a praxí ovlivňováno a utvářeno. Kvalitativní výzkum se realizuje v prostředí a kontextech, kde se vyskytuje předmět výzkumu, neprovádí se v prostředí uměle vytvořeném. (Novotná, 2019a)

V kvalitativních výzkumných strategiích nacházíme množství ustálených výzkumných designů, příkladem lze uvést etnografický výzkum, narativní výzkum či diskurzivní analýzu. Tyto ustálené kombinace metodologických postupů nás ovšem neomezují v sestavení specifického výzkumného designu k řešení konkrétního výzkumného problému. (Novotná, 2019a)

2.2 Předmět výzkumu a jeho cíl

Bakalářská práce si klade za cíl **zanalyzování společenského významu kolem hesla „*Spolu to zvládneme*“, které rezonovalo napříč českou společností v období první vlny pandemie covid-19 na jaře roku 2020**, a to za pomoci a prostřednictvím kategorie příspěvků, kterým jejich autoři na sociální síti Instagram přiřadili hashtag „#spolutozvladneme“.

Povaha vzorku je určena jasně vymezeným, specifickým fenoménem. Pro výzkumy, v rámci kterých je předmětem výzkumu nějaký jasně vymezený sociální jev či fenomén v nějaké skupině aktérů či lokalitě, se užívá způsobu tvorby vzorku, který nazýváme účelový výběr⁷ (Novotná, 2019b). „Účelový výběr se řídí výzkumníkem předem zvolenými kritérii, která by měli aktéři či zdroje dat, jež do vzorku chceme zahrnout, splňovat“ (Novotná, 2019b, s. 294). Do vzorku jsem zahrнула zdroje dat, u nichž jsem stanovila následující kritéria:

- příspěvek musel být zveřejněný na sociální síti Instagram;
- musel být označený hashtagem „#spolutozvladneme“;
- musel být zveřejněný veřejným uživatelským profilem;
- musel být zveřejněný v období měsíce března nebo dubna roku 2020.

Zdroje dat jsem shromáždila prostřednictvím mobilní aplikace Instagram. Do vyhledávacího okna v aplikaci jsem napsala „#spolutozvladneme“. Aplikace mi následně vygenerovala veškeré příspěvky zveřejněné veřejnými uživatelskými profily, které jsou označené #spolutozvladneme. Poté jsem mechanicky pořizovala snímky obrazovky jednotlivých příspěvků. Tímto způsobem se mi, co do počtu, podařilo shromáždit na 1317 snímků obrazovky. Nutno poznamenat, že se ne každý snímek rovná jednotlivému příspěvku. Pod příspěvky se mnohdy nacházely dlouhé popisky, které svým rozsahem neumožnily záznam na jediný snímek obrazovky, případně uživatelé v rámci jednoho příspěvku zveřejnili kolekci více fotografií.

Sledované období měsíce března a dubna jsem stanovila s odkazem na kapitolu **1.8.1 #spolutozvladneme**, ve které sleduji vývoj a dění vztahující se k tomuto hashtagu. S odkazem na tuto kapitolu lze sledované období označit za počáteční a vrcholné měsíce fungování tohoto fenoménu.

Vzorek bakalářské práce tedy sestává z kategorie příspěvků zveřejněných veřejnými uživatelskými profily⁸ s přiřazeným hashtagem „#spolutozvladneme“ z období měsíce března a dubna roku 2020.

⁷ Purposeful sample.

⁸ Každý uživatel sociální sítě Instagram má možnost si u svého profilu nastavit veřejnou viditelnost, nebo soukromou viditelnost. Ve chvíli, kdy svůj profil nastaví jako veřejně viditelný, tak jsou veškeré jeho příspěvky a aktivita viditelné všem uživatelům této sociální sítě. Naopak ve chvíli, kdy si svůj profil nastaví jako soukromý, jsou veškeré jeho příspěvky a aktivita viditelné pouze těm uživatelům, kterým schválil přístup na svůj profil. Jedná se o takzvané sledující.

Výzkumný problém představuje základ každého výzkumu. Ačkoli je jeho prostřednictvím vyjádřena podstata výzkumu, bývá pro samotný výzkum zpravidla ještě příliš obecný. Z toho důvodu bývají součástí výzkumného problému výzkumné otázky. Ty výzkumný problém zužují, určují jeho hranice a konkretizují jej na jednotlivé oblasti, které jsou v procesu výzkumu reálně zkoumány. Musí jasně a přesně formulovat, co se vědec vlastním empirickým výzkumem snaží zodpovědět. Odpovědi na výzkumné otázky přináší vědec prostřednictvím analýzy a interpretace dat v příslušném vědním kontextu. (Novotná a Šťovíčková Jantulová, 2019) Na základě výše uvedeného výzkumného problému a teoreticko-epistemologického východiska si kladu tři výzkumné otázky:

- ***jaký význam, respektive významy vytvářelo toto heslo v kontextu první vlny pandemie covid-19?***
- ***jakou symbolickou povahu jednání vzbudilo?***
- ***jak fungovalo v každodennosti?***

Kvalitativní výzkum se soustředí na co nejhlubší porozumění vytyčenému výzkumnému problému. Výzkumné otázky v kvalitativním výzkumu nezjišťují četnost jevů ani sílu vztahu mezi proměnnými, nýbrž jsou formulovány tak, abychom dosáhli co nejhlubšího porozumění a vhledu. Výzkumné otázky v kvalitativním výzkumu se tedy zajímají o to *KDO*, *CO*, *JAK*, *KDY*, *KDE* a *PROCĚ*. (Novotná, 2019a)

2.3 Analýza a interpretace dat

V kvalitativním výzkumu je nezbytné po celou dobu zohledňovat, v jakém kontextu byla data vytvořena, to znamená situovanost. Je potřeba, aby výzkumník tento proces reflektoval a zvážil, jak s daty naloží. Výzkumník je tím, kdo data vytváří či vybírá a následně zpracovává, tedy analyzuje a interpretuje. Data sama o sobě žádnou výpovědní hodnotu nenesou. (Novotná, 2019a)

Analýza a interpretace dat nicméně nepřichází až po dokončení fáze tvorby dat. Kvalitativní analýza se prolíná celým procesem výzkumu. Analýza a interpretace dat výzkumníkovi pomáhá směřovat tvorbu dat tak, aby byl schopný proniknout k samotné podstatě a hloubce zkoumaného problému. V procesu výzkumu se akorát obměňuje poměr mezi časem, který výzkumník věnuje tvorbě dat, a časem, který věnuje analýze dat. V počáteční fázi výzkumu pozornost zaměřuje více na tvorbu dat a jen okrajově na analýzu,

s postupujícím výzkumem se téměř výhradně věnuje analýze a přestává tvořit další data. (Heřmanský, 2019)

Analýza a interpretace dat podléhá nejen povaze terénu, ale především teoretickému zázemí výzkumu. Toto zázemí představuje v kvalitativním výzkumu východisko, průvodce a interpretační rámec. Předkládá konceptuální a pojmový aparát pro uchopení tématu výzkumu, stejně tak jako pro analýzu a interpretaci. (Novotná, 2019a)

Teoreticko-epistemologické zázemí našeho výzkumu nás usměřňuje, mimo jiné, v tom, jak si data vykládáme, jak na ně nahlížíme. Data jsou pro vědce prostředkem, který mu umožňuje nahlédnout do zkušenosti aktérů. Lze se o nich vyjádřit tak, že představují redukovanou reprezentaci sociální reality. Prostřednictvím dat je vědec schopný interpretovat povahu sociální reality. (Heřmanský, 2019)

Jak již bylo výše naznačeno, kvalitativní výzkum, respektive kvalitativní analýza neusiluje o zachycení četnosti výskytu nějakého jevu či jednání. Kvalitativní analýza hledá v datech pravidelnosti, ve smyslu opakovaného výskytu nějakého jevu či jednání, neprovádí však kvantifikaci. Nepředkládá tvrzení ve formě *X z 10 informátorů* nebo *nejčastěji se objevuje*. Cílem kvalitativní výzkumné strategie není generalizace na populaci. (Heřmanský, 2019) „Pokud jde o možnosti zobecnění, jedná se vždy o zobecnění ve vztahu ke konkrétnímu sledovanému jevu či fenoménu a situaci, v níž byl sledován“ (Špaček, 2019, s. 30).

2.3.1 Analytický postup

Na výzkumný vzorek jsem aplikovala analytický postup, který se nazývá sémioticko-strukturální analýza⁹. Cílem sémioticko-strukturální analýzy je porozumět sociálnímu používání znaků a tvorbě významů z jejich vzájemných vztahů v rámci znakového systému. (Sedláková, 2014)

Představuje typ kvalitativní analýzy, který se uplatňuje pro zkoumání významu obsahů mediálních sdělení. Prostřednictvím sémioticko-strukturální analýzy lze zkoumat nejen lingvistická sdělení, tedy různé typy textových dokumentů, ale i sdělení vizuální a audiovizuální. (Trampota a Vojtěchovská, 2010)

⁹ Někdy označována jen jako sémiotická analýza.

Na vývoji tohoto analytického postupu se významně podepsal vliv švýcarského strukturalisty Ferdinanda de Saussurea a amerického filosofa Charlese S. Peirce (Trampota a Vojtěchovská, 2010). Teoretickým východiskem sémioticko-strukturální analýzy je sémiotika (sémiologie). Sémiotika se zaměřuje na zkoumání vlastností znaků, kódů a kulturních systémů, ve kterých znaky a kódy fungují. (Sedláková, 2014)

Tento analytický postup umožňuje odkrývání významů mediovaných sdělení. Analýze podrobuje prvky, ze kterých je sdělení složeno. Pomáhá tak zodpovědět na otázku, jaký význam mohou mít tyto prvky, respektive celé sdělení nejen na úrovni zjevného zpracování, ale **zejména na skryté rovině symbolické**. Sémiotická analýza soudí, že veškerá komunikace, tou jsou míněny i informace, které nabízejí média, je založena na výměně znaků. Znaky nalezneme v každé komunikaci v podobě slovní, verbální či vizuální. (Trampota a Vojtěchovská, 2010, zdůraznění V.K.)

Sémioticko-strukturální analýza se soustředí na strukturu zkoumaných objektů. Rozebírá je na jednotlivé stavební kameny a odhaluje, jaké významy, tyto základní kameny v rámci dané kultury či kontextu většinou nesou. (Sedláková, 2014)

Tento analytický postup nesestává z přesného návodu, není krok po kroku strukturován, pracuje však se základními sémiotickými pojmy, mezi které patří takové pojmy jako znaky, denotace, konotace či mýty (Seidlová, Šťovíčková Jantulová a Novotná, 2019). Za tři základní kategorie, na které sémiotika upíná svou pozornost, lze označit:

- znaky
- kódy
- kulturu (Sedláková, 2014)

Znaky představují základní stavební jednotky různých symbolických systémů. Základní vlastností znaku je zastupovat něco jiného. Sociální komunita příjemců je schopná jeho zástupnou funkci rozpoznat a sdílí jeho význam. Obdobně se vyjadřuje i klíčová postava symbolického interakcionismu, George Herbert Mead, pokud jde o koncepci gesta, ve své knize *Mysl, já a společnost* (2017). (Sedláková, 2014) „Má-li gesto fungovat jako symbol, předpokládá to sdílení jeho významu mezi komunikujícími jedinci v rámci sociální pospolitosti. Gesto ani znak nemohou existovat mimo kulturu.“ (Sedláková, 2014. s. 332)

Pravidla kombinací znaků při konkrétní promluvě v jazykovém systému označujeme jako kódy. Jednotlivé kódy, stejně tak jako pravidla jejich použití, představují kulturně

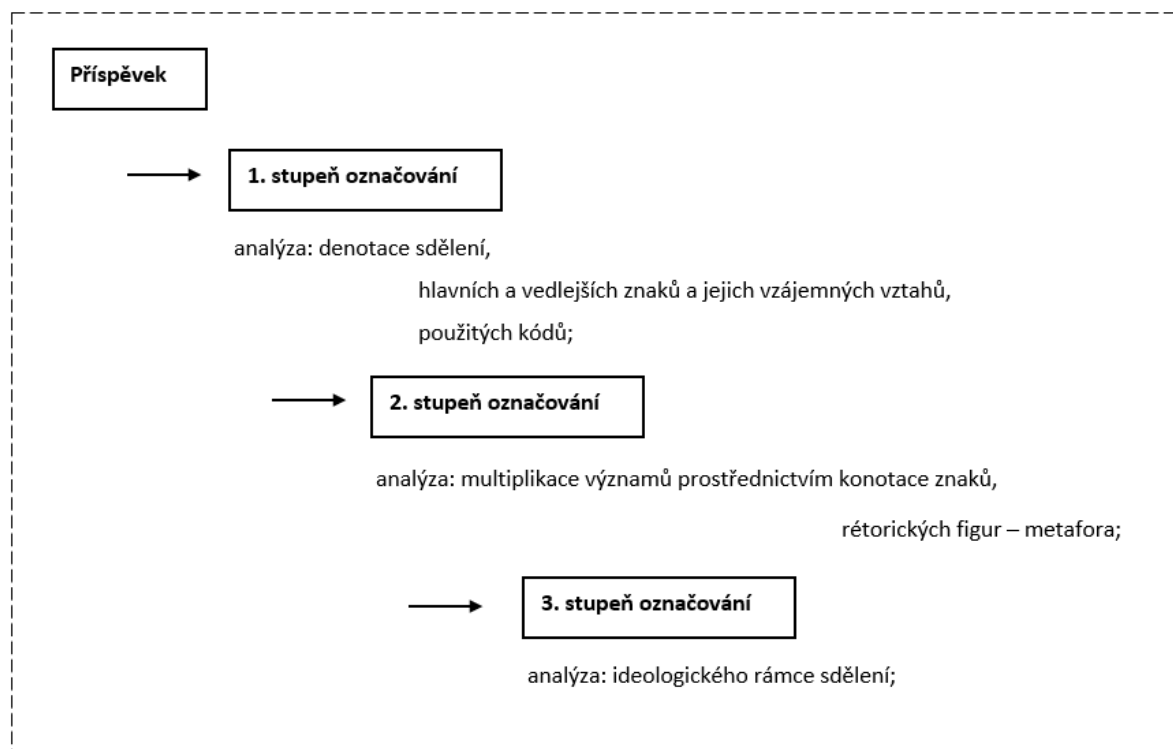
podmíněné sociální konstrukty sdílené komunitou, která je používá. Kódům se učíme v socializaci nebo ve formálním vzdělávacím procesu. Příkladem lze uvést kód společenského a sportovního oblečení, který se od sebe liší, a každé toto oblečení vyhovuje rozdílné příležitosti. (Sedláková, 2014)

2.3.2 Schéma analytického postupu

Jak již bylo výše řečeno, sémioticko-strukturální analytický postup nesestává z přesného návodu. Sémioticko-strukturální analýza sestává spíše z doporučení jednotlivých kroků. Předkládá nám výčet nástrojů, který nás instruuje v tom, jaké kategorie můžeme zohlednit a jaké otázky si klást. Při samotné analýze zohledňujeme právě ty kategorie, které jsou relevantní ke zkoumanému objektu. Jednotlivé prvky jsou nicméně často natolik provázány, že je posuzujeme současně. (Sedláková, 2014)

S odkazem na knihu Renáty Sedlákové *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky* (2014) a uvedený Obr. 12 Návrh postupu sémioticko-strukturální analýzy¹⁰, jsem si vytvořila vlastní grafické schéma s kategoriemi, které jsem v analýze sledovala a zohlednila.

Grafické schéma postupu sémioticko-strukturální analýzy

(Kratochvílová, 2022)

¹⁰ Str. 342.

V prvním stupni označování se zabývám denotací sdělení, hlavních a vedlejších znaků a jejich vzájemných vztahů, či použitých kódů. Denotace znaku představuje popisnou a identifikační funkci znaku. Jedná se o běžně přijímaný základní význam daného znaku bez dalších vedlejších významů. (Sedláková, 2014)

Znaky však mohou být multiplikovány a nést více významů. Ve druhém stupni označování je popisná a identifikační funkce znaku doplněna o asociace a hodnoty. Jedná se o konotaci. Tyto asociace a hodnoty mohou být individuální, ale i intersubjektivně sdílené v rámci širší sociální skupiny či celé kultury. Ve druhém stupni označování jsou rovněž posuzovaná obrazná pojmenování, konkrétně metafora. Metafora substituuje slovo výrazem z jiné roviny reality, potažmo jiného diskurzu, ale současně zachovává podobnost vzhledu, funkce či vlastnosti. Pracuje zejména s obrazotvorností a umožňuje vyjádřit neznámé pomocí známého. (Sedláková, 2014)

Třetí stupeň označování proniká až na rovinu ideologie v pozadí. Sémiotická analýza by měla usilovat nejenom o odhalení skrytých významů, s nimiž sdělení pracuje, nýbrž by měla být rovněž schopná demaskovat rovinu ideologie v pozadí. To je důležité především u zpravodajských sdělení. (Sedláková, 2014)

2.3.3 Počet příspěvků k analýze

Jak již bylo výše zmíněno, kvalitativní výzkum se soustředí na co nejhlubší porozumění vytyčenému výzkumnému problému. Usiluje o postižení sledovaného jevu či fenoménu v daném terénu ve všech souvislostech. V kvalitativním výzkumu není rozhodující velikost vzorku, nýbrž hloubka výzkumu a bohatost dat. (Novotná, 2019b)

I sémioticko-strukturální analýza, coby kvalitativní analytický postup, pracuje s malým vzorkem a mnohdy se omezuje jen na případové studie (Sedláková, 2014).

Analýze jsem celkem podrobila 12 příspěvků. Těchto 12 příspěvků jsem vybrala z mnou nashromážděného souboru dat, jedná se o výše zmíněných 1317 snímků obrazovky. Při výběru příspěvků jsem se řídila stanovenými kritérii pro zdroje dat – to jest příspěvky označené hashtagem „#spolutozvladneme“, které byly zveřejněny veřejným uživatelským profilem na sociální síti Instagram v období měsíce března nebo dubna roku 2020. V rámci jednotlivého příspěvku jsem zohlednila vizuální stránku příspěvku a jeho popis. Případné komentáře pod příspěvkem nebyly analyzovány.

Nutno také zmínit, že daný počet příspěvků nepředstavuje reprezentativní vzorek mnou nashromážděného souboru dat, onoho většího výběru.

2.4 Etika výzkumu

Výzkumník zkoumá svět, jehož je sám součástí. Zkoumanou skutečnost může různými způsoby ovlivňovat. Proto výzkumník musí jakýkoli svůj výzkum důkladně zvážit, připravit i realizovat tak, aby byl ve všech svých rozhodnutích, ohledech i výstupech etický. (Zandlová a Šťovíčková Jantulová, 2019)

Předmětem výzkumu je kategorie příspěvků označených hashtagem „#spolutozvládneme“, které byly zveřejněny veřejnými uživatelskými profily na sociální síti Instagram v období měsíce března nebo dubna roku 2020. Tito uživatelé jsou si vědomi toho, lépe řečeno dávají svým zvoleným nastavením u profilu souhlas k tomu, že jsou jejich příspěvky přístupné veřejně, to jest všem uživatelům dané sociální sítě.

Ve výzkumu nepracuji s osobními a citlivými údaji. Analyzuji a pracuji akorát s tím, co o sobě vědomě a dobrovolně veřejné uživatelské profily sdělily. Ve výzkumu mi nejde o uživatele jako jednotlivce. Mým cílem je za pomoci a prostřednictvím jejich příspěvků zanalyzovat společenský význam kolem hesla „*Spolu to zvládneme*“, které rezonovalo napříč českou společností v období první vlny pandemie covid-19 na jaře roku 2020.

U všech příspěvků, které jsem podrobila analýze, jsou anonymizované názvy uživatelských profilů a eventuálně uvedená poloha. Výjimku představují 2 příspěvky. Jedná se o příspěvky velkých známých značek, společností (společnost Pilsner Urquell a Hamleys). Na základě těchto neanonymizovaných příspěvků nelze identifikovat konkrétní osoby. I přes případnou anonymizaci názvu účtu by byla identita těchto společností patrná. Své logo totiž uvádí na samotném vizuálním snímku. Výstupy výzkumu neobsahují žádná data, která by přímo, ale i nepřímo napomohla v identifikaci jedince.

2.5 Reflexivita

Ve svém výzkumu jsem se zaměřila na fenomén a symbol první vlny pandemie covid-19 v České republice na jaře roku 2020 heslo „*Spolu to zvládneme*“. Rozhodnutí sledovat tento fenomén, zanalyzovat společenský význam kolem hesla, zaměřit se na to, jaké významy vytvářelo, jakou symbolickou povahu jednání vzbudilo či jak fungovalo v každodennosti, jsem uskutečnila jak vzhledem k zájmu o interpretativní sociologii, tak

vzhledem k osobní zkušenosti. Situaci jsem na „vlastní kůži“ zažila, přímo a osobně se mě týkala. Prošla jsem si každodenní zkušeností života za pandemie covid-19.

Nastalou situaci jsem vnímala hned z několika perspektiv. Vnímala jsem ji z pozice studenta bakalářského studijního programu, jehož prezenční forma studia se nechtěně změnila v distanční. Vnímala jsem ji z pozice mladého člověka, kterému se uzavřely hranice do okolních států, kterému padly nedaleké vyhlídky na studium v zahraničí a kterému se značně ztížily příležitosti k tomu sbírat pracovní zkušenosti. Velmi silně jsem nastalou situaci pocítovala z pozice jedince, jehož rodina se nachází na Slovensku a kterou do doby vypuknutí pandemie pravidelně několikrát v roce navštěvoval. V neposlední řadě jsem se každodenně ocitala v situaci, kdy se mnou v podstatě 24 hodin denně sdíleli jednu domácnost další dva studující sourozenci a rodiče, kteří fungovali na home office.

Jak výzkumník sám, tak povaha procesu výzkumu zastupují v kvalitativních výzkumech významnou roli. To si ovšem nelze vykládat tak, že by se kvalitativní výzkum zakládal na popisu osobních dojmů, názorů či postojů výzkumníka, nebo že by se závěry kvalitativního výzkumu obešly s popisem subjektivních dojmů, názorů či postojů aktérů (subjektů) výzkumu. (Novotná, 2019a)

S kvalitativním výzkumem se pojí subjektivita. Této subjektivitě je však nutno rozumět ve smyslu toho, že kvalitativní výzkum bere v potaz subjektivitu všech aktérů výzkumu. Individualita výzkumníka se do procesu výzkumu obtiskuje už v samotném počátku, a sice ve volbě tématu výzkumu, které si vybírá. Výzkumník však po celou dobu výzkumného procesu kontroluje všechny aspekty, které do procesu výzkumu zasahují a jejich vlivy posuzuje. (Novotná, 2019a)

Situace, kterou jsem zkoumala se mě týkala a byla silným formujícím zážitkem. Tato osobní zkušenost se nepochybně z části promítla v analytické části v rámci interpretace dat.

3 Empirická část

V následující empirické části předkládám analýzu výzkumného vzorku. Na výzkumný vzorek jsem aplikovala analytický postup, který se nazývá sémioticko-strukturální analýza. Analýze jsem celkem podrobila 12 příspěvků označených hashtagem „#spolutozvladneme“, které byly zveřejněny veřejným uživatelským profilem na sociální síti Instagram v období měsíce března nebo dubna roku 2020. V rámci jednotlivého příspěvku jsem zohlednila vizuální stránku příspěvku a jeho popis. Případné komentáře pod příspěvkem nebyly analyzovány.

Empirická část rovněž předkládá interpretaci získaných dat a zasazení dat do kontextu. Závěrem představím odpovědi na stanovené výzkumné otázky a výsledky analýzy.

3.1 Analýza příspěvků

Příspěvek 1 A/B

1. stupeň označování

DENOTACE: žena; v potravinách; stojí před regálem se zdravou výživou; má nasazenou roušku a ochranné rukavice; gesto palec nahoru;

2. stupeň označování

KONOTACE: gesto palec nahoru – v kontextu fotografie ve významu souhlasu, podpory; ve významu, že se připojuje k „bud' fit“;

#rouskyvsem -> vyzývá, aby všichni nosili roušky, potažmo, aby byly roušky k dispozici všem; zdůrazňuje, že v první linii jsou i prodavači (stejně tak jako např. zdravotníci); vzdává jim dík;

na fotce jsou zachyceny i ochranné rukavice, ač se apel objevuje jen v souvislosti s rouškou;

#spolutozvladneme #nebudsobec #zdravinaprvnimmiste #ohleduplnost #atjsmezdravi #karantena #budedobre -> všichni musíme být ohleduplní, zodpovědní, mít roušku, a tím chránit jak sebe, tak i ostatní; musíme kolektivně, spolu, jinak to nepůjde, nezbavíme se nákazy, nebude lépe; nesmíme být neohleduplní sobci, musíme táhnout za jeden provaz -> #mojerouskachranitebetvojerouskachranime;

#rouskanenihanba -> zpočátku stigma; strach, obava, že se člověka druzí budou štítit;

objevuje se emoji s nasazenou rouškou;

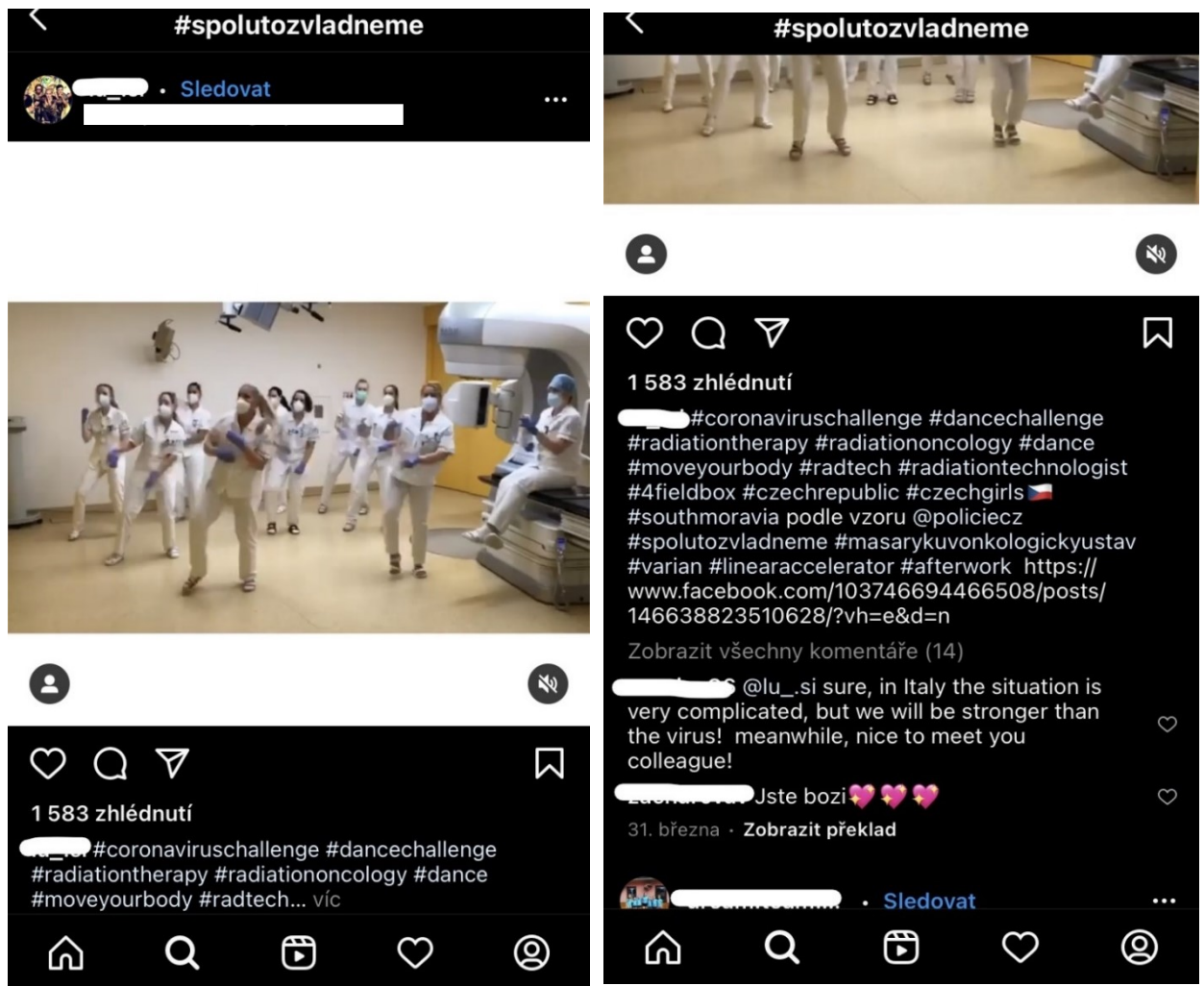
METAFORA: regál s fitness potravinami, se zdravou výživou, kde je nápis „BUĎ FIT“; „bud' fit“ za covidu, když se budeš chránit rouškou, potažmo i rukavicemi; navíc tím člověk bere ohled i na druhé; musím se chránit, abych byl fit, současně tím chráním i druhé, aby i oni byli fit -> ono „#mojerouskachranitebetvojerouskachranime“;

asociuje se se skupinou žen, které pravidelně běhají, sportují #runningwomen; „bud' fit“; fit se v době šířícího se onemocnění covid-19 udrží člověk i díky tomu, že bude sportovat; sport příznivý vliv na jak na fyzické, tak na psychické zdraví;

3. stupeň označování

IDEOLOGICKÝ RÁMEC SDĚLENÍ: měsíc březen; šíření nemoci covid-19 v České republice v souvislosti s celosvětovou pandemií covid-19;

Příspěvek 2 A/B

1. stupeň označování

DENOTACE: ženský zdravotnický několika členný personál; v místnosti s vyšetřovacím přístrojem; mají nasazené roušky/respirátory, ochranné rukavice a tancují;

2. stupeň označování

KONOTACE: #coronaviruschallenge #dancechallenge -> výzva, kdy vlivní společenští aktéři – zdravotníci, policisté, hasiči a jiní – na skladbu Corona Virus od interpreta SPENCE tančili tanec, kterým ztělesnili hlavní zásady chování v probíhající pandemii („udržuj odstup“, „umývej si ruce“, „nedotýkej se obličeje“);

#spolutozvladneme -> i přes probíhající pandemii, i přes stoupající čísla nakažených, počty mrtvých je zde přítomná povzbuzující kolektivní aktivita, iniciativa; i v tak pesimistickém kontextu se našel způsob jak velmi uvolněně, poutavě, do jisté míry zábavně, nikoli natvrdo,

přísně po vzoru nekompromisních vládních nařízeních, naučit lidi nejdůležitějším a hlavním zásadám prevence proti nákaze;

#spolutozvladneme #dance #moveyourbody -> společně se naučit hlavní a nejdůležitější zásady prevence proti nákaze pohybem, uvolněně; snaží se náročnou, velmi stresující, děsivou situaci alespoň částečně odlehčit; snaží se poukázat na důležitost sportu, pohybu v našem životě; pohyb prospěšný vliv na naše zdraví;

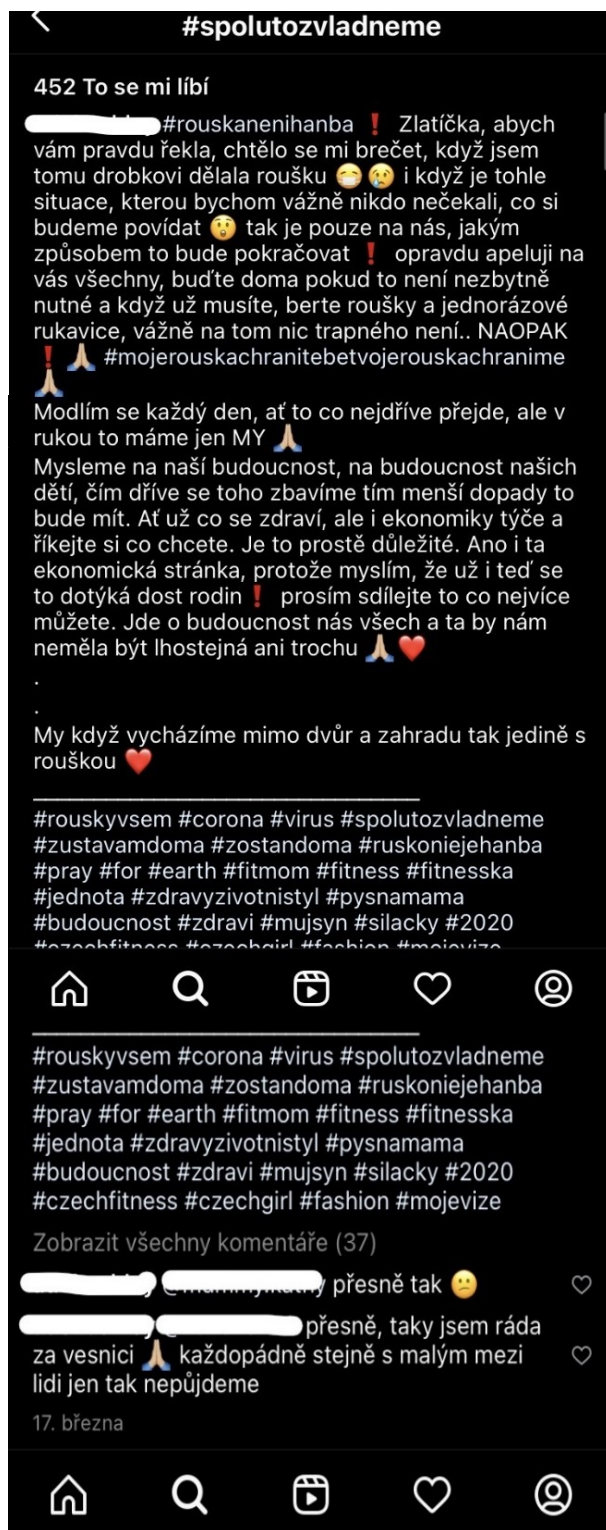
#afterwork -> dávají najevo, že tancují až po práci, aby to nevypadalo nevhodně, že tak činí v pracovní dobu; aby to neevokovalo, že situaci zlehčují, že nemají co na práci, že se není potřeba starat o pacienty nakažené covidem-19;

METAFORA: slovní nařízení v podobě „udržuj odstup“, „umývej si ruce“, „nedotýkej se obličeje“ jsou zde vyjádřena výrazy z jiné roviny reality; jsou vyjádřena pomocí gestikulace s prvky tance, bez použití hlasu;

3. stupeň označování

IDEOLOGICKÝ RÁMEC SDĚLENÍ: měsíc březen; šíření nemoci covid-19 v České republice v souvislosti s celosvětovou pandemií covid-19;

Příspěvek 3 A/B/C

1. stupeň označování

DENOTACE: matka a dítě; nachází se doma; mají nasazené roušky; dítě drží tablet a sedí mamince na klíně;

2. stupeň označování

KONOTACE: dítě sedí mamince na klíně, hlavy mají u sebe, jsou si velmi blízcí -> vytváření blízkosti, intimacy, důvěrnosti, útulnosti na Instagramu;

#rouskanenihanba; „opravdu apeluji na vás všechny, buďte doma (...) a když už musíte, berte roušky a jednorázové rukavice, vážně na tom nic trapného není.. NAOPAK“ -> zpočátku stigma; strach, obava, že se druzí budou člověka štítit; #mojerouskachranitebetvojerouskachranime;

poukazuje na to, že se s povinností nosit roušku museli popasovat i ti nejmenší. Velmi náročné, stresující „(...) chtělo se mi brečet, když jsem tomu drobkovi dělala roušku...“; stresující nejen pro nejmenší, ale i pro rodiče;

druhá polovina popisku: apel na to, že virus tady je, ale jak se bude vyvíjet situace, máme v rukou „MY“ – my všichni/ spolu; apeluje, ať jsme zodpovědní kvůli budoucnosti, budoucnosti našich dětí – ohled na druhé, na ty nejmenší, na ty, kteří mají celý život ještě před sebou;

dále apeluje na to, že pandemie má dopady nejenom na zdraví, ale i na ekonomiku; apeluje na to, že i ekonomická stránka je důležitá – některé rodiny už nepříznivé dopady pocítují (opět motiv dětí; špatná, slabší finanční situace = budoucnost rodiny, dětí; jejich možností, příležitostí, vzdělání);

třetí část popisku: i když jde jen na dvůr, jen na zahradu, tak i přesto a JEDINĚ s rouškou; bere to velmi zodpovědně, nekompromisně, striktně, vážně;

#rouskyvsem #corona #spolutozvladneme #zustavamdoma POUŽITÍ hashtagů (#) i ve slovenštině #zostandoma #ruskoniejehanba -> zůstávám doma, zůstaň doma i ty; všichni bychom měli být ohleduplní, zodpovědní, nosit roušku, zůstat doma a vycházet opravdu jen v nevyhnutnějších případech; musíme kolektivně, spolu, jinak to nepůjde, nezbavíme se nákazy, nebude lépe;

#fitmom #fitness #fitnesska #zdravyzivotnistyl -> motiv pohybu, sportu; prospívá fyzickému i psychickému zdraví – obojí za covidu potřeba, nelehké a nebezpečné nejenom pro fyzickou stránku člověka, ale i pro psychickou;

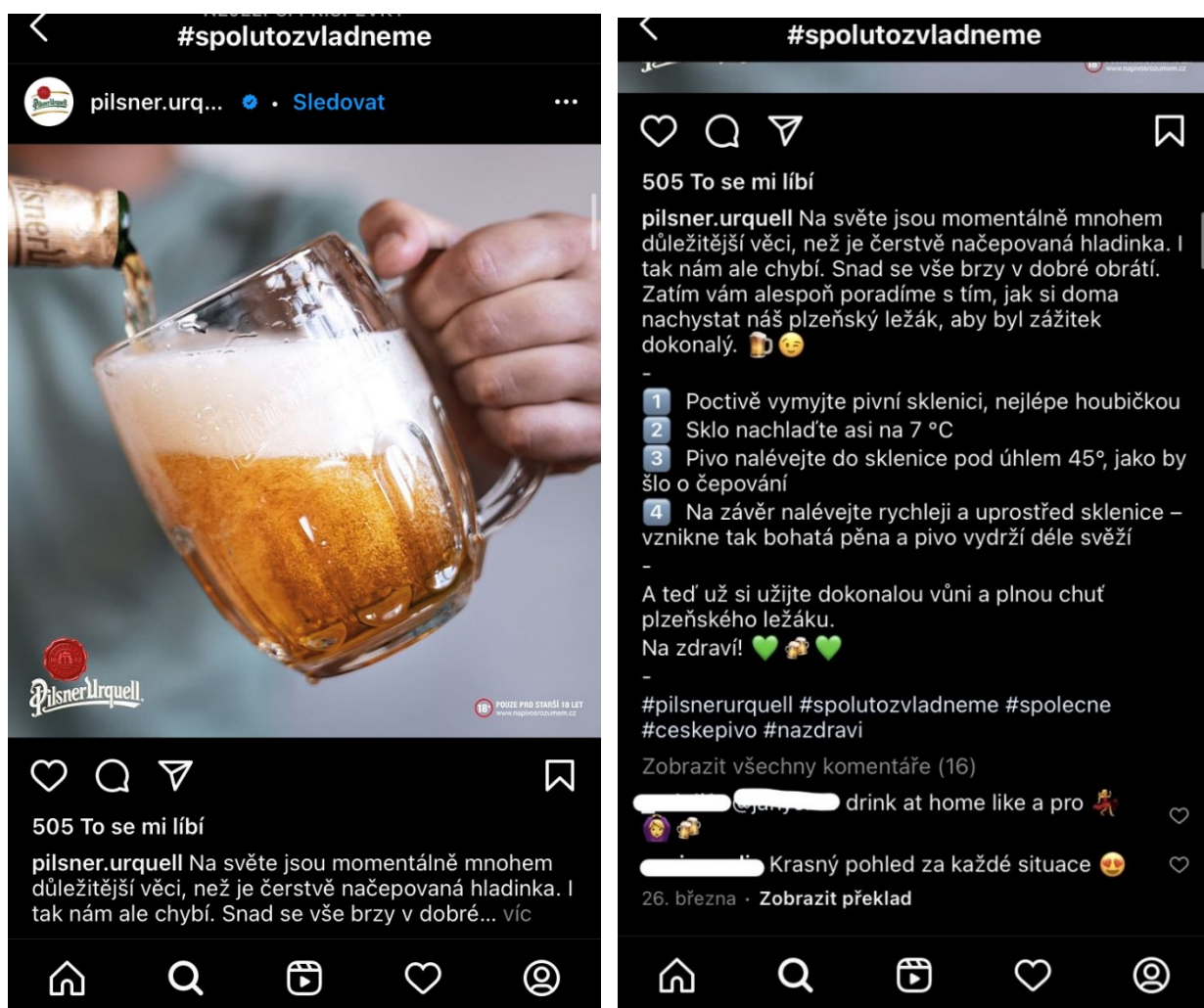
#jednota -> SPOLU; MY VŠICHNI; ČEŠI A SLOVÁCI – v # i hashtagy ve slovenštině;

METAFORA: na fotce maminka zachycena i s dítětem -> jde o budoucnost nás všech, zvlášť o budoucnost našich dětí; ať jsme zodpovědní kvůli budoucnosti, budoucnosti našich dětí; děti mají celý život ještě před sebou; některé rodiny už nepříznivé dopady pocítují - motiv dětí; špatná, slabší finanční situace = budoucnost rodiny, dětí; jejich možností, příležitostí, vzdělání;

3. stupeň označování

IDEOLOGICKÝ RÁMEC SDĚLENÍ: měsíc březen; šíření nemoci covid-19 v České republice v souvislosti s celosvětovou pandemií covid-19;

Příspěvek 4 A/B

1. stupeň označování

DENOTACE: pivní půllitr, do kterého se z lahve nalévá pivo Plzeňský Prazdroj;

2. stupeň označování

KONOTACE: pivo se nečepuje klasicky z výčepního zařízení; v důsledku šíření nákazy covid-19 byl vstup do pohostinských podniků zakázán;

„Na světě jsou momentálně mnohem důležitější věci, než je čerstvě načepovaná hladinka. I tak nám ale chybí.“ -> pivo v české kultuře součástí každodennosti; momentálně jsou mnohem důležitější věci, ale jsme ochuzeni o něco, co máme bytostně rádi; o něco, co rádi konzumujeme; o něco, co si šlo se samozřejmostí vychutnat v zásadě na každém rohu a najednou je tu něco, co nás o tuto samozřejmost poprvé připravilo;

#spolutozvladneme #spolecne #ceskepivo #nazdravi

je zde přítomný motiv stesku, solidarity -> dokud se situace nezlepší a dokud se nebudeme moc zase v hospodě sejít tak, jak jsme zvyklí a jak to máme rádi, tak alespoň rada, jak si doma nachystat ležák, abychom z něj měli obdobný požitek jako v hospodě;

METAFORA: pivo v české kultuře součástí každodennosti; instituce hospody má v české společnosti velkou důležitost; česká hospoda je úzce svázána s pivem; pivo v české kultuře velký význam; česká pivní kultura; fenoménem a symbolem národní hrdosti, národního dědictví;

3. stupeň označování

IDEOLOGICKÝ RÁMEC SDĚLENÍ: měsíc březen; šíření nemoci covid-19 v České republice v souvislosti s celosvětovou pandemií covid-19;

Příspěvek 5 A/B/C

300 To se mi líbí

Jaro v plném rozkvětu 🌸🌸🌸
jenže fotka stará tak 14 dní a dneska takové počasí
☁️🌨️🌨️ že by ani 🐕 nevyhnal 🧑 no a ten 🐕 už
čeká u dveří 😂😂😂😂
Nejsme v tom sami 🐕 roušky všem 🤒 ono zase
bude jednou lépe 🤒🧑

#jaro #spring #zahrada #garden #kvety #blooms
#pes #dog #🐕 #kokr #cocker #cockerspaniel
#dneskaByToNeslo #zima #winter #dest #rain #
#snih #snow #❄️ #vitr #wind #🌨️ #zaseBudeLepe
#rouskevsem #rouskanenihanba #spoluToZvladneme
#🇨🇪

nammo Pretty!!!! 🌸🌸🌸🌸
👍👍👍👍👍👍👍👍👍👍

21. března · Zobrazit překlad

1. stupeň označování

DENOTACE: první snímek zachycuje přírodu, květiny;

druhý snímek zachycuje domácího mazlíčka, psa, černého kokršpaněla, který má přes čumák nasazenou látkovou roušku s motivy květin;

2. stupeň označování

KONOTACE: „jaro v plném rozkvětu (emoji) jenže fotka stará tak 14 dní a dneska takové počasí (emoji) že by ani (emoji psa) nevyhnal... “ -> v důsledku špatného počasí jsme ochuzeni i o to poslední, co nám v souvislosti s šířícím se onemocněním covid-19 zbylo, a sice o procházku venku; nelze nabrat povzbuzení, energii a sílu venku, kde je příroda v plném rozkvětu a prolíná se krásnými barvami; na psychiku, náladu velmi náročné být zavřený pořád doma, nemoci se stýkat s přáteli, provozovat koníčky;

v souvislosti s šířícím se onemocněním covid-19 velmi zúžené možnosti, jak se zabavit, odreagovat a teď navíc špatné počasí, těch možností je ještě o něco méně; pokud je opravdu ošklivé počasí, používáme krásné české přísloví, že by ani psa nevyhnal;

ale „ono zase bude jednou lépe“, #spoluToZvladneme #zaseBudeLepe

METAFORA: „Nejsme v tom sami (emoji psa) roušky všem (emoji s nasazenou rouškou) ono zase bude jednou lépe (emoji)“ -> apel na to, abychom opravdu všichni nosili roušky/aby byli k dispozici všem; ono *všem* metaforicky znázorněno tím, že má roušku nasazenou i pes; #rouskevsem #rouskanenihanba

domácí mazlíčci mají pro lidi velkou důležitost a v řadě domácností zaujímají významné postavení; pomáhají lidem ve složitých situacích; řada z nás se k nim chová jako k sobě rovným; někteří jsou vyloženě polidštění;

metaforicky vyjádřeno, že v této překerní situaci jsme opravdu všichni, bez rozdílu;

3. stupeň označování

IDEOLOGICKÝ RÁMEC SDĚLENÍ: měsíc březen; šíření nemoci covid-19 v České republice v souvislosti s celosvětovou pandemií covid-19;

1. stupeň označování

DENOTACE: na fotografii je zachycený artista; nachází se v divadle; jedná se o konec představení; publikum tleská ve stoji (standing ovation);

2. stupeň označování

KONOTACE: artista vyjadřuje velký stesk po publiku; současně se mu pravděpodobně stýská po činnosti, kterou má rád; jeho profese je pravděpodobně zároveň jeho koníčkem; v podmínkách šířící se nákazy ji nelze provozovat alternativně; potřebuje specifické prostory; navíc publikum je pro umělce nepostradatelné; je s umělcem bytostně svázané; i kdyby měl k dispozici prostor, schází mu ti, pro které účinkuje, ti, se kterými interaguje, ti, které vnímá a pro které si to všechno připravil;

vyjadřuje naději nad tím, že se zase brzy budeme moc setkat; naději nad tím, že se brzy umělci shledají s publikem; naději, že si brzy budeme moc zase zajít si na nějaké představení; že umělci budou mít pro koho vystupovat;

„Držte se!!!“ #spolutozvládneme -> přeje publiku, fanouškům, lidem sílu, trpělivost; musíme být silní, trpěliví; spolu, společnými silami situaci zvládneme; motiv trpělivosti, síly, povzbuzení – ono #spolutozvládneme;

v důsledku šíření nákazy covid-19 byl vstup do divadel, kin, hudebních klubů zakázaný; lépe řečeno se nesmělo nikam, až na potraviny, lékárnou a další nezbytné obchody a služby; umělecké profese v oboru hudba, divadlo, tanec, ti všichni vlivem šířící se nákazy přišli o zdroj příjmu a mnozí i o vášeň, o něco, co milují, co jim dělá obrovskou radost, co podporuje jejich seberozvoj;

METAFORA: ukazuje se zde, jak moc je divadlo v české kultuře spjato s veřejným životem a prostorem; s tím, jak „mizí“ veřejný život, „mizí“ i divadlo; v české historii zaujímalo divadlo významnou a vlivnou roli; v české kultuře má divadlo význačné postavení;

Současně lze uplatnit Goffmanovu metaforu. Erving Goffman využil metafory divadla, kterou uplatnil na společnost. Na této metafoře ukázal, že aktéři společenské interakce přijímají určité role, které před svým obecnstvem, tj. před ostatními přítomnými jedinci, hrají, a tím ovlivňují dojem, který si o nich toto obecnstvo vytvoří. (Goffman, 1999)

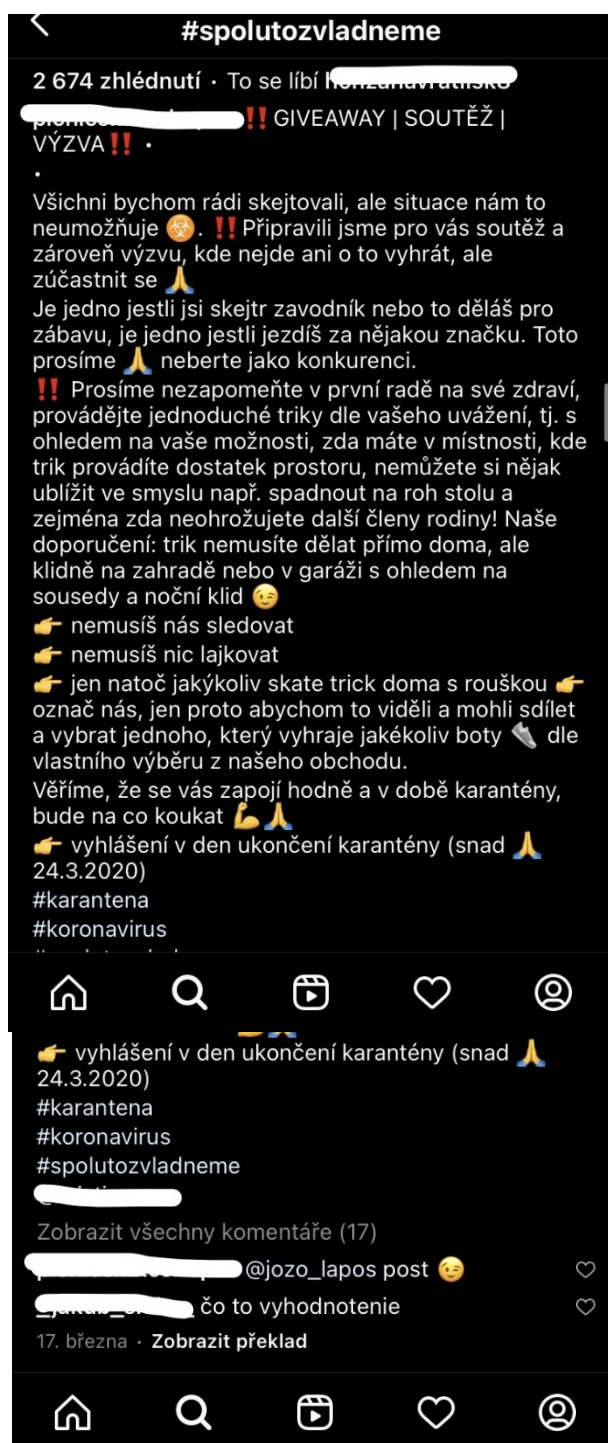
Goffman vychází z přesvědčení, že své role zaujímáme jako herci. Vytváříme, kontrolujeme a řídíme svou sebe prezentaci a máme i techniky na udržení dojmu. Všichni svým způsobem hrajeme před druhými divadlo. (Goffman, 1999)

V podmínkách šířící se nákazy onemocnění covid-19, v pomníkách, kdy se každodennost smrskla na okruh rodiny a domácnosti, se vytrácí „jeviště každodenního života“.

3. stupeň označování

IDEOLOGICKÝ RÁMEC SDĚLENÍ: měsíc březen; šíření nemoci covid-19 v České republice v souvislosti s celosvětovou pandemií covid-19;

Příspěvek 7 A/B/C

1. stupeň označování

DENOTACE: fotografie, přesněji řečeno se jedná o snímek z videa, zachycuje chlapce; ten se nachází uvnitř domu, v pokoji; přes ústa má černý nákrčník; je stylizován do sportovního/skejtového oblečení a provádí trik na skateboardu;

2. stupeň označování

KONOTACE: nákrčník/šátky místo roušek, nebo do doby, než si lidé byli schopni roušky sehnat; nahrazovaly roušky;

„SOUTĚŽ“ „VÝZVA“ „Věříme, že se vás zapojí hodně a v době karantény bude na co koukat“ -> obchod se skejtvým příslušenstvím se snaží do stereotypních, trdomyslných dnů vnést rozptýlení, povzbuzení, zábavu;

povzdech nad tím, že bychom rádi vykonávali činnosti, které nás baví; rádi bychom se věnovali svým koníčkům; situace to však neumožňuje; objevuje se povzbuzení k tomu si zasportovat, zajezdit alespoň doma, respektive na zahradě;

#karantena #koronavirus #spolutozvladneme -> je zde přítomný motiv solidarity, povzbuzení; bohužel nejde skejtovat v podmínkách, na které jsme zvyklí, venku, s kamarády, ale všichni jsme na tom stejně, nikdo z nás nemůže; povzbuzení k tomu nezoufat, všichni se vrátíme skejtovat ven;

solidarita -> pojďme se v těchto těžkých časech odreagovat, zabavit a obdarovat;

METAFORA: nachází se zde snaha naučit povinnosti nosit roušku formou zábavy; je to podmínka toho, aby se člověk mohl soutěže zúčastnit a případně vyhrát; nenásilná, nepřímá, poutavá forma, jak lidi naučit nosit roušku;

3. stupeň označování

IDEOLOGICKÝ RÁMEC SDĚLENÍ: měsíc březen; šíření nemoci covid-19 v České republice v souvislosti s celosvětovou pandemií covid-19;

Příspěvek 8 A/B

1. stupeň označování

DENOTACE: pětičlenný ženský farmaceutický personál; všechny mají nasazené roušky a také ochranné štíty; nachází se v lékárně;

2. stupeň označování

KONOTACE: „Jarní kolekce 2020“ -> lékárnice se snaží o odlehčení situace; nesnaží se o provokaci, nejedná se o ironii; snaží se ostatní pobavit;

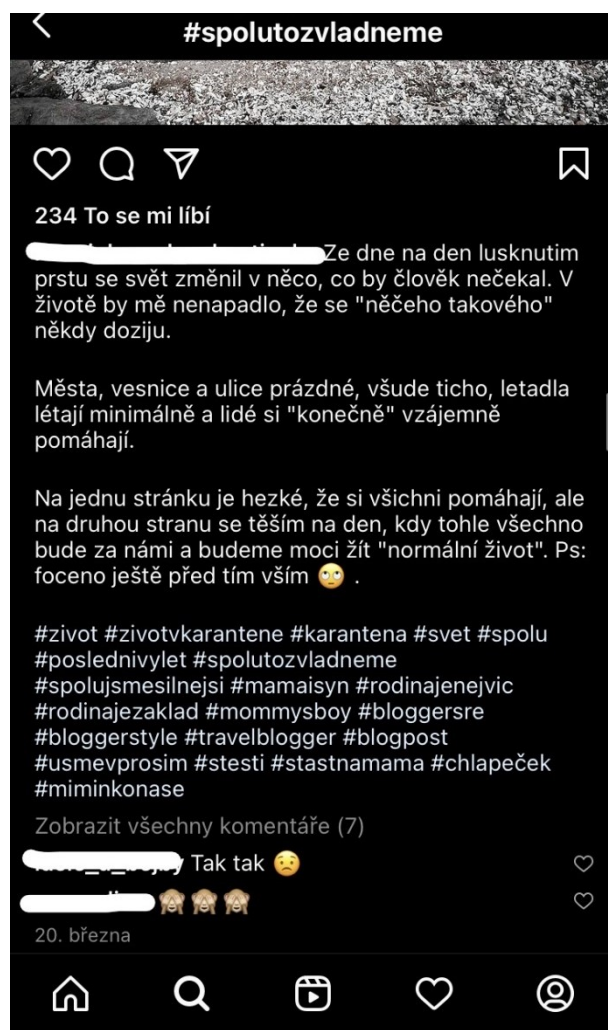
ukazují na to, že ani v těchto těžkých časech nesmíme ztrácet smysl pro humor; protože s humorem se všechno zvládá lépe; humor nám pomáhá se z toho všeho nezbláznit a není potřeba se za to cítit provinile;

METAFORA: povinnost nosit roušku uchopily jako módní trend, doplněk; naznačují: „pojďme si z té nepříjemné povinnosti udělat zábavu; pojďme to pojmout jako něco, co teď

frčí.“ -> opět zbavuje stigmatu; učí lidi si na tuto povinnost zvyknout; zbavuje strachu a stresu z této povinnosti;

3. stupeň označování

IDEOLOGICKÝ RÁMEC SDĚLENÍ: měsíc duben; šíření nemoci covid-19 v České republice v souvislosti s celosvětovou pandemií covid-19;

1. stupeň označování

DENOTACE: matka s dítětem; nachází se v přírodě, pravděpodobně u nějakého jezera, potažmo vodní nádrže; maminka hledí na dítě a drží jej za ruku;

2. stupeň označování

KONOTACE: vyskytuje se zde údiv, šok nad tím, že se v dnešní době něco takového jako pandemie covid-19 děje a že to naši každodennost zasáhlo tak náhle, nečekaně a radikálně; svět je k nepoznání; města, vesnice a ulice jsou vyliďněné; nikoho nikde, všude je ticho; „(...) lidé si ‚konečně‘ vzájemně pomáhají.“ -> nejsme zvyklí na to si vzájemně pomáhat; nepomáháme si; musí se něco, zpravidla nešťastného, přihodit, aby se v nás probudil pocit sounáležitosti, nezištnosti, nesobecký způsob myšlení a cítění;

#spolutozvladneme #spolujsmesilnejsi #mamaisyn #rodinajenejvic #rodinajezaklad

světem řádí strašlivá nákaza a lidé si konečně vzájemně pomáhají; a společně, tím, že si budeme pomáhat, to zvládneme -> semknutí;

na tuto vzájemnou pomoc se krásně dívá; je dobře a skvěle, že se to děje, ale touha po tom, aby bylo vše zase v pořádku je velmi silná a netrpělivá;

v důsledku situace uvědomění si, jak obrovský význam pro nás má rodina; vše ostatní je druhořadé a pomíjivé; řádí tady nemoc, která nás může připravit o to nejvzácnější; nemoc, která může mít fatální následky;

#zivot #zivotvkarantene #karantena #svet #spolu #poslednivylet

autorka příspěvku přikládá poznámku o tom, že byla fotka pořízena ještě *před tím vším*. Lidí se zmocnil pocit, že se vše ztratilo, pominulo; že jsou odkázáni pouze na svůj domov; strach, obavy vzdálit se; naše každodennost nabývá nové podoby, objevuje se pojem „život v karanténě“; tento život člověku nabízí velmi omezené možnosti, je stereotypní, přináší s sebou řadu překážek; znenadání se objevuje situace, na kterou se je potřeba velmi rychle adaptovat, přizpůsobit se jí, být v ní schopný fungovat;

METAFORA: „Ze dne na den lusknutím prstu se svět změnil v něco, co by člověk nečekal. V životě by mě nenapadlo, že se ‚něčeho takového‘ někdy doziju.“ -> radikální změna, šok; přišlo velké zaskočení a strach z toho, co se děje; událost, situace naprosto nevídaná;

3. stupeň označování

IDEOLOGICKÝ RÁMEC SDĚLENÍ: měsíc březen; šíření nemoci covid-19 v České republice v souvislosti s celosvětovou pandemií covid-19;

Příspěvek 10 A/B

1. stupeň označování

DENOTACE: fotografie zachycuje logo firmy známého hračkářství, dále prostory prázdného hračkářství a krabice naplněné hračkami;

2. stupeň označování

KONOTACE: podmínky, které nastaly v souvislosti s šířením nemoci covid-19 v České republice se dotkly naprosto všech, zvláště náročná a stresující byla pandemická situace pro děti;

je zde přítomný motiv stesku, solidarity -> děti nemohou zavítat do hračkářství, za zábavou; hračkářství je, tak jako řada dalších podniků, uzavřené; a tak se hračkářství rozhodne, že vezme hračky a zábavu, radost dětem do těchto náročných dnů přinese, protože ony za zábavou nemohou;

#spolutozvladneme #spolecne #tozvladnem #covid_19 #dekujeme #musimesipomahat

je zde poukázáno na to, že hračky poputují specifické skupině dětí; jedná se o děti, jejichž rodiče stojí v první linii boje proti covidu-19; vykonávají povolání, která jsou v nastalé situaci naprosto nezbytná; jsou v plném, mnohdy až vyčerpávajícím nasazení.

všechny děti se nachází v náročné situaci; nicméně je zde naznačeno, že tyto děti to mají ještě o něco málo náročnější; tráví celé dny bez rodičů; jejich rodiče mnohdy nasazují vlastní životy, mají riskantní povolání;

hračkářství rovněž těmto povoláním (zdravotníci, hasiči) projevuje dík a to, že si jejich práce váží; poukazuje na jejich důležitost, na jejich odvahu „(...) děti hrdinů dnešních dní (...)“, na to, že bychom se bez nich neobešli;

motiv toho, že je potřeba si vzájemně pomáhat; je zde naznačeno „Vy pomáháte nám, my zas pomůžeme a uděláme radost vašim dětem. Pojd'me si vzájemně pomáhat. Je to potřeba. Společně to zvládneme. Společně ten virus porazíme.“

METAFORA: „Rádi totiž pomáháme, i když nemáme šicí stroje.“ Toto odkazuje na situaci prvních dnů první vlny pandemie covid-19 v ČR. Ti, kdo šili roušky, byli považováni za jedny z největších pomocníků, záchránců. Taková pomoc měla opravdu velký význam. Nedostatek ochranných zdravotnických pomůcek, ať už ve Správě státních hmotných rezerv, lékárnách či obchodech, přiměl lidi k tomu si vyhotovit ochranné pomůcky svépomocně (#spolutozvladneme). V souvislosti s šitím, výrobou roušek, se strhla lavina solidarity. Ti, kteří na to měli prostředky a materiál, vyráběli roušky zadarmo i druhým.

Hračkářství dává najevo, že ač šicí stroj nemá, tak chce také výrazně pomoc, přiložit ruku k dílu. Nemůže přispět výrobou roušek, ale může potěšit, maličko rozveselit děti.

3. stupeň označování

IDEOLOGICKÝ RÁMEC SDĚLENÍ: měsíc březen; šíření nemoci covid-19 v České republice v souvislosti s celosvětovou pandemií covid-19;

1. stupeň označování

DENOTACE: jedná se o snímek přírody; stromy, zeleň, rybník, modrá obloha;

2. stupeň označování

KONOTACE: tento příspěvek byl zveřejněn jednou renomovanou českou moderátorkou a redaktorkou; skrze příspěvek promlouvá k veřejnosti; vyjadřuje povzdech nad tím, že i ona samotná má velkou chuť vyrazit ven; apeluje však na to, že to v nastalé situaci skutečně nejde a prosí všechny o dodržování veškerých nařízení a ohleduplnost; jedině tak se nákazy zbavíme a jedině tímto způsobem zajistíme ochranu nejohroženější populaci;

#spolutozvladneme #ohleduplnost

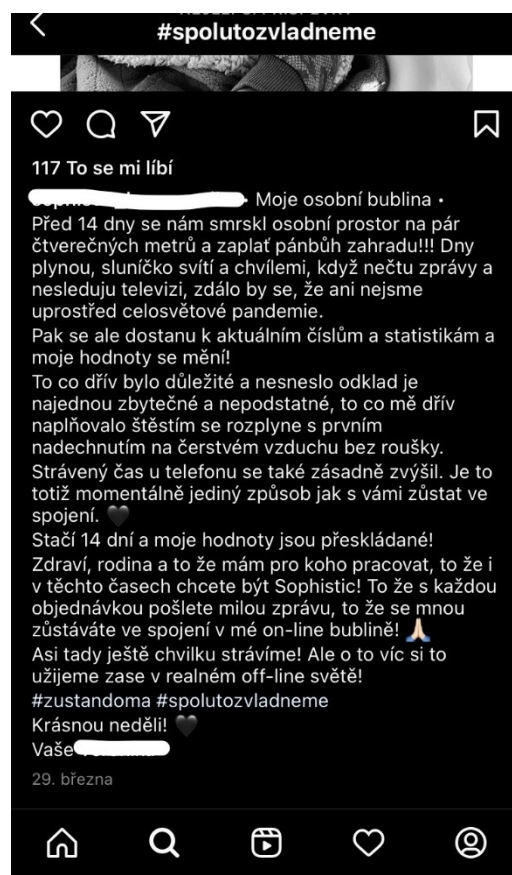
popisuje kontrast tehdejší situace; na jedné straně je přítomné semknutí, táhnutí za jeden provaz, ono „spolu to zvládneme“, solidarita X na straně druhé lze pozorovat bezohlednost, sobeckost, revoltu, nerespektování stanovených nařízení;

METAFORA: prosí a apeluje na to, aby lidé zůstali doma a připojuje k tomu fotografii přírody; výlet do přírody patří v Česku mezi nejvíc populární společenské a veřejné aktivity; o oblíbenosti této aktivity svědčí i povzdech, velká chuť a netrpělivost, kterou autorka příspěvku nad nemožností vyrazit ven vyjadřuje;

3. stupeň označování

IDEOLOGICKÝ RÁMEC SDĚLENÍ: měsíc březen; šíření nemoci covid-19 v České republice v souvislosti s celosvětovou pandemií covid-19;

Příspěvek 12 A/B

1. stupeň označování

DENOTACE: černobílá fotografie; zachycuje maminku a její dvě děti; maminka se usmívá, má nasazené sluneční brýle; hlavy mají u sebe, jsou si velmi blízcí; starší z dětí má jednu ruku ovinutou kolem maminky, druhou kolem mladšího sourozence; nachází se na zahradě;

2. stupeň označování

KONOTACE:

hlavy mají u sebe, jsou si velmi blízcí -> vytváření blízkosti, intimity, důvěrnosti, útulnosti na Instagramu;

„Dny plynou, sluníčko svítí a chvílemi, když nečtu zprávy a nesleduju televizi, zdálo by se, že ani nejsme uprostřed celosvětové pandemie.“ -> stanovená nařízená a řada omezení se zpočátku dotkla nás všech, nicméně ne všech se situace v počátku dotkla přímo a citelně; ne každá domácnost bezprostředně pocítila následky pandemie; do doby, než nezapnula

televizi, než si nepřečetla zprávy, tak se jí den nejevil nijak nezvykle; dokonce se to nedotklo ani její práce;

jakmile se však dostane ke zprávám, tak se každodennost radikálně proměňuje a zesmutňuje; pandemie covid-19 naši každodennost zasáhla náhle, nečekaně; závažnost situace měla vliv na samotné hodnoty; to, co se dřív jevilo jako bezodkladné, podstatné, jako něco, co nesneslo odklad, se najednou, ve srovnáním s tím, co se děje a co způsobuje pandemie, jeví jako velmi povrchní, banální; jako vzácná se v podmínkách pandemie jeví i taková záležitost jako je „obyčejné“ nadechnutí se na čerstvém vzduchu -> „ (...) to co mě dřív naplňovalo štěstím se rozplyne s prvním nadechnutím na čerstvém vzduchu bez roušky.“

„ (...) to že se mnou zůstáváte ve spojení v mé on-line bublině!“; „Asi tady ještě chvílku strávíme! Ale o to víc si to užijeme zase v reálném off-line světě!“ -> přiznání si skutečnosti, že situace bude ještě nějakou dobu zlá a že se všechno jen tak rychle nevrátí do podmínek, na které jsme zvyklí; je zde dále přítomný motiv toho, že sice můžeme interagovat v online světě, že díky němu zůstáváme ve spojení, ale není nad to, až se budeme moc vrátit do toho skutečného, do toho, který existuje vně telefonu;

METAFORA: černobílý filtr evokuje pochmurnost, ponurost, potemnělost; „moje osobní bublina“ -> život, každodennost se omezila doslova na pár čtverečných metrů; „ (...) a zaplat' pánbůh zahradu!!!“; všechno se zavřelo, až na nevyhnutné případy se v zásadě nikam nesmělo; uvědomění si, jak vzácná je v současné situaci tak samozřejmá věc jako je zahrada;

3. stupeň označování

IDEOLOGICKÝ RÁMEC SDĚLENÍ: měsíc březen; šíření nemoci covid-19 v České republice v souvislosti s celosvětovou pandemií covid-19;

3.2 Tabulka analyzovaných příspěvků

Příspěvek	Denotace	Konotace	Metafora	Ideologický rámec
1 A/B	žena; v potravinách; rouška a ochranné rukavice; gesto palec nahoru;	souhlas; podpora; rouška – apel; rukavice; první linie; dík; ohleduplnost; karanténa; kolektivita; stigma; strach;	tělesní i duševní svěžest; sport; zásady prevence proti nákaze;	měsíc březen; šíření nemoci covid-19 v ČR;
2 A/B	ženský zdravotnický personál; nemocnice; roušky/respirátory a ochranné rukavice; tanec;	výzva; zásady prevence proti nákaze; kolektivní činnost; pohyb; uvolněnost; poutavost; kontrast;	zásady prevence proti nákaze; tanec; gestikulace;	měsíc březen; šíření nemoci covid-19 v ČR;
3 A/B/C	matka a dítě; domov; rouška; blízkost;	stigma; apel; nezvyklá povinnost a děti; stres; „my“ všichni, spolu; zodpovědnost; budoucnost; ohleduplnost; zdraví; ekonomika; finance; striktnost; pohyb; sport; jednota – my všichni, Češi a Slováci;	budoucnost nás všech, zvláště pak dětí; děti celý život ještě před sebou; finance; nepříznivé dopady;	měsíc březen; šíření nemoci covid-19 v ČR;
4 A/B	pivní půllitr; Plzeň;	pivo; hospoda; každodennost; česká kultura; zákaz vstupu; stesk; ztráta; samozřejmost; solidarita;	instituce hospody; důležitost; význam; fenomén; symbol; národní hrdost; národní dědictví; každodennost;	měsíc březen; šíření nemoci covid-19 v ČR;
5 A/B/C	příroda; květiny; domácí mazlíček – pes; rouška; motivy květin;	špatné počasí; covid; nedostatek povzbuzení, energie, síly; příroda; jaro; psychika, nálada; zúžené možnosti odreagování se; naděje na lepší	apel; naděje na lepší časy; kolektivita; pospolitost; rouška; stigma; „my“ všichni; domácí mazlíčci; vztah člověk – domácí mazlíček;	měsíc březen; šíření nemoci covid-19 v ČR;

		časy, společná síla; kolektivní postup; výhra;	významné postavení;	
6 A/B/C	artista; divadlo; představení; publikum; potlesk;	stesk; publikum; profese; hobby; nemožnost vystupování; vztah umělec – publikum; naděje; povzbuzení; trpělivost;	vztah divadla s veřejným životem a prostorem; významná a vlivná role divadla; česká kultura a divadlo; Goffmanova metafora divadla;	měsíc březen; šíření nemoci covid-19 v ČR;
7 A/B/C	chlapec; pokoj; nákrčník; skateboard;	výzva; stereotypní, trudomyslné dny; povzdech; rozptýlení; povzbuzení; pohyb; solidarita;	povinnost roušky formou zábavy;	měsíc březen; šíření nemoci covid-19 v ČR;
8 A/B	ženský farmaceutický personál; roušky; štíty; lékárna;	odlehčení situace; těžké časy a smysl pro humor; pocit provinilosti;	povinnost roušky formou módního trendu, doplňku;	měsíc duben; šíření nemoci covid-19 v ČR;
9 A/B	matka a dítě; příroda; jezero/vodní nádrž;	údiv, šok; vylidnění; ticho; vzájemná pomoc pouze v nouzi; nesobecký způsob myšlení a cítění; semknutí; společná síla; význam rodiny; druhořadost, pomíjivost; fatální následky; ztráta; nová podoba každodennosti; život v karanténě;	radikální změna, šok; velké zaskočení; nevidaná situace;	měsíc březen; šíření nemoci covid-19 v ČR;
10 A/B	hračkářství; prostory prázdného hračkářství; krabice naplněné hračkami;	podmínky nastalé vlivem šíření nemoci covid-19; děti; zábava; hračky; stesk; solidarita; náročné dny; rozveselení; první linie; nezbytné, vyčerpávající nasazení; vděk; potřeba vzájemné pomoci;	výrazná pomoc;	měsíc březen; šíření nemoci covid-19 v ČR;

11 A/B	příroda; stromy; zeleň; rybník; modrá obloha;	promluva k veřejnosti; povzdech; nemohoucnost; velká chuť; apel; ohleduplnost; zodpovědnost; ochrana nejzranitelnějších, nejohroženějších; kontrast situace; semknutí; revolta;	oblíba, popularita výletu do přírody v české kultuře; povzdech; velká chuť; nedočkavost; netrpělivost;	měsíc březen; šíření nemoci covid-19 v ČR;
12 A/B	černobílá; matka a dvě děti; úsměv; blízkost; zahrada;	blízkost; důvěrnost; stanovená nařízení, omezení; bezprostřední následky pandemie; TV; zprávy; výkon povolání; radikální proměna každodennosti; proměna hodnot; povrchnost; čerstvý vzduch; důležitost; závažnost situace; proměna formy fungování v každodennosti – interakce v digitálním prostoru; online X offline svět; telefon; přiznání si skutečnosti; nedočkavost;	pochmurnost; ponurost; potemnělost; uvědomění si; procitnutí;	měsíc březen; šíření nemoci covid-19 v ČR;

(Kratochvílová, 2022)

3.3 Interpretace analyzovaných příspěvků

Následující část přináší interpretaci analyzovaných příspěvků a zasazení dat do kontextu.

3.3.1 Ochranné pomůcky

Hashtag „#spolutozvladneme“ se v analyzovaných příspěvcích velmi častou pojí s tématem ochranných zdravotnických pomůcek. Největší pozornost se věnuje roušce. Na některých příspěvcích se objevují i ochranné rukavice. Ochranným rukavicím se však

nevěnuje až taková pozornost jako ochraně respiračního ústrojí. Velká pozornost se každopádně v nastalé pandemické situaci věnovala důkladnému umývání a dezinfekci rukou.

#spolutozvladneme #nebudsobec #zdravinaprvinimmiste #ohleduplnost #atjsmezdravi
#rouskevsem #mojerouskachranitebetvojerouskachranime

Patrný je zejména apel, aby všichni nosili roušky. Zdůrazňuje se, aby se lidé nechovali sobecky a byli ohleduplní. Vyzdvihuje se, že tak musí činit všichni. Všichni musí být zodpovědní, ohleduplní, nosit roušku, a tím chránit jak sebe, tak i ostatní. Ono #spolutozvladneme a #mojerouskachranitebetvojerouskachranime lze interpretovat následovně: „Musíš mít roušku, protože tě chrání a současně chrání mě. A já musím mít roušku, protože chrání mě, ale i tebe – musíme všichni, společně, nejde, aby ji někdo nenosil. Jinak to nepůjde, nezbavíme se nákazy. Nesmíme být neohleduplní sobci, musíme táhnout za jeden provaz, být k sobě vzájemně ohleduplní.“ „*Modlím se každý den, ať to co nejdříve přejde, ale v rukou to máme jen MY.*“ (příspěvek 3 A/B/C)

V souvislosti s ohleduplností se v příspěvcích poukazuje zejména na povolání, která stojí v první linii boje proti covidu-19. Jednalo se o zdravotníky, sestřičky, hasiče, policisty, ale stejně tak o prodavače. „*#rouskevsem i prodavači jsou v první linii... díky*“ (příspěvek 1 A/B) „*Lekari, sestricky, zdravotnici delaji co mohou, kolikrat na pokraji svých sil, prodavaci nas taky nevyhaneji z obchodu, i když vedi, ze jim muzeme vir predat (...)*“ (příspěvek 11 A/B) „*Moc děkujeme a vážíme si toho, co pro nás děláte!* ❤️,“ (příspěvek 10 A/B)

Ohleduplnost se dále zmiňuje v souvislosti s dětmi a seniory. Ty patřily společně se seniory mezi nejzranitelnější skupinu. Apeluje se na zodpovědnost a ohleduplnost kvůli budoucnosti a zejména pak budoucnosti těch, kteří mají celý život ještě před sebou – děti. „*PROSIM, opravdu moc prosim, zustante – pokud mozno – doma a dodrzujte vsechna narizeni. Jedine tak ochranime nejohrozenejsi populaci.*“ (příspěvek 11 A/B) „*Mysleme na naši budoucnost, na budoucnost našich dětí, čím dříve se toho zbavíme tím menší dopady to bude mít.*“ (příspěvek 3 A/B/C)

Ono #rouskevsem lze však také interpretovat jako volání po tom, aby byly roušky k dispozici všem.

Vláda České republiky hned v prvních dnech první vlny pandemie covid-19 selhala a veřejnost obrovsky zklamala. Vládu v průběhu celé pandemie covid-19 provázela řada skandálů. Jeden z prvních představovalo zjištění o zanedbání zásob ochranných

zdravotnických pomůcek Správy státních hmotných rezerv. Nedostatek ochranných zdravotnických pomůcek, ať už ve Správě státních hmotných rezerv, lékárnách či obchodech, přiměl lidi k tomu si vyhotovit potřebné ochranné pomůcky svépomocně.

Stát nebyl schopen zajistit dostatek ochranných zdravotnických pomůcek. Nastalá situace by se dala vyjádřit následovně „My sami (občané, bez pomoci státu), zdravotníci a dobrovolníci, mladí pro seniory to zvládneme,“ #spolutozvládneme. „(...) *dobrovolníci siji rousky, aby je meli opravdu vsichni.*“ (příspěvek 11 A/B)

V souvislosti s šitím, výrobou roušek, se strhla lavina solidarity. Ti, kteří na to měli prostředky a materiál, vyráběli roušky zadarmo i druhým. V prvních dnech první vlny pandemie covid-19 v ČR byli ti, kdo šili roušky považováni za jedny z největších pomocníků, záchránců. Taková pomoc měla opravdu velký význam.

Nastalá pandemická situace byla sama o sobě velmi stresující, děsivá a nevídaná. Lidé byli zneklidnění ze samotné šířící se nákazy a pozorovaná nepřipravenost u členů vlády, odborníků lidem na klidu nepřidala. Některých se zmocnila panika (viz kapitola 1.7.1 Thomasův teorém a pandemie covid-19).

Vedle skandálu s nedostatečným zajištěním zásob ochranných zdravotnických pomůcek Správy státních hmotných rezerv se zanedlouho objevovaly také přešlapy v podobě porušování vládních nařízení těmi, kteří je sami nařídili. Vůči vládě ČR byla pocíťována velká nedůvěra. Jako vzory, autority vystupují jiní. Jsou to influenceri¹¹, herci či moderátoři, zkrátka osoby viditelné, z nevládního prostředí a lidem mnohdy bližší. Ti se snaží jít veřejnosti příkladem, ti se veřejnost snaží motivovat, ti se veřejnosti snaží vštěpit zásady prevence proti nákaze – viz příspěvek renomované české moderátorky a redaktorky, příspěvek 11 A/B: „*Všechny nas to laka ven. I me, nebudu lhat. Jenze ted je jina doba. PROSIM, opravdu moc prosim, zustante – pokud mozno – doma a dodrzujte vsechna narizeni.*“

#rouskenihanba

V počátcích pandemie s sebou rouška nesla znamení hanby, byla asociována se stigmatem. Lidé se styděli roušku nosit. Panoval strach, obava, že se druzí budou člověka štítit.

¹¹ Označení pro osobu známou na sociálních sítích nebo jiných sociálních médiích, která prostřednictvím zveřejňovaného obsahu ovlivňuje názory nebo chování významného množství lidí, tj. svých sledujících.

V samotném počátku se na onemocnění covid-19 hledělo, dalo by se říct, povrchně. Onemocnění mnozí zlehčovali a přirovnávali k viróze či „obyčejné“ chřipce. Ti, kteří začali nosit ochranné pomůcky ještě před tím, než situace nabrala na obrátkách a nošení roušky se stalo povinností, byli mnohdy terčem posměšků, nepříjemných pohledů kolemjdoucích. *„opravdu apeluji na vás všechny, buďte doma (...) a když už musíte, berte roušky a jednorázové rukavice, vážně na tom nic trapného není.. NAOPAK!“* (příspěvek 3A/B/C)

Do doby vypuknutí pandemie v našem kulturním prostředí člověk zpravidla nenarazil na to, že by si druhý člověk rouškou chránil respirační ústrojí, a do velké míry tak napomohl, aby se od něho někdo další nenakazil v případě, že se fyzicky necítil dobře, byl nachlazen.

Povinnost nosit roušku se týkala i malých dětí. Tato povinnost nařízená i pro nejmenší vyvolávala nemalou kontroverzi a silné emoce. *„(...) chtělo se mi brečet, když jsem tomu drobkovi dělala roušku (...).“* (příspěvek 3 A/B/C) Popasování se s touto povinností, odůvodnění této povinnosti dětem bylo velmi náročné a stresující nejenom pro samotné nejmenší, ale i pro jejich rodiče. Ke všemu roušky pro děti bylo také potřeba ušít, zhotovit.

3.3.2 Výzvy

Vedle hashtagů na podporu nošení roušky (#rouskanenihanba, #rouskyvsem) se vynořila celá řada výzev a iniciativ s cílem hanlivý obrázek z roušky setřást a vymýtit rozruch. Takové výzvy, soutěže, iniciativy napomohly k tomu, aby rouška přestala být asociována se stigmatem, se studem a zároveň k tomu, aby si lidé na povinnost nošení roušky navykli, nebouřili se proti ní a aby je tato povinnost nestresovala. *„Všichni bychom rádi skejtovali, ale situace nám to neumožňuje. Připravili jsme pro vás soutěž a zároveň výzvu (...). jen natoč jakýkoliv skate trick doma s rouškou (...).“* (příspěvek 7 A/B/C)

Tyto výzvy a soutěže se současně snažily do stereotypních, trdomyslných dnů vnést kousek rozptýlení, povzbuzení a zábavy. Přizvukuje se rovněž, že ani v těchto těžkých časech nesmíme ztrácet smysl pro humor, protože s humorem se všechno zvládá lépe. Humor nám pomáhá se z toho všeho nezbláznit a není potřeba se za to cítit provinile. Viz příspěvek 8 A/B, kde se lékárnice snaží o odlehčení situace. Povinnost nosit roušku uchopily jako módní trend, doplněk - *„Jarní kolekce 2020“* . Naznačují: *„pojdme si z té nepříjemné povinnosti udělat zábavu. Pojdme to pojmout jako něco, co teď frčí.“* Opět napomohlo k odstranění stigmatu, které počáteční nošení roušky provázelo. Rovněž napomohlo k tomu, aby si lidé na povinnost nošení roušky navykli, nebouřili se proti ní a aby je tato povinnost nestresovala.

#coronaviruschallenge #dancechallenge #spolutozvladneme #dance #moveyourbody

Společně s hashtagy a výzvami na podporu nošení roušky bylo možné rovněž spatřit taneční výzvu, prostřednictvím které se vlivní společenští aktéři – zdravotníci, policisté, hasiči a jiní – snažili lidi naučit hlavním a nejdůležitějším zásadám prevence proti nákaze. Tančili konkrétní tanec na skladbu Corona Virus od interpreta SPENCE, kterým ztělesnili hlavní zásady chování v probíhající pandemii („udržuj odstup“, „umývej si ruce“, „nedotýkej se obličeje“).

I přes probíhající pandemii, i přes stoupající čísla nakažených, počty mrtvých se objevila poměrně radostná a povzbuzující činnost, iniciativa. I v tak pesimistickém kontextu se našel způsob, jak velmi uvolněně, poutavě, zábavně, nikoli natvrdo, přísně po vzoru nekompromisních vládních nařízení, naučit lidi nejdůležitějším a hlavním zásadám prevence proti nákaze. #spolutozvladneme #dance #moveyourbody lze interpretovat následovně: „Pojďme si společně prostřednictvím zábavy, tance vštěpit hlavní a nejdůležitější zásady prevence proti nákaze. Všichni se to naučme, chovejme se podle toho a situaci zvládneme.“

3.3.3 Pohyb a sport

Hashtag „#spolutozvladneme“ v analyzovaných příspěvcích dále hojně souvisel s motivem pohybu a sportu. Příspěvky se snažily připomínat, jak důležitý význam má v našem životě pohyb, pravidelná sportovní aktivita. Pohyb má příznivý vliv jak na fyzické, tak na psychické zdraví.

Příspěvky se snažily připomínat, že je potřeba pečovat jak o fyzickou, tak v nastalé situaci rovněž o psychickou stránku člověka. Situace byla nelehká a nebezpečná nejenom pro fyzickou stránku člověka, nýbrž i pro psychickou, duševní. Svět se se de facto ze dne na den zastavil, uzavřel, proměnil. Na psychiku, náladu je velmi náročné být zavřený pořád doma, nemoci se stýkat s přáteli, nemoci provozovat koníčky a podobně.

Děti studovaly doma, byly izolované. Nesetkávaly se se spolužáky, nemohly docházet na sportovní ani žádné jiné kroužky, na něco, co je baví a současně rozvíjí.

#runningwomen #fitmom #fitness #fitnesska #zdravyzivotnistyl

Téma pohybu, sportu se objevovalo obzvláště u příspěvků zveřejněných ženami. Tuto záležitost lze interpretovat tak, že převážně na ženy dopadly starosti a obtíže, které v důsledku pandemie nastaly. Péči o domácnost, děti a nemocné zpravidla zajišťovaly ženy.

Rodiče, někdy jen matky, museli navíc, vedle běžné a nezbytné péče, významně zastoupit výuku dětí. Některé z nich musely být schopné do toho všeho ještě fungovat na home office a také si být schopné udržet stabilní příjem. Zvláště náročnou situací si procházely matky samoživitelky, respektive obecně samoživitelé.

Zdůrazňování pohybu, sportu ženskými autorkami příspěvků lze tedy interpretovat nejenom ve smyslu péče o fyzické zdraví, příznivého vlivu na imunitu, ale i o zdraví psychické, duševní. Ženy se snažily si najít čas na pohyb, sport, aby se odreagovaly.

Ani dospělí neměli možnost setkávat s druhými, s přáteli. Ani oni neměli možnost provozovat své koníčky. V souvislosti s šířícím se onemocněním covid-19 lidé nacházeli velmi zúžené možnosti, jak se zabavit, odreagovat. V domácích podmínkách navíc často neměli dostatečný klid a prostor. I pro ně představovala pandemie velmi náročné období.

3.3.4 Každodennost a pandemie covid-19

Pod některými příspěvky se objevoval hashtag „#karantena“ či „#zivotvkarantene“. Protipandemická opatření téměř vše uzavřela a lidé byli de facto pořád zavření doma. Následkem toho nabyli dojmu, že se jejich pobyt doma rovná karanténě. Svůj pobyt doma ztotožňovali s karanténou. Karanténa však přísně vzato představovala opatření, které mělo zamezit šíření onemocnění covid-19. Povinnost karantény se týkala těch, kteří se setkali s nakaženou osobou a vyvstalo tak u nich podezření na možnost nákazy. Lidé museli v karanténě pár dní setrvat. Byla-li u nich nákaza vyloučena, povinnost karantény zanikla. Potvrdila-li se nákaza, nakažená osoba musela na několik dní do izolace.

Vládní opatření, stanovená nařízení a řada omezení se zpočátku dotkla nás všech, nicméně ne všech se situace v počátku dotkla přímo a citelně. Jakmile se však člověk dostal ke zpravodajství, ke zprávám na internetu, začala každodennost nabývat nezvyklých podob. „*Dny plynou, sluníčko svítí a chvílemi, když nečtu zprávy a nesleduju televizi, zdálo by se, že ani nejsme uprostřed celosvětové pandemie.*“ (příspěvek 12 A/B)

Pandemie covid-19 naši každodennost zasáhla náhle, nečekaně a radikálně ji proměnila. Závažnost situace měla vliv na samotné hodnoty. U mnohých dochází ke změně postoje a přehodnocení hodnot. To, co se dřív, v době před pandemií, jevílo jako podstatné, jako něco, co nesneslo odklad, se najednou, ve srovnání s tím, co se děje a co způsobuje pandemie, jeví jako velmi povrchní, banální. „*Ze dne na den lusknutím prstu se svět změnil v něco, co by člověk nečekal. V životě by mě nenapadlo, že se ‚něčeho takového‘ někdy*

doziju. Města, vesnice a ulice prázdné, všude ticho, letadla létají minimálně a lidé si ,konečně‘ vzájemně pomáhají.“ (příspěvek 9 A/B)

#mamaismyn #rodinajenejvic #rodinajezaklad #stastnamama #chlapeček #miminkonase #pysnamama #mujsyn

V příspěvcích je patrné vyzdvihování obrovského významu rodiny. Vše ostatní je druhořadé a pomíjivé. Řadí tady nemoc, která nás může připravit o to nejvzácnější. Nemoc, která může mít fatální následky. Toto onemocnění připravilo mnoho lidí o život. Řada lidí se musela vyrovnat se ztrátou hned několika rodinných příslušníků či známých - psychicky, emočně obrovsky nebezpečná a náročná situace.

Vzácná se v podmínkách pandemie jeví i taková záležitost jako je „obyčejné“, do té doby naprosto samozřejmé, nadechnutí se na čerstvém vzduchu. „(...) *to co mě dřív naplňovalo štěstím se rozplyne s prvním nadechnutím na čerstvém vzduchu bez roušky.“ (příspěvek 12 A/B)*

Proměnila se rovněž forma fungování v každodennosti. Jeden z příspěvků obsahuje poznámku o tom, že fotka byla pořízena ještě „*před tím vším*“. Lidí se zmocnil pocit, že se vše ztratilo, pominulo. Byli odkázáni pouze na svůj domov - strach, obavy vzdálit se. Každodennost nabyla nové podoby, objevuje se pojem „život v karanténě“. Tento život člověku nabízí velmi omezené možnosti, je stereotypní, přináší s sebou řadu překážek. Znenadání se objevuje situace, na kterou je potřeba se velmi rychle adaptovat, přizpůsobit se jí, být v ní schopný fungovat.

Za „života v karanténě“ jsme současně trávili mnohem více času u telefonu, interagovali jsme převážně v digitálním prostoru. „*Strávený čas u telefonu se také zásadně zvýšil. Je to totiž momentálně jediný způsob jak s vámi zůstat ve spojení.“ (příspěvek 12 A/B)*

V komunikaci na online platformách se objevuje a frekventovaně používá emoji s nasazenou rouškou.

Obrázek 10: emoji s nasazenou rouškou.

Zdroj: Google obrázky, 2020

Lidem, domácnostem se výrazně proměňuje řád a pravidla domácnosti. Vládní opatření nastolená po vypuknutí pandemie měla za následek přesunutí „offline fungování“

do online fungování. Děti ráno neodcházely do školky či do školy. Studentům základních, středních i vysokých škol byla skrze různé platformy substituovaná prezenční výuka. Stejně tak se odchod ráno do práce netýkal řady pracujících. Spousta zaměstnanců se přesunula na home office. Lidé se museli popasovat s řadou překážek a nesnází. Bylo potřeba zavést nový řád, nová pravidla, a to zvláště ve vícečlenných domácnostech. Na nové podmínky se bylo potřeba pohotově adaptovat a být schopný v alternativních podmínkách fungovat, nadále studovat, pracovat. Každodennost se smrškla na okruh rodiny a domácnosti.

Funkce, služby, činnosti, které zabezpečovaly různé instituce, museli v nastalých podmínkách zastoupit rodiče, velmi často veškerá úloha padla na ženy. Toto všechno vyvolávalo nemalý stres, zmatek a zoufání. Lidé se nacházeli v už tak náročné situaci a k tomu všemu na ně ještě dennodenně ze zpravodajství doléhaly velmi negativní a smutné zprávy.

3.3.5 Ekonomický aspekt

Jak již bylo výše zmíněno, vládní opatření, stanovená nařízení a řada omezení se zpočátku dotkla nás všech, nicméně ne všech se situace v počátku dotkla přímo a citelně. Ne každý pár, každé manželství, respektive domácnost bezprostředně pocítila následky pandemie. Bezdětné domácnosti se nenacházely v tak ztížených podmínkách jako domácnosti s dětmi.

Hashtag „#spolutozvladneme“ je v analyzovaných příspěvcích často připojován k tématu finanční situace, finanční nejistoty a ekonomiky jako takové. V příspěvcích se poukazuje na to, že pandemie má dopady nejenom na zdraví, ale i na ekonomiku.

#zdravi #zdravinaprvnimmiste

Zdraví se klade na první místo, nese největší důležitost, ale připomíná se i ekonomický aspekt, ekonomické dopady pandemie covid-19. Turističtí průvodci, letušky, piloti, herci, umělecké profese v oboru hudba, divadlo, tanec, OSVČ či zaměstnanci v gastronomických službách, ti všichni výrazně pocítují ekonomické dopady pandemie covid-19. Ti všichni vlivem šířící se nákazy covid-19 přišli o zdroj příjmu a mnozí i o vášeň, o něco, co milují, co jim dělá obrovskou radost, co podporuje jejich seberozvoj.

Umělecký trh byl značně paralyzován. Některé koncerty či filmová a divadelní představení se postupně začala vysílat online. A ač mnohým z nás přinesla rozptýlení a příjemný zážitek, nemohla se většina dočkat, až se vše vrátí do starých kolejí, „offlinu“.

Velký stres a finanční nejistotu pocítovali dále také samoživitelé. Potýkání se s nemalými finančními problémy a nejistotou s sebou velmi často neslo další konsekvence v podobě růstu domácího násilí, zvýšené míry konzumace alkoholu či nárustu neshod mezi partnery.

#spolutozvladneme #spolecne #tozvladnem #covid_19 #dekujeme #musimesipomahat

Co se ekonomického aspektu dále týče, analýza příspěvků odhalila zajímavý jev. Na jistou dobu, lépe řečeno výjimečně, pominula tvrdá pravidla tržní ekonomiky, kapitalismu. Řada společností, firem či podniků poskytla své služby či produkty zadarmo. Hashtag „#spolutozvladneme“ lze v tomto smyslu interpretovat následovně: „Jsem schopný dát něco zadarmo, nemusím na všem vydělat. Musíme si vzájemně pomoci.“ „*Moc nás mrzí, že náš obchod nemůže rozdávat dětem zábavu. Když ale nemůžou děti do Hamleys, musí Hamleys za dětmi. (...) Rádi totiž pomáháme, i když nemáme šicí stroje. Proto jsme se rozhodli, že pošleme hračky dobrovolnické partě z Masarykovy univerzity, která hlídá děti hrdinů dnešních dní: zdravotníků a hasičů.*“ (příspěvek 10 A/B) „ (...) vybrat jednoho, který vyhraje jakékoliv boty dle vlastního výběru z našeho obchodu.“ (příspěvek 7 A/B/C)

3.3.6 Pivo

#spolutozvladneme #spolecne #ceskepivo #nazdravi

Při analýze příspěvků bylo možné spatřit hashtag „#spolutozvladneme“ rovněž ve spojitosti s pivem. „*Na světě jsou momentálně mnohem důležitější věci, než je čerstvě načepovaná hladinka. I tak nám ale chybí.*“ (příspěvek 4 A/B)

Pivo je v české kultuře součástí každodennosti. Instituce hospody zaujímá v české kultuře velkou důležitost. Česká hospoda je úzce svázána s pivem. Česko se pyšní pivní kulturou – pivo z Plzeňského pivovaru je známé napříč světem. České pivo je fenoménem a symbolem národní hrdosti, národního dědictví.

Žádná historická událost neuzavřela české hospody tak radikálním způsobem jako pandemie covid-19. „ (...) za komunismu, kdy se hospody staly více méně jediným zařízením, kam bylo možné po dlouhou dobu chodit (...). České hospody a restaurace

neohrozil ani nástup nových technologií. Podle nejnovějších průzkumů totiž lidé prostřednictvím sociálních sítí komunikují s těmi, které již znají a se kterými se osobně stýkají.“ (Havel, 2016)

3.3.7 Jednota

#spolutozvladneme #jednota

Zajímavý jev představuje rovněž zjištění, že hashtag „#spolutozvladneme“ nenesl jenom vlastenecký rozměr. Mezi hashtagy se objevují i hashtagy ve slovenštině -> #spolutozvladneme #jednota #zustavamdoma #zostandoma #ruskoniejehanba

To, že se Češi pod některými příspěvky k hashtagům v češtině rozhodli připojit i hashtagy ve slovenštině může mít řadu důvodů. V České republice bydlí a pracuje množství Slováků. Mnozí z nich jsou schopni hovořit plynule česky.

#rouskevsem #corona #virus #spolutozvladneme #jednota #zustavamdoma #zostandoma #ruskoniejehanba

#jednota -> SPOLU; MY VŠICHNI; ČEŠI A SLOVÁCI. Jazyky to umožňují takhle spolu ztotožňovat. Kultury se vzájemně vnímají jako velmi blízké a vzájemně si po jazykové stránce rozumí. Tento jev lze také interpretovat tak, že solidarita za první vlny covidu-19 vrátila zpátky Československou (sub)solidaritu, a sice ve smyslu sami to nedáme - ani my, ani oni.

Celá řada historických událostí dokládá, jak jsou si Češi a Slováci schopni vzájemně pomoci, společnými silami situaci zvrátit, zvítězit. Poté, když už jsme dosáhli demokracie a vstoupili do Evropské unie, tak jsem se zase „rozvedli“, protože jsme se už nepotřebovali. Ale v krizové situaci semknutí a spoleh na toho druhého i nadále přetrvává. Slovensko se dodnes nevnímá jako cizina.

Ono #spolutozvladneme #jednota by současně mohlo vedle Slováků zahrnovat i národnostní menšiny – Vietnamci, Ukrajinci – které tady dlouhodobě pracují a žijí. Cizinci pracující v ČR nemohli odjet za rodinou, uzavřené hranice. Z počátku jsme měli velmi málo informací o tom, co všechno může koronavirus způsobit, jak moc nebezpečný je, jaké jsou následky tohoto onemocnění. V takovém případě by bylo možné situaci interpretovat následovně: „Teď jsme jeden tým, spolu to zvládneme.“

V příspěvcích se rovněž objevují metaforická vyjádření (viz příspěvek 5 A/B/C), že se v nastalé, překerní situaci nacházíme opravdu všichni, bez rozdílu – staří i mladí, bohatí i sociálně, finančně slabší, děti i dospělí, pracující i studenti. Ne každého se situace dotkla stejnou měrou, ne každý pocítil dopady pandemie dramaticky, ale všichni rovnou měrou čelili stejné hrozbě.

3.3.8 Kontrast

Ne každý souzněl s heslem „Spolu to zvládneme“. Ne každý měl snahu a chuť pomáhat, být ohleduplný, postupovat společnými silami. Ve společnosti se vyskytovala i revolta, ignorace, neohleduplnost, sobeckost. Ta možná pramenila z toho, jak již bylo výše zmíněno, že z počátku se situace dotkla přímo a citelně jen některých. Ne všichni hned pocítili finanční problémy a dopady pandemie. Mladých a bezdětných se určitě situace nedotkla takovou měrou jako rodin s dětmi či seniorů.

Na jedné straně je přítomné semknutí, táhnutí za jeden provaz, ono „spolutozvládneme“, solidarita X na straně druhé lze pozorovat bezohlednost, sobeckost, revoltu, nerespektování stanovených nařízení. *„Na jedne strane obrovské nasazení a semknutí a na druhé jen bezohlednost těch, kteří si jdou sednout do Riegracu, na Hvezdu nebo vyrazí s dalšími rodinami na výlet, protože JIM prece nic nehrozi, oni jsou v pohode.“* (příspěvek 11 A/B)

3.3.9 Kontext

Ideologický rámec, lépe řečeno kontext je všem příspěvkům stejný. V České republice se v souvislosti s celosvětovou pandemií covid-19 šíří onemocnění covid-19. Vláda vyhláší nouzový stav a řadu protiepidemických opatření. Dochází také k uzavření některých obchodů, restaurací, škol, od mateřských až po vysoké, a spousta zaměstnaných se přesouvá na home office.

3.3.10 Shrnutí

Mezi analyzovanými příspěvky převažují příspěvky z měsíce března roku 2020. Většina příspěvků byla zveřejněna kolem poloviny či konce měsíce března. To si lze vysvětlit tím, že lidé již začali zásadně pocíťovat dopady pandemie covid-19.

Z tohoto malého počtu analyzovaných příspěvků je patrné, že situaci prožívali a pocíťovali zejména zdravotníci, policisté, hasiči, rodiče malých dětí, potažmo samoživitelé,

herci, umělecké profese v oboru hudba, divadlo, tanec, OSVČ či zaměstnanci v gastronomických službách. Ti všichni pocítili nejenom ekonomické dopady pandemie covid-19 mezi prvními.

Fakt, že se v analyzovaných příspěvcích na fotografiích, které zachycují rodinné příslušníky, vždy nachází pouze maminka s dítětem, či dětmi, otec schází a už vůbec se na fotografii nenachází pouze otec s dětmi, nasvědčuje tomu, že se situace kolem chodu domácnosti a péče o děti týkala větší měrou žen než mužů. Současně se v analyzovaných příspěvcích může projevit to, že obecně bývají empatičtější spíše ženy než muži.

Závěr

„Už od jara často slyšíme slogan „společně to zvládneme“. Používají ho politici, různé instituce, jednotlivci, Pražané ho mohou pravidelně slyšet při jízdě metrem. Otázkou ale zůstává, co ono „společně“ vlastně znamená.“

(Tabery, 2020)

V závěrečné části práce představím odpovědi na stanovené výzkumné otázky a výsledky analýzy.

Bakalářská práce si kladla za cíl **analýzu společenského významu hesla „Spolu to zvládneme“, které rezonovalo napříč českou společností v období první vlny pandemie covid-19 na jaře roku 2020**, a to za pomoci a prostřednictvím kategorie příspěvků, kterým jejich autoři na sociální síti Instagram přiřadili hashtag „#spolutozvladneme“.

Na základě výše uvedeného výzkumného problému a teoreticko-epistemologického východiska jsem si kladla tři výzkumné otázky:

- jaký význam, respektive významy vytvářelo toto heslo v kontextu první vlny pandemie covid-19?
- jakou symbolickou povahu jednání vzbudilo?
- jak fungovalo v každodennosti?

Jaký význam, respektive významy vytvářelo toto heslo v kontextu první vlny pandemie covid-19?

Jak již interpretace analyzovaných příspěvků předestřela, významy vztahující se k heslu „Spolu to zvládneme“ byly rozmanité. Heslo „Spolu to zvládneme“ neslo zejména význam vzájemné pomoci, ohleduplnosti, zodpovědnosti. Neslo význam společenské solidarity v durkheimovském chápání tohoto pojmu, také sounáležitosti, sjednocení, semknutí a jednoty. Neslo význam toho, že se v této nepříznivé situaci nacházíme opravdu všichni, bez výjimky. Někomu situace zasáhla větší měrou, někomu menší, některé skupiny patřily k ohroženějším, ale všichni jsme rovnou měrou čelili stejné hrozbě. A heslo „Spolu to zvládneme“ akcentovalo, že tuto nelehkou situaci společnými silami, tím, že „budeme táhnout za jeden provaz,“ tím, že si budeme pomáhat, budeme zodpovědní a ohleduplní, zvládneme.

Heslo s sebou dále neslo motivující, povzbuzující, perspektivní význam. Přinášelo naději. Mělo performativní charakter. Metafora #spolutozvladneme zastřešovala veškeré aktivity, které česká společnost na jaře 2020 podnikala.

Vedle celospolečenské pospolitosti však s sebou neslo také význam úzkého rodinného uskupení, což je v českém kulturním kontextu možné vysvětlovat silnou pozicí instituce rodiny v krizových momentech (Možný, 2009). Lidé se spolu snažili situaci zvládat jak prostřednictvím dobrovolnictví, kolektivních aktivit, bezplatného poskytnutí si služeb či produktů, tak uvnitř samotných rodin.

Jakou symbolickou povahu jednání vzbudilo?

První vlna pandemie covid-19 probíhající v České republice během jara roku 2020 poměrně zásadním způsobem ovlivnila životy nás všech. Způsob, jakým lidé přistupují ke každodennímu dění kolem sebe, jak si interpretují události, které zažívají a sledují, vede k určité povaze jednání.

Lidé jednají ve vztahu k věcem na základě významů, které pro ně tyto věci mají. Symbolický interakcionismus neshledává původ významu v podstatě věci jako takové a významem nerozumí ani psychický konstrukt jednajících osoby. Význam, respektive významy jsou v této perspektivě nahlíženy jako sociální výtvoři. Původ významu nachází v procesu interakce mezi lidmi. Význam věci pro člověka vyvstává ze způsobu, jakým věc definují ti, se kterými interaguje. Jejich jednání člověku poskytuje definici věci. (Blumer, 1986)

Blumer upozorňuje na to, že ačkoli se význam věci utváří v kontextu sociální interakce (v důsledku pandemie lidé interagovali především skrze různé platformy v online prostoru¹²), z níž si jedinec význam odvozuje, je chybné se domnívat, že následné použití významu jedincem představuje pouhou aplikaci takto odvozeného významu. Je nezbytné zohlednit interpretaci jednajícího. (Blumer, 1986)

Jednající vybírá, přeskupuje a transformuje významy v závislosti na situaci, ve které se nachází, a se zřetelem k svému jednání (Blumer, 1986). Jednající tedy pouze nereaguje na faktory, které na něj působí, ale své jednání současně konstruuje a koriguje (Kubina a Musilová, 2018). Interpretaci je potřeba nahlížet jako formativní proces, ve kterém jsou významy používány a revidovány, a jsou nástrojem pro vedení a formování jednání. S tím, že významy, které vyvstávají při komunikaci aktéra sama se sebou, hrají zvlášť důležitou roli. (Blumer, 1986)

Heslo „Spolu to zvládneme“ lidi motivovalo k pohybu, sportovním aktivitám. Vzbudilo jednání, při kterém lidé dbali ochrany respiračního ústrojí a zvýšené hygieny. Vzbudilo rovněž takové jednání, kdy se někteří navzájem obdarovávali a pomáhali si.

Co se pomoci týče, mělo něčí jednání podobu materiální – šití roušek, zajištění nákupu, bezplatné poskytnutí si služeb či produktů – a jiných zas nemateriální, například v podobě zveřejněných návodů a rad.

Ohleduplný způsob jednání, který stejně tak heslo „Spolu to zvládneme“ vzbudilo, mělo tělesnou podobu – nasazené roušky, rukavice, důkladná hygiena – ale i podobu nehmotnou, a sice v podobě apelu a proseb.

Jak fungovalo v každodennosti (pandemické reality)?

Heslo „Spolu to zvládneme“ učilo lidi si navyknout na nové podmínky a povinnosti. Učilo solidaritě, nezištnosti, vzájemné pomoci, nesobeckému způsobu myšlení a cítění. Učilo je disciplíně, zodpovědnosti, ohleduplnosti a trpělivosti. Motivovalo k pohybu a sportovním aktivitám. Povzbuzovalo a vnášelo do trdomyslných a stereotypních dnů rozptýlení a kousek zábavy.

¹² Většina sociálních interakcí byla během první vlny pandemie covid-19 zprostředkována skrze sociální síť a digitální zařízení.

Sociologové, kteří se inspirovali symbolickým interakcionismem, se obvykle soustřeďují na mikrosociologickou úroveň bezprostředních interakcí v kontextu běžného života jednotlivců (Šubrt, 2015).

Bezprostřední interakce nebyla vlivem šířícího se infekčního onemocnění covid-19 povolována. Lépe řečeno ji bylo nutné minimalizovat a docházelo-li k ní, muselo se dbát přísných protipandemických opatření. Většina sociálních interakcí byla během první vlny pandemie covid-19 zprostředkována skrze sociální sítě a digitální zařízení.

S ohledem na teoreticko-epistemologické východisko symbolického interakcionismu jsem zastávala stanovisko, že podoba světa je vyjednáвана námi samotnými v každodenních interakcích. Není zde žádný předem hotový svět, do kterého bychom se rodili, nýbrž podoba a veškeré fungování tohoto světa je závislé na našem přístupu k němu. V průběhu těchto všedních, každodenních interakcí dochází k přidělování významů, na základě kterých lidé organizují svou zkušenost, nějakým způsobem jednají. To rovněž znamená, že tento svět není nezměnitelný. Spíše naopak nelze tvrdit, že by byl někdy hotov a že je ta či ona podoba dostačující. (Keller, 2012)

Současný život se stále větší měrou integruje s digitálními technologiemi. Každodenní interakce čím dál tím více pronikají do digitálního prostoru. (Eklund, 2015)

Soudobý digitální prostor nám umožňuje provozovat skutečně pestrou škálu aktivit. To se ostatně ukázalo v průběhu samotné pandemie covid-19, kdy byly podmínky všedních, každodenních interakcí velmi omezené. Vládní opatření nastolená po vypuknutí pandemie covid-19 mnohé „uzavřela“ do svých domovů a „offline fungování“ přesunula do online fungování.

K přidělování významů, na základě kterých lidé organizují svou zkušenost, nějakým způsobem jednají, docházelo zejména v online světě, v tom všedním, každodenním, „offline“ vlivem protipandemických opatření velmi zřídka.

Soudobé technologie, komunikační platformy či online sociální sítě takovou výměnu významů umožňují. Dovolím si připomenout, že jenom na Instagramu (jedné z mnoha a současně největších sociálních sítí) se od března roku 2020 do konce ledna roku 2021 nashromáždilo na více než 42 000 příspěvků s přiděleným (analyzovaným) hashtagem „#spolutozvládneme“. Vedle této sociální sítě byl k spatření rovněž na jiných sociálních sítích, stejně tak se objevil (lépe řečeno samotné heslo „Spolu to zvládneme“) v různých

kampaních, běžících at' už v televizi, rádiu či na internetu. Na základě těchto významů lidé organizovali svou (každodenní) zkušenost. Tyto významy u nich podnítily určité způsoby jednání, konkrétní podoby aktivit.¹³

Schopnost výměny významů a následnou organizaci zkušenosti, podnícení určitého způsobu jednání současně dokládá samotná sociotechnická změna v oblasti komunikace, tj. mimo jiné vstup online sociálních sítí do naší každodennosti. Ta je velmi často doprovázená takovými jevy, jako je vznik nových typů sociálně institucionalizovaného jednání a oslabování či opuštění starších praxí. Paralelně s tím také obvykle dochází k proměně každodenních kontextů, v jejichž rámci je jednání situováno – kontextů domova, zaměstnání, veřejného prostoru. (Macek, 2012)

V neposlední řadě lze ještě odkázat na Goffmanovo pojetí rámce. Goffman rámcem chápe jednotku organizace zkušenosti. Jedinci si musí v jednotlivých okamžicích svého života, de facto ve všech situacích, odpovědět na otázku „Co se tady teď děje?“. Jsou to ony rámce, které aktérům umožňují nějak lokalizovat, vnímat, identifikovat a zařadit množství konkrétních událostí. Rámce současně uspořádávají zapojení aktérů do určitých aktivit. Základními rámci, osvojovanými příslušníky určitého společenství, Goffman rozumí elementy jeho kultury. (Šubrt a Balon, 2010)

Lidé potřebují nějaký rámec, aby interpretovali to, co se kolem nich děje. Lidé pandemii covid-19 a dějí s ní související přirovnávali k válce. „Covid nás zlomil. Nejsme ve třetí světové válce, ale chováme se tak.“ (Stránský, 2021)

Ono množství konkrétních událostí bylo některými rámováno tím, co se dané situaci alespoň z části podobalo, tj. rámcem války, válečného stavu, dění¹⁴.

¹³ Viz výše zodpovězené výzkumné otázky, potažmo interpretace analyzovaných příspěvků.

¹⁴ Tato poznámka nepramení z uskutečněné analýzy, nýbrž ze vzpomínek. Pandemii covid-19 jsem na „vlastní kůži“ zažila, přímo a osobně se mě týkala.

Poznámky pro další výzkumy

Ve svém výzkumu jsem se zaměřila na fenomén a symbol první vlny pandemie covid-19 v České republice na jaře roku 2020 heslo „*Spolu to zvládneme*“. Předmětem výzkumu byla kategorie příspěvků označených hashtagem „#spolutozvládneme“, které byly zveřejněny veřejnými uživatelskými profily na sociální síti Instagram v období měsíce března nebo dubna roku 2020. Na výzkumný vzorek jsem aplikovala analytický postup, který se nazývá sémioticko-strukturální analýza.

Další výzkum analyzující obdobný fenomén by mohl být narativním výzkumem. Výzkumník by za účelem výzkumu provedl narativní rozhovory. Narativní rozhovory mají svůj kořen v konceptu narativity. Ten má za to, že se významy tvoří a odkrývají v průběhu vyprávění a jenom volné vyprávění umožňuje, aby se tyto významy a jejich propojení do uceleného příběhu projevíly. (Zandlová, 2019)

Narativní výzkum představuje výzkumný design, který minimalizuje vliv výzkumníka a poskytuje široký prostor aktérům výzkumu. Provedené narativní rozhovory, respektive data z nich vzešlá by nám umožnila zkoumat, jak aktéři rozuměli událostem, zkušenostem nebo situacím, které prožili během první vlny pandemie covid-19. Sesbíraná data by nám umožnila porozumět tomu, jak aktéři výzkumu rozuměli onomu heslu „*Spolu to zvládneme*“.

Za obdobný fenomén a symbol pandemie covid-19 v České republice lze také označit bílé kříže na dlažbě pražského Staroměstského náměstí. Ty se v Praze na Staroměstském náměstí objevily 22. března 2021 v počtu 25 tisíc. Každý kříž symbolizoval úmrtí člověka na onemocnění covid-19. 22. březen 2021 to byl přesně rok, kdy na onemocnění covid-19

Obrázek 11: kříže na dlažbě pražského Staroměstského náměstí.

podlehl první pacient. V tento den se rovněž v pravé poledne držela minuta ticha za přímé i nepřímé oběti pandemie. (RED DOM, 2021)

Nicméně, jistá sociálněvědní data k tématu pandemie covid-19 nejenom v Česku, ale i na Slovensku již k dispozici máme. V úterý 29. listopadu 2021 proběhl webinář, pořádaný Českým sociálněvědním datovým archivem (ČSDA) Sociologického ústavu AV ČR (SOÚ AV ČR), na kterém byla představena nejnovější data, která se dotýkají tématu pandemie covid-19 v Česku a na Slovensku. Tento webinář představoval dosud nejobsáhlejší akci týkající se sociologických dat o pandemii covid-19 v Česku. Z představených výzkumů lze zmínit longitudinální výzkum Život během pandemie, českou pilotní covidovou studii v rámci výzkumu Současná česká rodina (Generations and Gender Programme), výzkum Vysokoškolští studenti během pandemie či slovenský výzkumný projekt Ako sa mate, Slovensko? . (Trtíková, 2021)

Každopádně, lze konstatovat, že pandemie covid-19 vytvořila úplně nový rámec společenského jednání a v něm ukotvených symbolů. Různé aspekty covidové sociální reality ještě čekají na svá sociologická zkoumání a interpretace.

Seznam použité literatury

AHLGREN, Matt, 2022. 40+ Instagram Statistics & Facts For 2022. *Website Rating* [online]. 18. 01. 2022 [cit. 28. 01. 2022]. Dostupné z: <https://www.websiterating.com/research/instagram-statistics/>

AL-KANDARI, Ali, Srinivas R. MELKOTE a Ahmada SHARIF, 2016. Needs and Motives of Instagram Users that Predict Self-disclosure Use: A Case Study of Young Adults in Kuwait. *Journal of creative communications*. sv. 11, č. 2, s. 85-101 [cit. 28. 01. 2022]. Dostupné z: <http://journals.sagepub.com.ezproxy.is.cuni.cz/doi/pdf/10.1177/0973258616644808>.

BARTONÍČEK, Radek et al., 2021. Anatomie selhání: Váhání, zmatek, volby. Proč Česko nezvládá ani pátou vlnu covidu. *Aktuálně.cz* [online]. 7. 12. 2021 [cit. 18. 01. 2022]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/casova-osa-covid/r~fd4c3f7e0ec511eb9d470cc47ab5f122/>.

BERGER, Peter L. a Thomas LUCKMANN, 1999. *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 214 s. ISBN 80-85959-46-1.

BLINKOVÁ, Karolína, 2020. ČT a přední animátoři bojují s trdomyslností země v době virové. Vytvořili nápadité spoty. *Česká televize* [online]. 23. 4. 2020 [cit. 20. 01. 2022]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/press/tiskove-zpravy/?id=9181>

BLUMER, Herbert, 1986. *Symbolic interactionism: perspective and method*. Berkeley: University of California Press, 208 s. ISBN 0-520-05676-0.

BRAINZSTUDIOS, 2020. *Není nutno nezpívat* [online]. 2020 [cit. 04. 06. 2022]. Dostupné z: <https://neninutno.cz/>

BŘEŠŤAN, Robert, 2020. Kauza koronavirus a selhání českých novinářů. Za prázdné regály mohou média. *HlidacíPes.org* [online]. 28. 02. 2020 [cit. 19. 01. 2022]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/kauza-koronavirus-a-selhani-ceskych-novinaru-za-prazdne-regaly-mohou-media/>

CALIANDRO, Alessandro, 2018. Digital methods for ethnography: analytical concepts for ethnographers exploring social media environments. *Journal of Contemporary Ethnography*. sv. 47, č.5, s. 551-578. ISSN 0891-2416. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/eprint/SBMJXCV3kZnZbQgZvnwc/full>

ČERMÁK, František, 2013. *Jazyk a jazykověda*. Praha: Karolinum, 382 s. ISBN 978-80-246-2360-3.

ČERNÝ, Jiří, 1996. *Dějiny lingvistiky*. Olomouc: Votobia, 517 s. ISBN 80-85885-96-4.

Český rozhlas, 2020. *Není nutno nezpívat! Česko rozezní píseň jako poděkování pro ty, kteří pomáhají ostatním* [online]. 24. 03. 2020 [cit. 04. 06. 2022]. Dostupné z:

<https://olomouc.rozhlas.cz/neni-nutno-nezpivat-cesko-rozezni-pisen-jako-podekovani-pro-ty-kteri-pomahaji->

8170591#:~:text=%E2%80%9ELid%C3%A9%20sed%C3%AD%20ve%20sv%C3%BDch%20ob%C3%BDv%C3%A1c%C3%ADch,na%20ulici%2C%20kter%C3%BD%20akci%20organizuje.

Český statistický úřad [ČSÚ], 2022. Práce na dálku se i díky pandemii stává běžnou. *Český statistický úřad* [online]. 11. 01. 2022 [cit. 29. 05. 2022]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prace-na-dalku-se-i-diky-pandemii-stava-beznou#:~:text=V%20dob%C4%9B%20pandemie%20onemocn%C4%9Bn%C3%AD%20covid,souvislosti%20se%20zhor%C5%A1enou%20epidemickou%20situac%C3%AD>.

DISMAN, Miroslav, 2002. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0139-7.

DOSTÁL, Dalibor, 2021. Digitální nevolnictví? Firmy se učí zvládat řízení zaměstnanců na dálku. *BusinessInfo.cz* [online]. 25. 10. 2021 [cit. 31. 05. 2022]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/clanky/digitalni-nevolnictvi-firmy-se-uci-zvladat-rizeni-zamestnancu-na-dalku/>

DRULÁK, Petr, 2006. Svět jako metafora. *Mezinárodní vztahy*. sv. 41, č. 4, s. 67-80. ISSN 0323-1844. Dostupné z: <https://www-ceeol-com.ezproxy.is.cuni.cz/search/journal-detail?id=861>

EKLUND, Lina, 2015. Bridging the online/offline divide: The example of digital gaming. *Computers in human behavior*. sv. 53, s. 527-535. ISSN 0747-5632. Dostupné z: <https://www-sciencedirect-com.ezproxy.is.cuni.cz/science/article/pii/S0747563214003537>

FORLIS, 2019. Co je to Instagram a pro koho je?. *Taggy.cz - social media statistiky úctů* [online]. 30. 1. 2019 [cit. 28. 01. 2022]. Dostupné z: <https://www.taggy.cz/blog/co-je-to-instagram-a-pro-koho-je/>

GIBBS, Martin et al., 2015. Funeral and Instagram: death, social media, and platform vernacular. *Information, communication & society*. sv. 18, č. 3, s. 255-268 [cit. 31. 01. 2022]. ISSN 1369-118X. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1080/1369118X.2014.987152>

GOFFMAN, Erving, 1999. *Všichni hrajeme divadlo: sebe prezentace v každodenním životě*. Praha: Nakladatelství Studia Ypsilon. ISBN 80-902482-4-1.

GRYGAR, Jakub, 2001. Sociální konstrukce reality. Pojednání o sociologii vědění. *Sociologický Časopis*. sv. 37, č. 2, s. 255-258. ISSN 0038-0288. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/41131623>.

HAVEL, Prokop, 2016. Jdu na jedno! Kolik ve skutečnosti vypijeme v hospodě pív? Odpovídá sociolog Jiří Vinopal. *Radiožurnál* [online]. 31. 10. 2016 [cit. 15. 06. 2022]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/jdu-na-jedno-kolik-ve-skutecnosti-vypijeme-v-hospode-piv-odpovida-sociolog-jiri-6210659>

HENDL, Jan, 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 408 s. ISBN 80-7367-040-2.

HEŘMANSKÝ, Martin, 2019. Analýza a interpretace dat v kvalitativním výzkumu. In NOVOTNÁ, Hedvika, Ondřej ŠPAČEK a Magdaléna ŠŤOVÍČKOVÁ JANTULOVÁ. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, s. 415-443. ISBN 978-80-7571-025-3.

HORVÁTH, Martin, 2014. Herbert Blumer: Symbolický interakcionismus – teoretické a metodologické vymezení. In ŠUBRT, Jiří. *Soudobá sociologie II (Teorie sociálního jednání a sociální struktury)*. Praha: Karolinum, s. 35-61. ISBN 80-246-2728-0.

HUBÍK, Stanislav, 1994. *K postmodernismu obratem k jazyku*. Boskovice: Albert, 218 s. ISBN 80-85834-08-1.

KARLÍK, Tomáš, 2021. Covid je v Česku už rok. Za tu dobu ho lépe známe, umíme se mu bránit a máme i účinné zbraně. *ČT24: Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR* [online]. 1. 3. 2021 [cit. 14. 01. 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/veda/3276330-covid-je-v-cesku-uz-rok-za-tu-dobu-ho-lepe-zname-umime-se-mu-branit-a-mame-i-ucinne>.

KELLER, Jan, 2012. *Úvod do sociologie*. 6. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 204 s. ISBN 978-80-7419-102-2.

KEPKOVÁ, Věra, 2020. Jak používat hashtagy na sociálních sítích?. *Sociální sítě pro firmy* [online]. 7. 8. 2020 [cit. 20. 01. 2020]. Dostupné z: <https://socialni-site-pro-firmy.cz/jak-pouzivat-hashtagy-na-socialnich-sitich/>

KRATOCHVÍLOVÁ, Veronika, 2022. Obrázek: *Grafické schéma postupu sémioticko-strukturální analýzy*.

KRATOCHVÍLOVÁ, Veronika, 2022. Tabulka: *Tabulka analyzovaných příspěvků*.

KUBINA, Lukáš a Martina MUSILOVÁ, 2018. Svět je symbolická interakce: symbolický interakcionismus jako východisko výzkumu teatrality veřejných událostí. *Theatralia*. sv. 21, č. 1, s. 9-32. ISSN 2336-4548. Dostupné z: <https://digilib.phil.muni.cz/handle/11222.digilib/137908>.

LAKOFF, George a Mark JOHNSON, 2002. *Metafory, kterými žijeme*. Brno: Host, 282 s. ISBN 80-7294-071-6.

MACEK, Jakub, 2012. Nevyčísitelné porozumění: kvalitativní výzkum online sociálních sítí. *ProInflow: časopis pro informační vědy*. sv. 4, č. 1, s. 137-151. ISSN 1804-2406. Dostupné z: <https://digilib.phil.muni.cz/handle/11222.digilib/133751>

MATTERN, Joanne, 2017. *Instagram*. Minneapolis, Minnesota: Abdo Publishing. 33 s. ISBN 9781680775754.

mld, 2020. Lidé vyrazili pro zásoby. Potravin je dost, když ne v prodejně, tak ve skladech, ujistí obchodníci. *ČT24: Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR* [online]. 27. 2. 2020 [cit. 19. 01. 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3054966-lide-vyrazili-pro-zasoby-potravin-je-dost-kdyz-ne-v-prodejne-tak-ve-skladech-ujistuji>

MOŽNÝ, Ivo, 2009. *Proč tak snadno: některé rodinné důvody sametové revoluce*. 3. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). ISBN 978-80-7419-013-1.

Nenínutno.cz, 2020. Není nutno nezpívat! Česko rozezní píseň jako poděkování pro ty, kteří pomáhají ostatním. *IROZHLAS* [online]. Praha, 24. 03. 2020 [cit. 04. 06. 2022]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/kultura/hudba/koronavirus-v-cesku-sverak-neni-nutno_2003242218_pj

NOVOTNÁ, Hedvika a Magdaléna ŠŤOVÍČKOVÁ JANTULOVÁ, 2019. Rozvaha výzkumného projektu. In NOVOTNÁ, Hedvika, Ondřej ŠPAČEK a Magdaléna ŠŤOVÍČKOVÁ JANTULOVÁ. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, s. 35-56. ISBN 978-80-7571-025-3.

NOVOTNÁ, Hedvika, 2019a. Kvalitativní strategie výzkumu. In NOVOTNÁ, Hedvika, Ondřej ŠPAČEK a Magdaléna ŠŤOVÍČKOVÁ JANTULOVÁ. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, s. 257-287. ISBN 978-80-7571-025-3.

NOVOTNÁ, Hedvika, 2019b. Výběr vzorku a prostředí výzkumu. In NOVOTNÁ, Hedvika, Ondřej ŠPAČEK a Magdaléna ŠŤOVÍČKOVÁ JANTULOVÁ. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, s. 289-314. ISBN 978-80-7571-025-3.

PEPE, Gian, 2019. 33 Jaw-Dropping Instagram Statistics. *JUMPERMEDIA* [online]. 6. 12. 2019 [cit. 28. 01. 2022]. Dostupné z: <https://jumpermedia.co/powerful-instagram-stats/>

PEREGRIN, Jaroslav, 1998. *Obrat k jazyku: druhé kolo*. Praha: Filosofia, 193 s. ISBN 80-7007-102-8.

PEREGRIN, Jaroslav, 1999. *Význam a struktura*. Praha: Oikoymenh, 292 s. ISBN 80-86005-93-3.

PETRUSEK, Miloslav, 2011. *Dějiny sociologie*. Praha: Grada, 236 s. ISBN 978-80-247-3234-3.

PETRUSEK, Miloslav, 2018. hypotéza Sapirova-Whorfova. *Sociologická encyklopedie* [online]. 15. 1. 2018 [cit. 25. 12. 2021]. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Hypot%C3%A9za_Sapirova-Whorfova.

- PETRUSEK, Miloslav, Alena MILTOVÁ a Alena VODÁKOVÁ, 2000. *Sociologické školy, směry, paradigmaty*. Vyd. 2., dopl. Praha: Sociologické nakladatelství, 258 s. ISBN 80-85850-81-8.
- POŽÁR, Ondřej, 2020. VIDEO: Regály jsou prázdné, lidé skupují jídlo. Podle odborníků zbytečně. *Deník.cz* [online]. 27. 2. 2020 [cit. 19. 01. 2022]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/regiony/koronavirus-prazdne-regaly-brno-20200227.html>
- PROCHÁZKA, Jiří, 2020. Prý #spolutozvladneme. Opravdu? *FOCUS* [online]. 22. 4. 2020 [cit. 10. 01. 2020]. Dostupné z: https://www.focus-age.cz/m-journal/aktuality/pry--spolutozvladneme--opravdu-__s288x15155.html.
- RATHNAYAKE, Chamil a Irida NTALLA, 2020. “Visual Affluence” in Social Photography: Applicability of Image Segmentation as a Visually Oriented Approach to Study Instagram Hashtags. *Social media + society*. sv. 6, č. 2, s. 1-14. ISSN 2056-3051. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/2056305120924758>
- RED DOM, 2021. Kříže na dlažbě Staroměstského náměstí symbolizují 25 tisíc obětí covidu. *Aktuálně.cz* [online]. 22. 3. 2021 [cit. 06. 06. 2022]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/krize-na-staromestskem-namesti-symbolizuji-obeti-covidu-cesk/r~7e72a4808aea11ebbfd0cc47ab5f122/>
- RITZER, George. *Sociological theory*. 8. vydání. New York: McGraw-Hill, 2011. ISBN 978-0-07-811167-9.
- ROLL, Zdeněk, 1988. Přístupy ke zkoumání jazyka v tzv. interpretativní sociologii. *Sociologický časopis*. sv. 24, č. 5, s. 518-528. ISSN 0038-0288. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/41130434>.
- SADE-BECK, Liav, 2004. Internet Ethnography: Online and Offline. *International Journal of Qualitative Methods*. sv. 3, č. 2, s. 45-51. ISSN 1609-4069. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/160940690400300204>
- SAUSSURE, Ferdinand de, 1996. *Kurs obecné lingvistiky*. 2. vyd. (v nakladatelství Academia 1. vyd.). Praha: Academia, 468 s. ISBN 80-200-0560-9.
- SEDLÁKOVÁ, Renáta, 2014. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, 544 s. Žurnalistika a komunikace. ISBN 9788024735689.

SEIDLOVÁ, Veronika, Magdaléna ŠTOVÍČKOVÁ JANTULOVÁ a Hedvika NOVOTNÁ, 2019. Nevťiravé výzkumné přístupy. In NOVOTNÁ, Hedvika, Ondřej ŠPAČEK a Magdaléna ŠTOVÍČKOVÁ JANTULOVÁ. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, s 391–413. ISBN 978-80-7571-025-3.

STRÁNSKÝ, Jan, 2021. *Blog: Covid nás zlomil. Nejsme ve třetí světové válce, ale chováme se tak* [online]. 21. 11. 2021 [cit. 19. 05. 2022]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/blog-covid-nas-zlomil-nejsme-ve-treti-svetove-valce-ale-chovame-se-tak-181040>

ŠENK, Michal, 2020. Poslal spolu se Svěrákem a Uhlířem do světa radost z písničky Není nutno. Jak ho to napadlo?. *E15.cz* [online]. 25. 03. 2020 [cit. 04. 06. 2022]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/koronahelpdesk-e15/filantropie-a-koronavirus/poslal-spolu-se-sverakem-a-uhlirem-do-sveta-radost-z-pisnicky-neni-nutno-jak-ho-to-napadlo-1368043>

ŠILHANOVÁ, Jana, 2014. Analýza rámců Ervinga Goffmana. In ŠUBRT, Jiří et al. *Soudobá sociologie II: (Teorie sociálního jednání a sociální struktury)*. Praha: Karolinum, 392 s. ISBN 80-246-2728-0.

ŠPAČEK, Ondřej, 2019. Společenské vědy a empirický výzkum. In NOVOTNÁ, Hedvika, Ondřej ŠPAČEK a Magdaléna ŠTOVÍČKOVÁ JANTULOVÁ. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, s. 15-33. ISBN 978-80-7571-025-3.

ŠUBRT, Jiří a Jan BALON, 2010. *Soudobá sociologická teorie*. Praha: Grada, 232 s. ISBN 978-80-247-2457-7.

ŠUBRT, Jiří, 2015. *Individualismus a holismus v sociologii: jak překonat teoretické dilema?*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 153 s. ISBN 978-80-7419-170-1.

TABERY, Erik, 2020. SPOLEČNĚ TO ZVLÁDNEME! A CO JE SPOLEČNĚ?. *RESPEKT* [online]. 22. 11. 2020 [cit. 01. 06. 2022]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2020/48/editorial>

THOMAS, William Isaac a Dorothy Swaine THOMAS, 1928. *The child in America: Behavior problems and programs*. New York: Knopf, 583 s. ISBN 80-200-0471-8.

TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, 2010. ISBN 9788073676834.

TRTÍKOVÁ, Ilona, 2021. Webinář o sociálněvědních datech k tématu pandemie Covid-19. In: *ČSDA* [online]. 03. 12. 2021 [cit. 08. 06. 2022]. Dostupné z: <https://archiv.soc.cas.cz/cz/clanky/154-webinar-o-socialnevednich-datech-k-tematu-pandemie-covid-19>

VORŠÍŠEK, Michael, 2004. George Lakoff, Mark Johnson: Metafory, kterými žijeme. *Sociologický časopis*. sv. 40, č. 1-2, s. 229-231. Dostupné z: https://sreview.soc.cas.cz/artkey/csr-200401-0021_george-lakoff-mark-johnson-metafory-kterymi-zijeme.php?l=cz

ZANDLOVÁ, Markéta a Magdaléna ŠTOVÍČKOVÁ JANTULOVÁ, 2019. Etika výzkumu. In NOVOTNÁ, Hedvika, Ondřej ŠPAČEK a Magdaléna ŠTOVÍČKOVÁ JANTULOVÁ. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, s. 57-90. ISBN 978-80-7571-025-3.

ZANDLOVÁ, Markéta, 2019. Rozhovor. In NOVOTNÁ, Hedvika, Ondřej ŠPAČEK a Magdaléna ŠTOVÍČKOVÁ JANTULOVÁ. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, s. 315-352. ISBN 978-80-7571-025-3.

Seznam použitých obrázků a tabulek

- Obrázek 1: fotografie Národního muzea. [strana 8]
- Obrázek 2: Jan Hamáček #spolutozvladneme. [strana 30]
- Obrázek 3: Tefal #spolutozvladneme. [strana 31]
- Obrázek 4: Spolu to zvládneme – Česká televize. [strana 31]
- Obrázek 5: Témata #spolutozvladneme. [strana 32]
- Obrázek 6: Diakritika a podoba #spolutozvladneme. [strana 32]
- Obrázek 7: Hashtag #spolutozvladneme. [strana 32]
- Obrázek 8: Plakát k události Není nutno nezpívat! [strana 33]
- Obrázek 9(a): České dráhy a výzva #neninutno. [strana 34]
- Obrázek 9(b): České dráhy a výzva #neninutno. [strana 34]
- Grafické schéma postupu sémioticko-strukturální analýzy [strana 41]
- Příspěvek 1 A/B [strana 45]
- Příspěvek 2 A/B [strana 47]
- Příspěvek 3 A/B/C [strana 49]
- Příspěvek 4 A/B [strana 52]
- Příspěvek 5 A/B/C [strana 54]
- Příspěvek 6 A [strana 56]
- Příspěvek 7 A/B/C [strana 58]
- Příspěvek 8 A/B [strana 60]
- Příspěvek 9 A/B [strana 62]
- Příspěvek 10 A/B [strana 64]
- Příspěvek 11 A/B [strana 66]
- Příspěvek 12 A/B [strana 68]

Tabulka analyzovaných příspěvků [strany 70 - 72]

Obrázek 10: emoji s nasazenou rouškou. [strana 78]

Obrázek 11: kříže na dlažbě pražského Staroměstského náměstí. [strana 87]